PREFAȚĂ

Mihai Hanganu reușește să își surprindă cititorii prin fiecare apariție editorială (și acestea nu sunt tocmai puține…), aducând în fața lor mereu o altă ofertă tematică și o altă dispunere stilistică a textului, mereu gândit într-o manieră care să păstreze intactă prospețimea entuziastă a începuturilor benefice.

De data aceasta, noua sa carte este un roman ce se înscrie în sfera provocărilor multiple chiar de la primele pagini. Intitulat Avatarul roșu (Enigma crucii de sub Toaca), acest volum este destinat unor lecturi încrucișate, pornind chiar de la titlu. Dacă avatarul roșu este (sau nu) decriptat corespunzător, se va vedea după fiecare experiență de lectură, mai cu seamă că narațiunea curge deliberat într-o structură de ambiguitate ce nu face altceva decât să crească doza de interes, de cealaltă parte, subtitlul adaugă sau completează, la rându-i, incidența insolitării, adăugând însă în plan referențial o trimitere către un simbol polimorf al Moldovei, al țării și a unei regiuni întinse, para-naționale, așa cum este masivul Ceahlău, suplinit metaforic prin vârful său, mereu flancând norii, Toaca.

Deconspirând câte ceva din textura enigmatică, trebuie spus că straniul personaj în jurul căruia gravitează Molohul narativ este unul

de talie internațională, în jurul căruia a curs (și încă mai curge) multă cerneală. De aici și întrebarea retorică, căreia mereu i se oferă variante de răspuns, într-un text tot mai incitant, de la capitol la capitol: „Cine este prințul deșertăciunilor, denumit apoi Avatarul Roșu – împărat al trădării, care a cutremurat România, și nu numai?”. Un complicat șir de coincidențe cernute de o istorie tulbure și relativ tot mai departe de anii de astăzi trimite spre acest personaj, fost celebru șef al spionajului românesc din anii comuniști, intrat apoi într-un divorț asumat de puterea ceaușistă și adoptat în S.U.A., de unde și-a manifestat (și încă își manifestă periodic puterea), personaj ocult, învăluit într-o zestre uriașă de imagini, multe dintre ele intrând în sfera miturilor urbane. Sunt anii complicați de la începutul comunismului românesc și a scrie despre așa ceva, despre întunericul unor minți și fapte și despre drama unor oameni necunoscuți e o uriașă provocare.

Romanul lui Mihai Hanganu nu s-a mulțumit însă doar cu răsfrângerile mediatice, posibil a fi aduse de povestea croită, neobișnuit, în jurul enigmei fostului șef adjunct al Departamentului de Informații Externe a României și consilier personal al președintelui Nicolae Ceaușescu.

Părea mult mai comod pentru narator să se preocupe de articularea unui roman în jurul

unui caz cu succes garantat, o poveste cu sau despre mari șefi ai unor structuri de spionaj la cel mai înalt nivel încadrându-se în această ecuație; în plus, posibilul erou al romanului semnat de Mihai Hanganu este, printre altele, autorul unei cărți mult mediatizate, Orizonturi roșii, a cărei publicare, la vremea ei, a adus un șir de prejudicii greu de evaluat pentru regimul comunist de la București.

Pentru un asemenea motiv, părea mai atractiv, repet, să se meargă pe soluția narațiunii explicite, cu sensuri impuse de o biografie uriașă; autorul nemțean a preferat o altă soluție, în fapt, un șir de soluții, conferind astfel romanului său, în primul rând, o rezolvare stilistică interesantă, în al doilea rând straturi diferite de istorisiri, ce fac ca acest text, dincolo de încercarea de a soluționa (sau nu) o enigmă de decenii, să fie și un text despre marile teme, vechi de când lumea: viața și moartea, prietenia, istoria, natura. Plecând de la această ultimă temă menționată, se poate spune că prezentul roman e un entuziast și puternic elogiu adus muntelui sfânt al românilor moldoveni (și nu numai), a împrejurimilor străjuite de legendarul Ceahlău și vârful său Toaca, și nu în ultimul rând a tot ce ține de încercatul râu Bistrița și orașul ei fanion, Piatra Neamț. Nu sunt multe texte beletristice apropiate de anii prezenți în care să

existe atâta voluptate a expunerii (uneori cu valoare de documentar, alteori cu aspect de depoziție sentimentală, alteori ca interesant demers comparatist, alăturând epoci și realizări ale oamenilor locului în felurite vremuri), voluptate dublată de inserturi narative, dialoguri pline de nerv, remarci, înșiruiri de evenimente memorabile, prezentări ce seamănă, în mod deliberat, cu locurile unice prin frumusețe, măreție dar și dramatism. Mai cu seamă relevarea dramatismului este ținta principală a naratorului: ridicarea Complexului Hidroenergetic Bicaz, în primii ani ai comunismului, după planurile renumitului inginer Dimitrie Leonida, a însemnat, dincolo de o mare victorie a omului în fața naturii, o sumă de drame, multe dintre ele neștiute, pierdute în curgerea necontenită a apelor legendare ale Bistriței. Proiectând un personaj cu nume emblematic, Iulius Grozavul, constructor al barajului, romanul Avatarul roșu (Enigma crucii de sub Toaca) adună în jurul său imagini amestecate, de măreție și deznădejde, așa cum va fi fost starea mai tuturor românilor în acei ani.

Strict arhitectonic, narațiunea pornește în chip ostentativ clasic, după acel principiu că lucrurile bune sunt cele consacrate în timp. Un nucleu de personaje, având în centru o altă figură memorabilă – Victor Lacela, apropiat ca vârstă de suta de ani – derulează un fastidios

recital de istorisiri; chiar dacă unii dintre participanți sunt relativ mai tineri, avem de a face, cu oameni trecuți cu multe decenii prin viață, implicit acumulând experiențe diverse, pline de culoare și de informație. Este plăcerea narațiunii să ne treacă de la legendă la istorie apropiată, într-o succesiune ce atestă vocația de povestitor de cursă lungă a autorului; totul este însă de asemenea fel orchestrat, ingenios și atractiv ca modalitate de lectură, încât să fie adusă spre centru, mereu completată, mereu reluată de pe altă pistă, povestea ce dă subtitlul acestui roman, Enigma crucii de sub Toaca. Sunt o mulțime de episoade, legate inclusiv de marele război mondial și de peregrinările unui erou sui-generis, devenit apoi om al muntelui și secondant al lui Iulius Grozavul; mai cu seamă însă, dincolo de povestea lui Victor Lacela, cel care a trăit o vreme în marea țară de peste ocean, o altă relatare, întreruptă, reluată, supusă unei completări de anchetă prelungită, despre feciorul pierdut, în timp și în istorie, al acestuia.

De aici povestea intră în sfera enigmaticului ingenios lucrat, la latitudinea cititorului: ar putea fi vorba chiar de devenirea acelui uriaș atotputernic Avatar Roșu, pornit în lumea elitistă a spionajului dintr-un sat de pe apa Bistriței; ar putea fi vorba de un erou, un

tânăr student căzut sub gloanțe la începutul anilor 50, într-un episod foarte ingenios lucrat, cu reguli ale suspansului narativ și ale provocării intelectuale bine folosite.

Ceea ce e de interes într-un roman este că nu întotdeauna e bine să asculți o singură voce narativă, cea care îți dictează un anume înțeles. Mihai Hanganu a înțeles foarte bine această necesitate a cititorului modern și, deși pare a opta, prin vocea naratorului delegat, pentru o anume variantă, textul lasă destule căi deschise spre imaginea enigmaticului șef de spionaj, care, spre finalul romanului, aflat în țară și prins de prietenii porniți în căutarea adevărului într-o scurtă întrevedere, va pleca subit de la hotelul Marriott, lăsând răni deschise și posibilități încurcate de interpretare.

Epilogul romanului, revenind la aceeași majestuoasă expunere ce caracteriza începutul romanului, îl prezintă pe personajul central, centenarul Victor Lacela, aflat în fața unui adevăr dincolo de timp legat de enigma fiului său, contopindu-se cu natura uriașă simbolizată de masivul Kogaion; ca într-un text sadovenian, acesta pare că intră și se pierde în munte, în mit și în legendă, lăsând în urma sa povestirea, singura formă prin care omul a dăinuit în timp: „Se lăsă o liniște de nepătruns, timp în care Victor Lacela luneca parcă spre vârfurile semețe ale Ceahlăului, pășind ca o umbră fericită,

pierdută în tihna și legendele muntelui sfânt al românilor.

Timpul, ca un vis frumos, curge domol și rătăcește, fie vremea rea ori bună, asemănându-se cu mișcarea norilor și cu sunetul duios al buciumului străvechi, având tendința de a urca mai sus, tot mai sus.”

Un roman care invită la lectură chiar de la început, un roman ce invită la reflecții prelungite după parcurgerea ultimelor rânduri. Un roman care se adresează unor categorii diverse de cititori, atestând maturitatea artistică a autorului, un roman lipsit de stridențe și de imagini neortodoxe, configurând însă un univers convingător, ce se impune și te cucerește.

Constantin DRAM

I. Profeția pustnicului

1.

Ceea ce urmează să aflați ține de un lucru sigur. Nu rămâne nimic în viața omului care să nu se lege de alte lucruri. Iar enigmele, atunci când există, au rostul lor de a încinge sensul vieții: unele dăinuie de secole sau chiar milenii. Altele sunt la fel de adânci ca apele învolburate și atunci când ți se pare că poți să vezi ceva, tot atunci slaba vedere se lasă acoperită de întunericul profunzimilor, în așteptarea altor ocazii. Cam așa le spunea, la aproape toate întâlnirile săptămânale la care participa, și sunt zece ani de când se întâmpla acest lucru, Victor Lacela, bărbatul care avusese ocazia de a trăi pe viu cele două războaie mondiale. Tocmai de aceea, continua el, lăudându-se oarecum, dar pe bună dreptate, iată că doisprezece ani din viață i-am dăruit țării, slujind sub arme, mai întâi în calitate de copil de trupă și apoi ca ofițer superior; după aceea însă, am fost peste patruzeci de ani în S.U.A. fiind unul dintre cei care, după abdicarea regelui, prin anii 1950, am reușit să pot părăsi țara pe ruta Cehoslovacia – Anglia, devenind cetățean american și trăind acolo o întreagă viață de om.

Victor Lacela s-a întors acasă în anul 1990, întrucât nu concepea să moară și să fie îngropat în pământ străin; din noua sa poziție, își impresiona camarazii cu memoria sa de elefant, așa cum îi place să glumească la onorabila vârstă de aproape o sută de ani. Se așeza pe scaun ca pe un tron voievodal, amintind mereu că numele său nu era deloc întâmplător. A fost nevoit, când a ajuns în America, să-și schimbe numele adevărat, întrucât, a gândit el, să fie mai greu de găsit. Aflase de la niște confrați români, ce împărtășeau aceeași soartă ca el, că brațul securității este atât de elastic, încât îl poate atinge și acolo, peste ocean. Prin urmare, apelativul Lacela, și-l luase, după spusele lui, de la străbunicul Arcadie, un mare povestitor și cunoscător al obiceiurilor locului, încât cei care veneau în vizită la Hangu și doreau să cunoască ceva din istoria satului erau îndrumați „la cela" din sus, adică la Arcadie, care locuia în susul dealului. Și uite așa a devenit el, Lacela.

Reîntorcându-ne la discuțiile sale îndelungate, e bine de știut faptul că acestea erau rezervate numai bărbaților între șaptezeci și o sută de ani, un lucru îndelung chibzuit și cu mare putere de fascinație pentru ceilalți. Se spunea că ei reînnoadă astfel un fel de tradiție de peste veacuri, când sfatul bătrânilor era la

mare cinste în viața satelor și a popoarelor de odinioară.

În duminica Floriilor din acel an însă, bătrânul care părea cu adevărat ieșit din tărâm legendar, avea să-i surprindă pe cei patru părtași la un ”sfat de vorbă” cu provocări care depășeau puterea lor de înțelegere, dar și cunoștințele acumulate din îndelungata lor existență (chiar dacă erau într-adevăr tineri, față de el), știindu-se faptul că nu erau străini de ce s-a întâmplat și se întâmplă în lume, dar mai ales în ținuturile cu totul aparte de la poalele Ceahlăului.

Prima provocare semăna cumva cu o ghicitoare plină de tâlcuri greu de descifrat, dacă ne-am limita numai la conținutul ei sec, rupt de realitate, dar cunoscându-l pe Victor, omul care își croia spusele pe baza adevărurilor trăite și auzite de el, avea suficient miez ca să pună la grea încercare judecata părtașilor la sfat; după cum le mai spuse el, ajutându-i cumva, aceasta conținea o mare enigmă, păstrată cu strășnicie de bătrân de mai bine de jumătate de secol, atât aici, unde se aflau acum, cât și dincolo, unde viețuise patru decenii, sub legile unei lumi libere; libere, dar străine.

Spunându-le-o încă o dată, Victor le ceru prietenilor lui să-i răspundă la întrebare: Cine este prințul deșertăciunilor, denumit apoi Avatarul Roșu – împărat al trădării, care a cutremurat România, și nu numai? Părea mai

mult decât o enigmă ce se cerea dezlegată. Era o sumă de cuvinte care puteau să treacă pe lângă tine, fără sens, dar și să te cutremure pe vecie. Se făcu liniște mare în jur și prin aer fâlfâi, parcă, o pasăre mare, neagră. Ca noaptea neștiinței.

A doua provocare – informație – destăinuire suna, mai degrabă, ca un blestem legat de o soartă colectivă. Bătrânul își amintea că prin anii 1949 – 1950, când în ținutul Neamțului a început construirea barajului de la Bicaz, pe locurile în care astăzi se întind apele mărețe ale lacului de acumulare, trăia un pustnic care a avut un fel de profeție stranie ce-i privea pe cei care nu se vor opune la construirea marelui edificiu, ce avea să fie recunoscut, de altfel, drept prilej absolut de mândrie astăzi pentru oricine. Dar, mai profețise singuraticul călugăr, urmașii acelor oameni vor trage păcatul de a nu-și mai cunoaște părinții; mai mult, după ce ei înșiși vor ajunge la întemeierea unor noi familii, se vor despărți repede, rătăcind fără noimă în cele patru zări ale lumii.

Văzând nedumerirea ascultătorilor, Lacela continuă cu noi amănunte despre profeție. Până la urmă, le explică el înțelept, totul se leagă de pământul care ne ține și care a ajuns să fie despărțit forțat de oamenii care îl locuiau. Există glasuri străvechi ale pământului, pe care cei de

demult știau să le audă și să le înțeleagă. Azi, ehe! mai adăugă el scârbit și dădu supărat din mână. Stând și ascultând, după o primă judecată, prietenii părtași la întâlnirea săptămânală de dinaintea Sfintelor Paști au tras concluzia că venerabilul Victor a intrat în mintea copiilor, și că, după cum se vedea, era posibil să aibă năluciri, având în vedere mult respectabila lui vârstă și viața lui prea încercată, de o parte și de alta a lumii, că nu degeaba trăise el aproape jumătate de veac de om în Lumea Nouă.

După cum se știe însă, toate se pot schimba și nimic nu este supus redării perfecte. Cu toate acestea, verificările făcute de cel mai tânăr dintre ei, Vasile Condeiescu, istoric de meserie, fost cercetător la Complexul Muzeal Județean, aveau să confirme, cel puțin în parte, trezind apoi un interes și mai mare, câte ceva din conținutul enigmatic la care trimiteau spusele bătrânului.

Astfel, în ceea ce era legat de întrebarea privind prințul, nu era vorba de un blestem în înțelesul strict al cuvântului, ci mai cu seamă de păcătosul obicei al omului de a face orice, chiar călcând pe cadavre și luându-le înainte câte ceva din identitatea lor chinuită, pentru a ajunge în sferele de influență ale puternicilor zilei și pentru a-și mijloci un loc mai cald sub soare.

Așa că, prietenul mai tânăr, vorba vine, a pornit hotărât la lucru. Avea și o structură

potrivită pentru asemenea operațiune. Deși era meticulos din fire, cu o știință clară a lucrurilor ce urmează să fie făcute, de neîntors în demersurile sale, lui Vasile Condeiescu nu i-a fost ușor să desprindă, din numeroasele date la care a avut acces, cât este realitate, cât este ficțiune, până unde se întind legendele sau imaginația oamenilor din cele două zone geografice, cu istorii, civilizații și condiții de viață diametral opuse.

În privința ținutului Neamțului, cei care au avut, într-un fel sau altul, spunea Victor Lacela, legături cu „Bijuteria Hidrocentralelor Românești", așa cum, pe bună dreptate, este denumit Barajul Izvorului Muntelui, știu că povestea acestuia și a Hidrocentralei de la Stejaru poate fi sintetizată în doar câteva cuvinte: geniu, muncă, rigoare, drame, vieți curmate, bani, care au marcat sute sau mii de vieți omenești sau, dimpotrivă, poate umple mormane de volume cuprinzând poveștile neștiute despre neștiuții oameni de acolo, din așezările acoperite de ape. Dar, păstrând ce e de păstrat și trecând cu puterea vorbei și a imaginii create de aceasta, aici sau dincolo de ocean, cam același lucru se poate spune și despre istoria celui mai democratic și controversat stat al lumii, apărut din disperare, amestecată cu

multă muncă, inițiativă, rigoare, drame, crime, orgolii, bani, mândrie și curaj.

Ar fi putut face apoi un curs din cele adunate sau măcar o conferință de popularizare. Lucrurile adunate trebuie întoarse celor mulți. Astfel, tema proiectului „Complexului Hidroenergetic al Bistriței lângă Bicaz ” datează din anul 1908, când, tânărul, pe atunci, Dimitrie Leonida a absolvit Politehnica din Berlin – Charlotenburg, aceasta fiind lucrarea sa de diplomă. Visul eminentului profesor de după aceea Dimitrie Leonida – construirea unui baraj pe Bistrița – a prins viață odată cu aprobarea finanțării punerii în practică a lucrării sale de doctorat în cadrul primului plan de electrificare a țării.

Se pare că cea mai influentă persoană pentru materializarea proiectului a fost un anume Iulius Grozavul, fiul mai mare al unui demnitar din greii ani 1945-1950, un specialist în domeniu, împuternicit să conducă lucrările marelui șantier, dar care, deși pomenit cu respect și evlavie de localnici, care nu aveau cum să nu-i recunoască calitățile profesionale, acelea de bun organizator, precum și omenia de care a dat dovadă în timp; însă, din motive adunate, mai cu seamă datorită neîntreruptei propagande făcute de regimul acelor ani, de a scoate în evidență remarcabila realizare industrială și de a anihila credințele autohtone, a ajuns să fie

blestemat de o mare parte a strămutaților din casele acoperite de apa lacului. Astfel, s-a ajuns la convingerea de neînlocuit că el și numai el este vinovatul vinovaților, el trebuie să fie necesarul țap ispășitor pentru toate necazurile pricinuite oamenilor obligați să-și abandoneze pentru totdeauna locurile natale. Se întâmpla așa cum trebuia să se întâmple, toate urmează după un crug neștiut, de sus sau de foarte sus făcând ca viața acestui energic și inimos om, în felul lui, apoi mai ales a unor prieteni și subordonați, să fie marcată pentru totdeauna de strania și comentata previziune a pustnicului de la Hangu. Nu-i vorbă, nu întotdeauna spusele pustnicilor sunt ascultate de mulți oameni, la prima lor rostire. Dar cei care au privilegiul să le audă, acei oameni au o rară știință și putere de a le răspândi cât mai repede și cât mai departe.

Stă, apoi, în firea omului să nască suspiciuni, aceasta fiind data omului pe pământ. Aceste suspiciuni sunt cumva normale, întrucât, atât de îndrăzneață, surprinzătoare și revoluționară a fost, la momentul respectiv, ideea genialului Dimitrie Leonida, încât, atunci când strămutările necesare construirii barajului erau în toi, localnicii mai sceptici spuneau în gura mare că sunt gata să bea dintr-un foc toată apa care se va aduna în această acumulare, convinși în sinea lor că așa ceva nu are cum să se

întâmple, nimeni neputând, vreodată, până atunci, să strice rosturile vechi de când lumea. Doar că lumea se preface neîncetat, le mai spunea Victor, cel care, trăind atât amar de ani în țara tuturor posibilităților, își permitea să privească de sus informațiile mai tinerilor săi prieteni despre una, despre alta, mai cu seamă cele despre conflicte, întâmplări neobișnuite, blesteme, căci în a doua sa țară, adoptivă, așa cum își dăduse el seama prea bine, era un fel de exagerare a povestirilor spăimoase, care îi făceau pe oamenii de acolo să le consume în felurite forme, mai cu seamă sub formă de filme, e drept. Dar nici poveștile de la noi nu sunt de lepădat, hotărî el, pentru totdeauna.

Am să vă zic o poveste auzită de la Mitică Letsta, un camarad de-al meu din timpul celui de-al doilea război mondial, cetățean al comunei Ceahlău, să fi având acum vreo nouăzeci și patru de ani, dacă n-o fi ...Doamne ferește! Ar trebui să-i cer iertare, deoarece, uite, nu am reușit, cu bătrânețile și problemele mele, să mai urc până la Ceahlău, să-l văd. Avea un dar aparte de a povesti, încântându-i pe ascultători. Iată povestea lui, spusă, pe cât posibil, chiar cu cuvintele sale:

Când s-o bătut Decebal cu Traian, fata lui Decebal o fujit și s-o ascuns în munții ăștia, că Traian pusăsă pus ochii pe ea. Dochia îi zâcea. Era frumoasă tare, ai mai frumoasă... Dochia a

venit de la Sarmizegetusa, chiar pe Ceahlău. Unii zic că era sora, alții că era fata lui Decebal. Multă lume fugise spre miazănoapte, în vremurile acelea, ca să scape de urgia romană. Familii întregi de daci, cu puținul lor avut, în șiruri cât vezi cu ochii, se retrăgeau încet spre nordul Moldovei de acum, la frații lor liberi, unde sandaua soldatului roman nu avea să ajungă. „Du-te, copila mea", i-o fi zis Decebal Dochiei. „Du-te și izbăvește-te de robie". Și Dochia s-a dus. Împăratul Traian a urmărit-o, gonind călare peste munți, aprins de iubire pentru preafrumoasa prințesă dacă. Unii zic că nu era iubire adevărată, era doar cheful împăratului de a o avea roabă pe fata lui Decebal. Copila s-a ascuns prin văgăunile Ceahlăului, și-a lepădat veșmintele regale și podoabele și și-a pus pe spinare un cojoc greu, de ciobăniță. Așa umbla prin munți, cu o turmă de oi, ferită de ochii oamenilor, vorbind doar cu jivinele pădurii. Cale lungă a făcut Traian, îndrumat de iscoadele lui, până în Țara Moldovei. Și a găsit-o pe Dochia. A întins către ea brațul său regesc, chemând-o să vină cu el la Roma, în capitala lumii, unde să o facă împărătească. Dar pentru nimic în lume, fata nu și-ar fi părăsit țara, urmându-l pe dușmanul tatălui ei. Atunci Traian făcu un semn scurt și gărzile sale o înconjurară din toate părțile. Dochia își ridică privirea spre înalt și șopti în gând

o rugăciune fierbinte, către Zamolxis, părintele vieții, cel ce are în grijă toate câte sunt în cer și pe pământ. În câteva clipe se lăsă frigul peste trupul feciorelnic al Dochiei, iar ochii săi clipiră pentru ultima oară, înlăcrimați. Piatra rece o cuprinse cu totul. Acum era o stană, un stei, în jurul căruia zăceau răsfirate mioarele, prefăcute, și ele, în pietre. Lacrimile îi curgeau șiroaie pe obraji și pe haine, împletindu-se la poale cu ierburile înmiresmate. Acolo, la picioarele ei, a luat naștere Izvorul Alb, cu o apă limpede și dulce, cum nu s-a mai pomenit. Traian și-a spălat obrajii în el, a mângâiat neputincios chipul de piatră al fetei și s-a întors la Roma. Dochia a rămas pentru veșnicie în Ceahlău, iar în vremurile grele, aici veneau și se adăposteau vergurele, adică fecioarele din satele din preajmă, ca să scape de căpcăuni....

Dar să mă întorc la o poveste adevărată, controversată și ea, întrucât a curs multă cerneală, și înainte, dar și după definirea ei, respectiv construirea Barajului, a Lacului de Acumulare și a Hidrocentralei de pe Bistrița.

Povestea a început cu neîncrederea oamenilor, mai cu seamă că ea se sprijinea pe o judecată simplă ce-ți venea să o faci atunci când te gândeai la structura forței de muncă destinată șantierului – mii de deținuți politici (nemaicuprinzând și alte șantiere în „cariera” lor, majoritatea aflându-se la primul an de asemenea

activitate), apoi mulți militari în termen și nelipsiții brigadieri, apoi oameni necăjiți, săraci, animați, unii doar de patriotism, alții dispuși să muncească din greu pentru masă și casă, motiv pentru care cântau „Cu cazmaua și lopata/Să dăm șantieru` gata”; mai erau și din acei care ajunseseră pe acolo din nebăgare de seamă, din teribilism, din tot felul de încercări ale vieții, nu tocmai blânde.

Ceea ce este sigur și de importanță în toată această poveste, este că numărul lor depășea de mai bine de patru ori populația liniștitei, până atunci, localități ce patrona toată această aventură de durată, comuna Bicaz; pe aici, oamenii erau, de regulă, iubitori de țară, cu dragoste de muncă și păzitori de credință, cam ciupitori de alcool, de câte ori se ivea prilejul și aprigi iubitori ai nevestelor, pe care nu le vedeau prea des, din cauza muncii lor ce îi îndepărta de casă și îi ciocnea, de nenumărate ori, cu puterile necunoscute ale naturii. De altfel, așa cum se știe din timpuri străvechi, toate așezările ce se aflau de-a dreapta și de-a stânga malurilor tumultoasei ape a Bistriței, înainte de anii de la jumătatea veacului trecut, erau ca niște mușuroaie de furnici, animate numai de harul și dorința de a domoli și îmblânzi nestăvilita putere a naturii.

Numai Ceahlăul, muntele simbol al românilor, îndărătul căruia, din timpuri încă nemăsurate, asfințește în fiecare seară soarele, păstrează tainele celor petrecute cu vecina lui de răsărit, învolburata Bistriță. Ceahlăul este o lume de piatră. Cărările care duc spre vârfurile lui semețe sunt anevoioase. Vara simți tăria pământului pe care calci, iar când vin ploile apa mustește ca într-un strat de mușchi. De jur împrejur adulmeci firicelele de apă, străvezii și reci, care, cel mai adesea, apucă pe vreo cărare prin pădurea grea de umbră și de tăcere. Frunzele și ierburile în toamne, al căror număr este imposibil de calculat chiar și cu cele mai moderne computere, s-au așezat și au putrezit în straturi compacte și moi, peste care picioarele trecătorilor vremelnici calcă cu băgare de seamă, ca nu cumva să trezească interesul duhului pădurii, care, aici, în masivul Ceahlău, suflă năprasnic, trezind spaimă și goană pentru salvare în orice viețuitoare prinsă în mijloc de furtună.

–...Tare mă tem că m-am îndepărtat de subiect și acum veți simți nevoia să mă întrebați ce legături au aceste frumuseți și taine ale ținutului Neamțului din România cu faimosul personaj de care am pomenit mai înainte, prințul care a cutremurat America?

– Bine spus, interveni Apostol, pensionar militar, dar trecând la ale noastre, te văd în

nesperată formă, bătrâne Victor. Și acum, la anii tăi, te descurci pe cărările noastre de munte, așa că ești cel mai în drept să le descrii; dar întrucât ne-ai făcut curioși, tare aș dori să văd ce știi, în calitate de fost cetățean al statelor unite, și asta cu atât mai deosebit, prin faptul că ai ajuns așa ceva dintr-un strașnic locuitor al plaiurilor mioritice.

– Dacă ar fi să mă cobor numai la informațiile pe care le deții, tinere, îi replică Victor, cu subțire ironie, ce îi stătea foarte bine, întinerindu-l neașteptat pentru câteva clipe, de altfel, nu pot să uit că zici că ai lucrat în probleme de siguranță națională; de aici pornind, lucrurile ar sta așa cum ți le imaginezi tu; dar poate ai uitat că băiatul meu a fost un as în ce privește serviciile secrete de la noi și de peste ocean, puse în slujba celor mai mari puteri ale lumii.

Se făcu o liniște de moment, suficient ca vorbitorii să se privească unul pe altul și să asculte un vaiet sinistru de copac ce cădea, undeva departe, pe un povârniș, anunțând o moarte neașteptată.

Așa că vorbele ce urmară au fost primite cu un fel de bucurie secretă.

– Cunosc situația fiului dumneavoastră, însă pentru mine este o surpriză să aud că stăpânești atât de bine problema, mai ales că până mai ieri ziceai că nu l-ai mai văzut și nu ai

discutat cu el de prin 1950, când ai plecat nepregătit spre țara tuturor posibilităților, atunci când fiul matale nu împlinise încă douăzeci și doi de ani și era student la Facultatea de chimie din București.

– În cele spuse de tine este mult adevăr, dragă Apostole, că frumos și plin de înțeles îți este numele, având atât de clare legături cu începuturile creștinismului, dar și cu cele ale răspândirii învățăturii în lumea satelor românești; iată însă că vicisitudinile vremurilor trăite de noi în perioada 1944 – 1989, și, într-o altă formă, după 1989, ne-au făcut să ne înarmăm cu răbdare ca să găsim răspunsuri la buclucașele balansări între socialismul științific și economia de piață din capitalismul sălbatic care nu s-a obișnuit cu întortocheatele cărări ale Olimpului românilor, așa cum este numit adesea muntele nostru sfânt, adică masivul „Ceahlău”! O spun, ca să nu mă acuzați că mut discuția în altă parte, decât aici, la poalele lui.

– Nu am dorit să-ți aduc nici o învinuire, dar să știi că istoria fiului matale este interesantă și complicată. Ține parcă de o poveste gândită de vreun scriitor, cu un personaj controversat, când erou pentru unii, când trădător pentru alții.

– Da, da! Stau și mă gândesc și eu, întrucât de ceva informații am făcut rost, cui îi seamănă băiatul nostru, că atât eu cât și maică-sa Catinca (Dumnezeu s-o odihnească în pace, întrucât nu

a rezistat în anul 1952, când s-a pus problema a fi strămutată din localitatea Hangu, pentru a face loc acumulării de apă după construirea barajului de la Bicaz), suntem oameni normali, cu frică de Dumnezeu și prin a cărei vână de adevărați români, curge un sânge curat.

– Măi oameni buni, văd că ați intrat pe un subiect pe care eu, deși am lucrat peste patruzeci de ani în domeniul cercetării autentice a istoriei neamului nostru, recunosc sincer că nu-l cunosc așa de bine. Asta cred că vine și din faptul că problemele sensibile privind securitatea statului, cu toate aspectele ei și cu documentele emanate de organele specializate, așa cum s-au numit ele, atât în perioada de până în 1989, dar și după, nu pot fi accesate de publicul larg, rămânând, așa cum se cunoaște, sub încuietori sigure. Nici nu ne putem îmbăta cu apă chioară, ca să glumesc un pic, întrucât suntem în postul Paștelui și nu ne putem permite să ridicăm în cinstea întâlnirii noastre un pahar de tărie, la care să-i adăugăm și un cotlet de purcel, de mărimea unui capac de WC, după cum ar zice un politician care vrea să intre în grația unei categorii țintă din electorat sau după cum își comenta buna noastră vecină Maricica realizarea culinară, atunci când și-a sărbătorit onomastica la cabana adecvată de la poalele Ceahlăului, de-i mai zice și Izvorul Muntelui.

Bătrânul îi privi vesel; aveau ce vorbi tovarășii săi și știau și ce să-i ceară, respectându-i vârsta și noianul de cunoștințe adunate în timp:

– Vă propun, dacă acceptați, să ne întoarcem și să judecăm, cu mintea noastră, multă, puțină, după cum ne-a păstrat-o trecerea anilor, având în vedere evenimentele din istoria zbuciumată, nu doar a ținutului Neamțului, ci a întregii țări și lumi și să vedem ce s-a întâmplat și se mai întâmplă pe malurile încercatului râu Bistrița.

– Sunt întrutotul de acord cu această idee, spuse Apostol, că și așa, recunosc, nu sunt încă suficient de pregătit, de documentat în privința securității interne și externe. Timpul le va rezolva și va da răspuns, cred, la tot ce astăzi avem doar sub formă de supoziții și de informații neverificate până la capăt.

– Hei, măi băieți! Îi alintă Victor pe părtașii lui la „un sfat de vorbă”, la anii voștri aveți suficientă vreme să găsiți răspunsuri la tot ce vă frământă astăzi și nu numai pe voi, ci pe tot neamul nostru, a cărui istorie poate fi asemuită doar cu măiastra operă a lui Brâncuși „Coloana Infinitului”, cea care cuprinde atâtea simboluri și înțelesuri nedezlegate încă. Un hâtru prieten de-al meu, Dumnezeu să-l odihnească în pace, că în decembrie anul trecut a intrat în lumea drepților, spunea că istoria românilor se poate ușor identifica cu ce a dorit să arate Brâncuși în

impunătoarea operă: Ar veni cam așa: „Când ne strânge cineva de gât, când ne dă drumu` și tot așa” și asta ni se trage de la așa zișii prieteni externi și interni, pe care i-a avut neamul nostru de la Burebista și până în prezent.

– Fiindcă veni vorba de modul în care este redată istoria zbuciumată a neamului românesc în opera marelui nostru sculptor, dați-mi voie să deschid și un alt subiect interesant: ați citit cartea lui Mircea Bălan, Istoria trădării la români? E nemaipomenită, susținută cu documente autentice. V-o recomand cu căldură. Merită studiată. O găsiți la Biblioteca G.T. Kirileanu, întrucât nu a apărut încă pe net, ajutându-ne pe noi, care stăm mai prost cu vederea și cu abilitățile digitale, să o citim pe îndelete, pe hârtie.

– Și zici, bădie Victor, că în această istorie a trădării la români este cuprinsă perioada de la Burebista până în ziua de astăzi? întrebă, cu subînțeles, Vasile Condeiescu.

– Nu, Vasilică, nu, doar până la evenimentele din decembrie 1989–ca să mă exprim și eu precum cei mai diplomați politicieni. Ar fi fost, cred, anevoios sau poate imposibil să se încerce o cuprindere corectă și adecvată a ultimilor douăzeci și cinci de ani, una; că au fost atâtea trădări cât nu le-ar putea cuprinde nici un volum de o mie de pagini, și doi, cele mai multe

documente de această natură sunt încă ținute la naftalină. Eu sunt convins că voi, având în vedere pregătirea voastră cât și experiența de viață, ați citit atâtea istorii, de la cele academice la cele referitoare la organizații secrete, oculte, la cele de administrație, școală, bucătărie și până la monografia ultimului cătun încât ați ajuns la saturație, ca să nu spun plictiseală. La o istorie a trădării la români nu cred că s-ar fi așteptat nimeni, cu atât mai mult cu cât, slavă Domnului! au avut parte de ea și alții, iar materia învățată de la școală nu prea face referiri, ba din contra, la asemenea incidente/accidente. Noi știam că strămoșii noștri și-au apărat glia cu eroism, n-au râvnit niciodată la ce nu le aparținea, iar de la Burebista la Băsescu este doar o evoluție, românii moștenind de la daci și de la romani, de la Decebal și Traian cele mai alese virtuți, dar am avut și tătuci care au făcut chipurile atâtea progrese încât, am rămas până la urmă, cu mai bine de jumătate de veac în spatele țărilor civilizate.

Din Istoria lui Mircea Bălan dispar aproape cu totul legendele și poemele eroice prin care autorii, mai cu seamă ai manualelor școlare, dar și ai altor lucrări de specialitate, aduc imnuri, ode și elogii nemăsurate înaintașilor, citează copios tradiții, balade și legende, fără nici un fel de discernământ, de ochi critic, poate cu speranța

că ceva tot se va răsfrânge până la urmă și asupra lor, încât nu trebuie să mire pe nimeni că specialiștii străini nu prea le iau în seamă.

Nimănui nu i-a trecut prin cap, firește, că ceea ce scriu istoricii, sau măcar unii dintre ei, n-ar fi adevărat. Însă șocul este copleșitor când afli că, pe lângă cele cunoscute, istoria noastră este, în fond, un lung șir de trădări, defecțiuni pe câmpul de luptă, care de care mai odioase și mai nerușinate, mai lipsite de onoare și de dragoste de țară, tratate și înțelegeri încălcate, nu numai de către români, și asta, din dorința de a obține puterea și de a o menține cu orice preț.

Eroi dintre cei mai merituoși, domnitori cu dragoste de țară, personaje ilustre cu rol determinant în propășirea neamului, aceștia binemeritau de la urmași respect și recunoștință, însă imaginea lor nu se poate să nu fie amestecată și într-o faptă necugetată, degradantă, de la regicid la înlăturarea mișelească a adversarului, chiar dacă acesta era soț/soție, fiu/fiică, tată/mamă, rudă ori nu, fără excepție, mai ales dacă e vorba de putere politică.

Cu toate acestea, deși faptele de trădare sunt demonstrate și sunt de netăgăduit, acum, în democrația noastră originală, unii urmași ai acestora au intrat în posesia a mii de hectare de terenuri agricole, păduri, lunci și chiar clădiri din

patrimoniul național, sfidându-l pe țăranul român care a fost împroprietărit în urma actelor de vitejie în războiul de independență, în primul sau al doilea război mondial. Acestea sunt doar câteva argumente care vin să ne dea imboldul să punem mâna pe această interesantă carte. Mai mult, vom putea face o punte de legătură cu enigmele despre care am vorbit deja.

– Interesant, dar trebuie spus că la noi, nu numai că trădările sunt ținute la naftalină, se supără cumva Apostol, care lucrase aproape patruzeci de ani în domeniul siguranței naționale, dar România a devenit „tărâmul tuturor posibilităților", mai ceva decât în America, e drept că numai în sensul cel rău, adică face fiecare ce vrea și cum îl taie capul. Și ca să fiu mai concret, am să vă prezint părerea unui om care are timp să o și scrie, inginer doctor economist Traian Dobre, părere exprimată într-un ziar local:

„Bine ați venit în România sau bine că mai trăiți în România! Aici este tărâmul tuturor posibilităților, nu în America. Aici ai posibilitatea să-ți rupi mașina în gropi după ce ai scos-o de pe trotuar, pentru că tot aici ai posibilitatea să descoperi cum este să nu ai un loc de parcare. Aici ai posibilitatea să rămâi fără pensie printr-o decizie de Guvern ori ai posibilitatea să-ți consumi toată pensia pe un medicament; și tot

aici ai posibilitatea să mori lovit pe trecerea de pietoni de vreo mașină serie limitată. Aici ai posibilitatea să constați că după ani și ani când în sfârșit justiția îți face dreptate, riști să rămâi cu o simplă hârtie pe care să o admiri.

România este țara în care ai posibilitatea să te pregătești într-un domeniu și să profesezi în altul. Tot aici ai posibilitatea să-ți întemeiezi repede o firmă, dar tot aici ai posibilitatea să falimentezi rapid dacă nu respecți «regulile» segmentului de piață în care activezi. În România ai posibilități nemărginite să nu ai ce-ți trebuie. Aici, pe plaiul mioritic, ai posibilitatea să rămâi șomer și ai posibilitatea de a nu te mai angaja vreodată. Tot aici ai posibilitatea să asculți minciuni cu iz politic și ai posibilitatea de a merge la vot o dată la patru sau cinci ani, unde există șansa de a alege un posibil guvern sau un posibil președinte care are la rându-i posibilitatea de a ne demonstra că trăim într-o țară cu posibilități imposibile.

Tot în draga Românie, ai posibilitatea să nu câștigi cât ai merita, să plătești o chirie uriașă pentru un apartament și ai posibilitatea să trăiești într-o țară în care sistemul îți pune bețe în roate, pentru că el, sistemul, este construit atât de anapoda, încât indiferent ce ai vrea să realizezi, poți vedea eșecul la orizont sau nici măcar nu-l poți vedea, pentru că se schimbă

legislația. Sau altfel spus, sistemul nu se vrea funcționabil, pentru ca băieții deștepți, pe de o parte, hoții și pungașii, pe de altă parte, să-și poată face jocurile, bineînțeles pe spinarea dumneavoastră.

Până una alta, trăim într-o Românie în care continuă să domine haosul, pentru că în haos există suficient loc de mișcare pentru cei care știu să impună „regulile". Când o țară întreagă este în derivă, totul este la îndemâna celor care au informația de acolo... de sus. Avem suficienți oameni cu viziune, dar din nefericire regulile ni le fac alții. Oare de ce? Pentru că noi „trăim în România și asta ne ocupă tot timpul", când de fapt ar trebui să fim tot timpul ocupați deoarece trăim în România.

Țara tuturor posibilităților a devenit țara lucrurilor imposibile, a devenit locul unde speranța moare înainte de a se naște! Și totuși, printre noi mai sunt și români adevărați, cărora le port respect și stimă pentru faptul că ne arată ce posibilități reale avem. Și chiar avem! În ceea ce-i privește pe cei care ne indică ce am putea face, fără să fie posibil, nu pot decât să-mi manifest profunda dezamăgire. Dar, știți dumneavoastră, dragi cititori, până la urmă „nu mor caii, când vor câinii!".

– Dar văd că ești bine informat, domnule Apostol, interveni în discuție Sergiu Megieșu,

fost maistru la Combinatul de Fire și Fibre Sintetice, dar și un priceput dansator de bătute, sârbe și hore populare, membru de frunte al unui ansamblu folcloric de amatori, astăzi uitat și aproape abandonat, din păcate, ca multe alte lucruri bune și frumoase de pe la noi.

– Păi cum să mă explic, este o deformație profesională, boală căpătată în timp. Nu pot să mănânc la prânz dacă nu parcurg, măcar așa pe diagonală, toate ziarele locale, dar și cele centrale, întrucât numai așa pot să-mi formez o părere, cât de cât corectă, despre ce se întâmplă în zona noastră și nu numai.

– Dacă tot ai adus discuția despre presă, sau ca să fiu în ton cu moda, mass-media, hai să-ți spun o glumă care circulă pe la noi prin cartier, spuse, pătruns de importanța sa, bătrânul Victor: Într-o sâmbătă dimineață, un cap de familie, întrucât așa îi place să i se spună, în familie el fiind capul iar femeia gâtul, se adresează feciorului de doisprezece ani:

– Ține un leu și mergi în oraș de-mi cumpără Realitatea.

Copilul se îmbracă și dă să deschidă ușa apartamentului, pentru a merge să dea curs solicitării tatălui. În acest moment, mama lui, vigilentă cu soarta copilului, deschide ușa de la bucătărie și-l întrebă unde merge.

– M-a trimis tata să-i cumpăr un ziar!

– Lasă, dragă, ziarul, cumpără-ți o înghețată!

Trec vreo două ore de așteptare din partea capului de familie și în sfârșit sosește fiul. Nerăbdător, tatăl îl întreabă pe fiul rătăcitor:

– Unde este Realitatea?

– La mama, răspunde fiul, luat prin surprindere.

– Cum la mama?

– Păi mi-a spus să-mi cumpăr o înghețată, lucru pe care l-am și făcut.

Furios, stăpânul casei se îndreaptă către gât (pardon), adică spre soție:

– De ce îți permiți tu să contramandezi o hotărâre de-a mea?, spuse pe un ton ridicat bărbatul.

– Nu te supăra, bărbate, dar eu am gândit în felul următor:

– Spune!

– Măi omule bun, ce scrie în Realitatea, scrie și în cele două ziare Ceahlăul, scrie și în Monitorul, și ce scrie în toate astea ascultăm și vedem la televizor, la radio și în bârfa de peste tot.

– Atunci știi care-i treaba, femeie?

– Care?

– Să te ștergi cu televizorul la cur!

– Nu râdeți, că așa i se spune și cred că pe undeva îi drept și dați-mi voie să mă explic de ce am folosit cuvântul „cur”. Să nu credeți că sunt... Doamne ferește!., dar, deși eram în America, prin anii ‘60, l-am auzit la radio pe academicianul Graur care a explicat că trebuie să spunem „cur” și nu „fund”, explicația lui fiind corectă întrucât pe fund punem mămăliga, și aș putea să detaliez, dacă nu mă credeți!

– Hai că v-am distrat un pic!

– Așa e la noi, Bădiță Victor. Ca să te alint și eu , spuse Apostol, să fim chit cum se spune. Întrucât ai trăit peste patruzeci de ani în America, dă-mi voie să fac o paranteză, reamintindu-mi o glumă bună de pe vremuri: Tot așa, la o întâlnire ca a noastră, dar făcută cu mare grijă, departe de elementele caracteristice omniprezentei entități „Ochiul și timpanul”, un bucovinean de-al meu, cam de-aceeași vârstă cu eminența voastră, m-a întrebat cum se traduce la noi U.S.A.

– Serios! Și ce dicționar a folosit?

– Păi cred că cel sovieto-american. Cică traducerea adevărată și corectă făcută în cerdacul casei bucovinene ar fi: Uniunea Sovietică Ailaltă!

– E bună de tot, replică Victor, dar te rog să duci ideea până la capăt.

– Sigur am s-o desăvârșesc, întrucât mă frământă de mult gândul să te întreb cum ai dus-o în această țară a tuturor posibilităților? Câtă legătură există între teorie și practică? Circulă și acolo expresia: „Ochii văd, inima cere, conștiința nu și nu!”.

– Văd că te ții de șotii, priceputule. Vorbești mai mult în pilde, cum o făcea bunicul meu, care și-a trăit întreaga viață, o sută și doi ani pe malul ospitalier al Bistriței, a cărei apă am frământat-o atât de mult în această zi de Florii, încât mă tem să nu dea pe dinafară.

2

Văzând că soarele s-a ascuns în spatele Muntelui Ceahlău, iar răcoarea serii se simțea binișor pe trupurile lor obosite de timp, cei patru părtași la vorbă și-au luat la revedere, eliberând fotoliile din nuiele, artistic împletite și tactic așezate în fundul curții venerabilului Lacela, plecând spre propriile familii, care se pregăteau de acum să intre în săptămâna mare, încărcată de obiceiuri și practici creștine rămase nealterate în conștiința românului, indiferent de perioada istorică parcursă în cei peste două mii de ani, de la Hristos încoace.

O nouă întâlnire urma să se petreacă după trecerea Sfintelor Paști, când, cu păcatele recunoscute în fața slujitorilor bisericii și iertate de Bunul Dumnezeu, vor putea din nou să se dueleze în amintiri, dar mai ales să îi ceară lui Victor Lacela să lămurească anumite probleme, nu doar acelea privind îmbunătățirea vieții de pensionar român pe toate planurile ci, mai cu seamă, niște enigme despre care ei nu aveau știre.

Năpădit de atâtea documente și date studiate și acumulate, în calitatea lui de cercetător, dar și de cinstit și neobosit creștin, Vasile Condeiescu cugetă doar pentru el:

Nu cred că există cineva, care să nu se fi gândit, măcar și pentru câteva clipe, la moarte, la trecerea în neființă, la marea călătorie, la somnul veșnic. Fiecare popor și chiar fiecare individ în parte are o multitudine de cuvinte pentru a descrie unul și același fenomen: moartea. Din cele mai vechi timpuri, moartea a creat teamă și a fascinat, deopotrivă. Poate prin incertitudinea unei anumite vieți dincolo de cea pământeană. Oamenii s-au întrebat mereu ce e dincolo de viață și ce se va întâmpla cu fiecare dintre noi atunci când ne va veni clipa să plecăm spre necunoscut. Ba unii au mers până acolo încât au dus, toată viața, o luptă continuă cu moartea, pregătindu-se să o înfrângă atunci când firul vieții li se va fi terminat. Acești oameni, iubitori de viață, au folosit fiecare prilej pentru a-și eterniza viața, fără să-și dea seama că în felul acesta încalcă legile firești și își prelungesc suferința dincolo de moarte. Pentru că tot ceea ce este omenesc, leagă sufletul de viața pământeană, care se sfârșește la un moment dat, dar după care sufletul va tânji în continuare. Să privim dar, nu cu sufletul, ci doar cu ochii, ceea ce se întâmplă cu mormintele cunoscuților sau necunoscuților, îngropați în diferite locuri, departe de cimitirele special amenajate de comunitățile locale sau de diverse culte. Sunt acestea în măsură să ne arate adevărata poveste sau enigmă care a produs fenomenul?

Poate că de-a lungul timpului povestea a degenerat, sau enigma a fost dezlegată, dar nimănui nu-i pasă de acest lucru atâta vreme, cât asta a avut ca rezultat înfrângerea morții. Este suficient să întrebi despre povestea unuia din mormintele cele mai căutate de pelerini, pentru că îndată ți se spune povestea vieții și morții fiecăruia din cei ce se odihnesc sub pământ. Și totuși, dincolo de fiecare poveste, îți dai seama de zbuciumul lăuntric al omului simplu, al celui care, susținând cu tărie că el crede în Dumnezeu, caută minunile lumești săvârșite de oameni sau de sufletele aflate între două lumi.

Dacă cei mai mulți au vrut să lase, în urma trecerii lor prin această lume efemeră, măcar un semn, există persoane a căror ultimă dorință a fost ca piatra de mormânt să nu conțină nici un nume, ci doar câteva inițiale. Căci ce mai contează un nume atunci când spiritul părăsește această lume? Doar că aducerile aminte ale unora îi chinuie pe cei plecați prea de timpuriu spre cele sfinte și nu îi lasă să-și desăvârșească odihna cea veșnică? Nu puține sunt mormintele anonime. Unii ar spune că din cauza răutăților săvârșite în timpul vieții urmașii refuză să treacă numele celui plecat dintre vii, pe piatra de mormânt. Dar asta e greu de crezut. Pentru că

Dumnezeu înseamnă Iubire pentru aproapele tău, nu ura până și dincolo de moarte.

Unul dintre mormintele căutate de oamenii simpli, împinși de nevoi și mai ales din dragostea de părinte, trebuie să găsească sprijin de la cei din preajmă, care în urma poveștilor exprimate, înțeleg că trebuie să ducă cercetările la liman. Chiar dacă nu cunosc locul, este suficient să întrebe cum ajung la el. Poate că în sine mormântul nu ar avea nimic deosebit, dar cei vrednici sunt ca niște dezlegători de farmece. Oamenii povestesc că moartea unui tânăr a avut loc chiar în ziua când împlinea douăzeci și doi de ani. Cei mai mulți spun că ar fi murit în mod misterios.

Unii oameni spun că știu sigur ce s-a întâmplat. Era într-o dimineață de septembrie, când dorul de muntele lui drag, vârful Toaca din Ceahlău, l-a împins spre această nenorocire.

Pentru cei puțini, care cunosc povestea vieții și a morții tânărului, mormântul capătă o cu totul altă semnificație.

Va veni și ziua când se va rupe lanțul suspiciunilor și atunci enigmaticul mormânt își va găsi rostul său. Iar explicațiile, multe, puține, se vor apropia de oameni, în umbra eternă a muntelui.

3

Cum în povestea scrisului nu există pauză, dați-i voie autorului să încerce, în această săptămână a patimilor, să întoarcă filele încărunțite ale cronicilor de ieri și de azi, în care se deapănă faptele moldovenilor și se spun lucruri însemnate despre Țara Moldovei.

Pentru început, trebuie să vă spun că sunt cumva sceptic , întrucât bătrânilor cronicari, dar mai ales unora mai tineri, multe le-au scăpat ochilor și condeielor înmuiate în sudoarea celor care au luptat și uneori au sângerat pentru binele ținutului de legendă așezat pe malurile Bistriței străbune. Tot așa se mai poate spune că există o sumedenie de cronicari care adaugă vrute și nevrute, mai ales atunci când le apar motive serioase în fața scrisului sau sunt prea apropiați de evenimente dictate de interese politice.

Să spunem, așadar, că harnicul și iutele râu, care coboară înspumat spre Marea cea Mare, a dus și va duce veșnic crâmpeie din zbuciumata și interesanta viață a locuitorilor din așezările ce-i stau de-a stânga și de-a dreapta curgerii sale, într-o istorie egală cu timpul, martori rămânând doar semnele naturii dintotdeauna, cea care n-a

ținut cont de vremelnice stăpâniri și de poftele unor oameni slabi de a arăta ciudate puteri.

Minunate și atrăgătoare sunt priveliștile care-ți desfată ochiul, începând din zona Dornelor, de unde își adună râul izvoarele și până spre Bacău, unde își înfrățește apa cu Siretul. Cei care, pe vremuri, fugeau de-a lungul undelor învolburate pe plute meșteșugite nu prea aveau cum să se minuneze în fața priveliștilor; mai degrabă erau atenți la viețile lor nesigure, căci drumul Bistriței îi ducea spre colțuri de stânci și spre coturi neiertătoare, dacă neatenția s-ar fi întâlnit cu lipsa de pricepere. Dar noi, cei care azi, cu puterea minții, putem a vedea multe, ne bucurăm în locul lor și dăm curs poveștii mai departe.

E o alternanță care încântă ochiul: tradiționalele case de lemn, acoperite cu șindrilă, poduri pitite sub verdeață, monumentele arhitectonice durate de-a lungul vremurilor, nu atât de mărețe precum cele de aiurea, dar vrednice de văzut și de ținut minte.

Sunt de băgat în seamă și de văzut, apoi, de aproape, vechiul palat al cnejilor Cantacuzino, zidit în a doua jumătate al secolului al XVI-lea de către hatmanul Gheorghe, fratele lui Vasile Lupu, ruinele caselor de piatră ce serveau drept băi domnitorului Dimitrie Cantemir, castelul regal de la Bicaz, Mânăstirea Bistrița, înălțată de Alexandru cel Bun în secolul al XV-lea, căreia

Ștefan cel Mare i-a clădit apoi clopotnița, Mânăstirea Bisericani, a cărei zidire a fost începută de Ștefăniță Vodă, în anul 1612 și desăvârșită de domnitorii care i-au urmat, Mânăstirea Pângărați, înălțată în anul 1560, de către Alexandru Lăpușneanu, reabilitată recent, apoi multe și multe alte zidiri.

Pe aici oamenii au știut să sfințească locul, au reușit să-și apropie sufletul de înalt. Dacă adăugăm la acestea, societățile comerciale, muzeele, centrele culturale, bibliotecile, bazele sportive, infrastructura din zonă (drumuri și căi ferate), avem o parte din dimensiunea rezultatului muncii a sute de mii de oameni, de aici, în timp. Toate aceste realități, dacă le privești de la nivelul apelor stăvilite de impunătorul baraj de la Bicaz, au câte o poveste și toate își au rostul lor.

Sus, pe culmile Ceahlăului, ești năpădit de-atâta lumină că abia o mai poate suferi ochii, deprinși la urcuș cu umbra și ai impresia că poți atinge cerul ridicând mâna deasupra capului. Aici îți șfichiuie auzul zborul cocoșului de munte și-ți fură luarea aminte șuierul ca de strigoi al șoricarului ce-și caută prada legănându-se în nemărginirea văzduhului. Simți liniște și pace și te miri că poți beneficia de ele.

4

Colțul de rai, care este dintotdeauna Ceahlăul și împrejurimile lui, nu a fost străin nici pentru Iulius Grozavul, care în perioada anilor 1950 – 1959 a condus cu mână de fier, și pricepere lucrările șantierului care avea rostul de a face, în final, marea acumulare de pe Bistrița.

Obișnuia să colinde de unul singur legendarele zone, începând de la viaductul din coada lacului situat în comuna Poiana Teiului și până la Bicaz. Din când în când, mai apela la unii localnici, buni cunoscători ai cărărilor de munte, dar prea multe prietenii nu a legat, întrucât a considerat, având în vedere apucăturile lucrătorilor din siguranța națională, care își băgau coada în cele mai intime preocupări personale, că este bine să nu trezească vreo bănuială, ținându-se la distanță de orice propunere ar fi venit din zona sa de activitate.

Dorința lui însă, de a pătrunde în tainele locurilor în care soarta l-a trimis să conducă o asemenea lucrare, gândită și proiectată de genialul Dimitrie Leonida, a fost atât de mare încât, împotriva sentimentului că ar putea fi luat la ochi de puternicii vremii, s-a împrietenit în cele din urmă cu un vechi și renumit pădurar, care era și un vânător cunoscut în satele de sub munte. I

se spunea mai mult Costache și despre el se auzise că ar fi slujit în această calitate și înainte de începerea celui de-al doilea mare război. Ce se știa cu siguranță era faptul că din iulie 1939 și până în septembrie 1945, pădurarul Costache s-a aflat sub arme. A plecat voluntar în armată la vârsta de optsprezece ani, iar pe 22 iunie 1941 a intrat pe frontul celui de-al doilea război mondial, întorcându-se acasă pe opt septembrie, 1945, de Sfânta Maria, tocmai când în satul natal, ca oriunde, la creștinii răsăriteni, oamenii, atâți cât mai erau rămași, sărbătoreau hramul bisericii. A trăit pe viu toate ororile războiului, luptând în est, până la Cotul Donului și în vest până pe teritoriul Germaniei, fiind rănit de două ori, prima dată la Cotul Donului și a două oară în munții Tatra. Dinspre Est s-a retras cu plutonul lui de artilerie, bineînțeles după ce a petrecut vreo două luni prin spitalele de campanie. Își amintea, cu emoție mereu nealterată, că, într-o localitate din stânga Nistrului, retragerea era îngreunată de acțiunile partizanilor sovietici. Comandantul regimentului 29 artilerie, din care făcea parte și plutonul mânuitorilor de branduri, cunoscându-i abilitățile de bun strateg, i-a ordonat să aleagă doi soldați și împreună să găsească un punct de observație, pentru a depista unde își au sălașul acești temuți partizani. Au pândit, de pe coama unui deal

împădurit, trei zile și trei nopți, până când au observat că dintr-o casă mai mare, așezată pe malul unui pârâu care despica obcina în două, intră și ies periodic, mai ales când se lasă întunericul, mai mulți bărbați înarmați.

Sfătuindu-se cu cei doi camarazi, au întocmit un plan de verificare a casei cu pricina. Ideea care le-a trecut la toți prin cap a fost aceea că momentul cel mai prielnic pentru cercetarea zonei bănuite nu poate fi decât în toiul amiezii, când oamenii sunt ocupați cu masa de prânz și, dacă nu cad bombe, chiar și cu un pic de odihnă, așa cum se întâmplă mai la toate națiile.

Misiunea de a bate la ușa casei i-a revenit lui Costache, iar cei doi camarazi de-ai lui, înarmați, cu cartușul pe țeavă cum se spune, au primit ordin să fie în preajmă, fără să se lase observați, ca în cazul unui pericol de orice fel, ei să poată interveni imediat.

Înarmat și el, Costache, cu pistolul mitralieră pregătit pentru a lovi orice țintă, dar cu inima cât un purice, bătând să-i spargă pieptul, s-a îndreptat cu pași hotărâți spre destinația stabilită. A măsurat mai întâi din priviri dimensiunile casei, ferestrele, care erau zăbrelite și bineînțeles singura ușă, în două canate.

Cu o mișcare ageră de om al muntelui și al pădurii, a izbit ușa strigând: Cto bâtâ ne bâl, Otcroi dveri!

A rămas mirat când, în câteva secunde, ușa s-a deschis, în prag apărând o femeie zdravănă, rumenă în obraji, care, fără a da impresia că este speriată sau intimidată, i se adresează, într-o românească desăvârșită, auzită de el doar de la învățătorul satului, cel care îi pusese creionul în mână și îl învățase abecedarul, cu zâmbetul în colțul gurii:

– Bine ați venit la noi, oameni buni! Și aveți grijă cum umblați cu arătania aia din brațe, ca nu cumva să vă faceți vreun rău, fără voie!

A rămas mut și pe moment nu-i venea nici o idee cum să reacționeze la o asemenea primire. Instinctul de apărare, și mândria de combatant român pe frontul de Est, purtând pe umeri însemnele de sergent, grad câștigat în urma unei crâncene ciocniri cu dușmanul de pe frontul de luptă, l-a făcut să ceară, pe un ton ridicat:

– Nu mișcă nimeni, oricine ar fi, că trag! Scoateți imediat toți bărbații care se ascund în această casă!

– Domnule comandant, eu v-am rugat să intrați, așa că nu vă enervați. Aveți posibilitatea să vă convingeți singur că nu ascundem pe nimeni. În afară de mine și mama mea, pe care, uite, ai speriat-o rău de tot, nu mai există nimeni în această casă. Pe verificate. Surprins de îndrăzneala și tupeul femeii, lui Costache mai că

i-a căzut fața, cum se spune în popor. A pus arma pe umăr și a înaintat spre cele trei camere și o bucătărie, care parcă îl invitau să fie vizitate.

Într-adevăr, în casă, mai exact în bucătărie, era numai o femeie mai în vârstă, care la prima vedere arăta destul de bine, ce trebăluia pe la plita încinsă de focul care ardea în vatră.

– Fă bine de te așază, i se adresă cu blândețe bătrâna. Bag samă că ești român, cum suntem și noi și doar niște minți întunecate care bântuie pe la Berlin și Moscova, dar și pe la București, ne-au trimis unul împotriva altuia ca să ne împușcăm reciproc. Dar te văd cam speriat și gânditor. Mai bine servește o turtă de mălai și o bucată de brânză, că atâta ne-a mai rămas de-ale gurii, pâinea și carnea dispărând de vreo doi ani de când a început acest urât război.

Costache, cu un ochi era atent la bătrână, care avea dreptate în felul ei și vorbea frumos, dar cu auzul și celălalt ochi era atent la ce se întâmplă în jurul lui. Avea în memorie dimensiunea casei, pe care o măsurase bine din priviri înainte de a bate la ușă și cu iuțeala judecății deprinse la partidele de vânătoare ce aveau loc în prezența majestăților lor regale, înainte de 1939, la care participase mereu, căci, așa cum se știe, în această frumoasă zonă a Bicazului au existat mereu cele necesare desfășurării prielnice pentru aceste îndeletniciri, și-a dat seama la iuțeală că suprafața totală a

celor trei camere, plus bucătăria, nu acoperea nici un sfert din ceea ce constatase el că ar fi, înainte de a intra.

Cu o mișcare ce dovedea cât de bună îi era pregătirea în ceea ce privea mânuirea armelor, luă pistolul mitralieră în mâini și cu degetul de la mâna dreaptă pe trăgaci, slobozi amenințarea cu care pornise la atac:

– Să iasă cei care se ascund între pereții dubli pe care îi are casa! Se gândise un pic și acum avea convingerea certă că există așa ceva; se baza, de altfel, pe observația îndreptățită de la bun început că geamurile din exterior erau duble față de cele din interior.

Văzând că sergentul nu glumește, femeia tânără începu să plângă gâtuit, căzând în genunchi în fața sa și rugându-l s-o ierte.

– De iertat, iartă numai Dumnezeu, replică sergentul. Aici suntem pe front.

– Dar totuși, insistă femeia, suntem frați, suntem români, hai să găsim o cale să ne împăcăm.

– Voi discuta cu bărbații care se ascund între pereții casei. Să iasă imediat, că altfel trag!

Au fost câteva clipe de așteptare grea. Dar ceea ce bănuise, se întâmplă: după câteva minute, prin ușa ce era bine ascunsă de un covor moldovenesc, au intrat trei bărbați, de asemenea și ei înarmați până în dinți.

– Vă rog să nu faceți nici o prostie. E valabil pentru voi, cei patru bărbați din această casă. Suntem toți români și trebuie să ne înțelegem, strigă speriată bătrâna.

Au rămas cu toții surprinși de înțelepciunea și tactul femeii, ca și de faptul că ea se arăta mai promptă decât bărbații, așa că au lăsat cu toții armele jos, așezându-se cu grijă în jurul unei mese cu șase locuri, ce era așezată la mijloc, în „casa mare" cum îi spuneau localnicii la camera principală.

– Ești singur? A fost prima întrebare din partea celor trei partizani.

– Nu. Doar nu eram nebun să vin de unul singur. Cei doi camarazi au deja armele îndreptate spre voi. Așa că, mai bine, să le dăm semn, cât mai repede.

– Am bănuit noi că nu se putea altfel….de aceea nici nu am reacționat că ieșea măcel, cu siguranță.

– Cheamă-i și pe ei la masă să discutăm, veni propunerea din partea celui care părea căpetenia celor trei.

Întâlnirea a durat până aproape de miezul nopții fiind stropită din plin cu samahoancă, prețuita țuică locală făcută din sfeclă de zahăr. În toiul discuțiilor, pe la orele opt ale serii, așa zișii partizani au recunoscut că mai au printre ei și pe un subofițer al armatei roșii. Au dat asigurări din inimă că ar fi un tânăr ca lumea,

pâinea lui Dumnezeu, ce mai, drept pentru care au acceptat cu toții să-l invite și pe el la neașteptata masă, realizată chiar și în condiții de asemenea lipsuri. Bucuria lui Nichita, că așa îl chema pe subofițer, ar fi greu de descris, mai cu seamă atunci când s-a aplecat asupra castronului din lut umplut cu zamă de găină, pregătită în mod special de înțeleapta bătrână, ajunsă acum pe post de gazdă în vreme de război.

Cea mai urgentă problemă ce se cerea a fi rezolvată, pentru un trai cât de cât corespunzător, în noile condiții date, așa cum a rezultat în urma unei îndelungi dezbateri a celor șapte camarazi de arme proveniți din rândul celor două armate opozante în război, s-a arătat a fi cea legată de aprovizionarea bucătăriei cu cele necesare gurilor pofticioase ale bărbaților, plus a celor două femei și eventual a încă vreo cinci din vecini, ce s-au adăugat cu scopul întregirii grupului aflat în suferință și insuficient informat asupra stării de fapt a conflictului armat ce le înconjura zona.

A fost o perioadă fericită în mijlocul unui mare și crâncen război. Deși ocupați mereu cu prealungitele petreceri, întrucât mai făcuseră rost și de un priceput mânuitor de balalaică, își căutau totuși răgaz să mai dea câte o fugă până la comandanții lor pentru a primi ordinele

necesare: nu erau prea multe, e drept. Dacă ar fi fost să fie sistematizate, acestea se materializau, din partea românilor, în aprovizionarea cu pâine și conserve, produse ce lipseau cu desăvârșire în casa conspirativă, iar din partea sovietică, în mod deosebit, la votcă și vin. A fost un șir de operațiuni care a durat aproape două luni, dând posibilitatea ca între camarazi să se lege o formă neobișnuită de prietenie, de parcă s-ar fi cunoscut dintotdeauna și ar fi uitat că în jurul lor se desfășura cel mai mare război. Suntem frați, strigau ei, dând pe gât stacană după stacană. Ca frații, se gândea biata femeie bătrână, nemaiprididind să le facă mâncare.

Costache și Nichita, care erau cam de aceeași vârstă, și-au împărtășit din tainele vieții și au schimbat unele impresii asupra milităriei. Ambii aveau responsabilități importante, având în subordine soldați, primul ca șef de pluton la mânuitorii de branduri, iar al doilea ca subcomandant al echipei de recrutare și îndrumare a partizanilor din Basarabia de răsărit.

Prin noiembrie 1943, când ploile făceau ravagii în bătrâna Basarabie, sergentul Costache a primit ordin de retragere organizată spre țară. În aceste condiții și-a luat rămas bun de la ospitalierele lui gazde, mulțumit de faptul că a reușit să elimine confruntarea dintre armata română și partizani, măcar acolo în zonă.

5

Drumul întoarcerii nu a fost deloc simplu, mai cu seamă că trecerea Nistrului a constituit o problemă deosebită; mai mult ca niciodată, din cauza ploilor abundente, apele acestuia ieșiseră din matcă, potopind terenurile și satele de pe o parte și alta, pe o porțiune de mai bine de trei-patru kilometri, de părea că Marea cea Mare a pornit din locul ei către nord, amenințând și ea străvechea ordine a lumii.

Luând la cunoștință de faptul că mulți soldați români s-au înecat în apele Nistrului, Costache a dat ordin să nu se mai aventureze nimeni spre această operațiune, mai ales că ei aveau în dotare brandul de șaizeci și nouă, caii și atelajele și o asemenea aventură însemna să le piardă cu totul.

După ce a reușit să dea de oameni cu gânduri mai bune, din spusele lor au aflat că mai la nord, la vreo șase kilometri distanță, ar exista o barcă potrivită pentru traversarea Nistrului.

Deși anevoioasă și plină de peripeții, deplasarea lor s-a arătat a fi, în cele din urmă, cu folos. Au reușit să forțeze, în final, trecerea în siguranță spre patrie.

Toate aceste peripeții despre care am vorbit până aici, l-au marcat pe Costache, întrucât a

fost de mai multe ori aproape de moarte, scăpând ca prin minune de pericolul de a fi împușcat.

Astfel, profitând, sau mai bine spus ținând cont de abilitățile sergentului în conducerea soldaților, dar și a cailor, cunoscându-se că aceste inteligente animale nu răspund la comanda oricărui ageamiu, maiorul Costrâș, aflat la comanda regimentului pe atunci, luând la cunoștință că un tun s-a împotmolit într-o mlaștină, i-a ordonat lui Costache să meargă cu patru soldați și patru cai să recupereze tunul. În momentul în care operațiunea de salvare a tunului era spre finalizare, adică pe la jumătatea drumului între locul de împotmolire și lunca unde se adăpostea grosul militarilor, salvatorii tunului s-au trezit atacați puternic din spate, cu foc de mitralieră. Numai prezența de spirit a lui Costache în astfel de situații a făcut să nu rămână vreunul din ei răpus pe câmpul de luptă și să se poată întoarce în viață cu toții.

Când a ajuns lângă maiorul Costrâș, acesta a observat că în partea din spate a mantalei lui Costache, la poalele ei, erau trei găuri de glonț.

– Ai avut mare noroc, îi spuse maiorul, puteau să-ți prindă picioarele.

– Ei, domnule maior, am picioare jucăușe, formate și antrenate pe întortocheatele cărări ale Ceahlăului, de unde mă trag eu și unde am muncit cu drag, până să ajung la război. Să dea

Dumnezeu să mă întorc sănătos și să-i slujesc muntelui și codrului până la adânci bătrânețe.

După trecerea Nistrului, retragerea armatei române devenea din ce în ce mai dezorganizată. Foarte mulți soldați s-au desprins de formațiunile ordonate și au hotărât să-și ia norocul în propriile mâini.

Costache, ca să ajungă acasă, în zona Bicaz, întrucât linia frontului, conform tacticii mareșalului Antonescu, era Nămoloasa–Mălini, a fost nevoit să meargă de la Vaslui, unde ajunsese cu bine, spre Focșani. Deplasarea nu o putea face decât noaptea, întrucât ziua mișunau patrule sovietice care aveau misiunea să captureze soldații români și să-i includă în coloanele formate pentru a fi trimise în Siberia.

Lung avea să fie, prin urmare, drumul spre casă al lui Costache! Oricât de mult s-ar fi ferit, oricât de bine și-a urmat nasul de vânător iscusit, în cele din urmă nu a reușit să scape de tenacitatea armatei roșii în prinderea soldaților români. Fiind mai puțin vigilent, într-o seară, prin zona Podul Turcului, a dat nas în nas cu trei ruși, care i-au pus pistolul la ceafă și i-au făcut semne să-i urmeze. Așa a avut ocazia, nedorită, desigur, de a deveni prizonier. Cât umblase el doi ani de război în măreața Uniune, Costache învățase niște cuvinte rusești, vrând-nevrând. Astfel a înțeles din discuția celor trei ruși că urma să fie

alăturat coloanei care se îndrepta spre Chișinău, prin Huși.

Să tot fi fost vreo sută și douăzeci de bărbați români capturați de ruși, încolonați și cu țevile pistoalelor postate în spate. Cei care îndrăzneau să iasă din front erau împușcați pe loc. Se vedea clar că rușilor nu le ardea de glumă și că viața omului nu valora nici cât un ban găurit. Norocul lui Costache i-a surâs însă și de această dată. Dar, mă rog, norocul nu vine la toți nepricepuții. La un popas făcut pentru minima odihnă a românilor cuprinși în coloana ce ducea spre iad, cum o numeau unii dintre ei, dar mai ales femeile din localitățile prin care treceau bieții oamenii mânați ca vitele de povară, la marginea unei pădurici, cei mai mulți au cerut un pic de apă și răgazul de a-și trage sufletul. Comandantul bolșevic, observând la vreo sută de metri distanță o fântână cu ghizduri și butuc sănătos, cu roată montată pentru înfășurarea lanțului de care era atârnată o găleată solidă din lemn de stejar, armat cu bandă metalică, s-a și oprit cu ochii și vorba asupra sergentului Costache, chipurile văzându-l mai odihnit, deoarece trecuseră doar două ore de la capturarea lui în formația „Spre Siberia”. Scurt, l-a îndreptat spre fântână, ordonându-i să pună mâna pe găleata din tablă zincată, ce făcea parte din recuzita trupei și să se deplaseze în marș forțat să le aducă apă tuturor.

Primind bucuros ordinul, Costache a înșfăcat găleata și s-a îndreptat în pas alergător spre fântână.

Aici i s-a ivit ocazia nesperată. Auzind, atunci când a început să învârtă roata butucului pentru a coborî tradiționala găleată în fântână, ca să scoată apă, un scârțâit puternic , care se repeta odată ce butucul se răsucea cu trei sute șaizeci de grade, asta pare-se datorat uzurii și ne-ungerii lui în timp, i-a trecut prin cap ideea că acest lucru ar putea constitui o cale isteață de a evada, deși nu se afla într-o închisoare clasică cu ziduri de netrecut, ci lângă niște soldați sovietici obosiți, căci erau tot oameni, chiar dacă pozau în stăpâni pe situație.

Ideea lui Costache a dat roade. Atâta timp cât comandantul rus, care a dat dispoziția și apoi și-a văzut de ale lui, auzea scârțâitul de la fântână, era liniștit și convins de faptul că românul îi execută ordinul de a căra apă. Profitând de acest lucru, Costache, folosind o pană de lemn, și punând puțină apă în găleata de la fântână, în așa fel încât butucul să se rotească liniștit, facilitând coborârea găleții în fântâna de aproape treizeci de metri, într-un timp rezonabil, fără ca cineva să țină mâna pe coarbă, demonstrând astfel rușilor că el este la datorie, a dispărut imediat în pădurice,

acoperindu-se efectiv cu pământ și crengi într-un șanț, nu departe de fântână.

Căutările rușilor au fost zadarnice întrucât, nu întâmplător, lui Costache i se mai spunea și „copilul de suflet al pădurii”.

A stat mai bine de patruzeci și opt de ore nemâncat și însetat în ascunzișul lui și numai atunci când a fost convins că nu mai există nici un pericol în preajmă, a ieșit.

Abia prin ianuarie 1944 a ajuns acasă, în zona Bicazului, sub munte. Prevăzător din fire, a stat mai mult ascuns, pentru a nu trezi curiozitatea vecinilor și pentru a nu fi bănuit că ar fi dezertor. Informații despre confruntările armate mai asculta din când în când, dar pe timp de noapte, atunci când reușea să se strecoare în casa învățătorului lui, om deosebit, care era printre puținii ce dispuneau la vremea aceea de un aparat de radio. Din momentul când s-a dat comunicatul către țară al regelui Mihai, în douăzeci și trei august și când a înțeles că toți ostașii sunt rechemați la unitățile lor pentru a întoarce armele spre vest și pentru a elibera țara de nemți, Costache a stat și a mai cugetat vreme de două luni, timp în care s-a și căsătorit cu Valeria, aleasa inimii lui, cum ar fi mai bine să procedeze: să răspundă chemării sau să rămână ascuns până când războiul urma să se încheie de tot.

S-a sfătuit cu învățătorul lui și au ajuns la concluzia că ar fi mai nimerit să-și pună priceperea și viața în slujba patriei, aflată acum la o nouă încercare. După îndelungi cercetări, a aflat că vechea lui unitate de artilerie este în drum spre Craiova. Întâlnirea cu vechii camarazi nu a fost o așa mare bucurie, întrucât o parte rămăseseră pe câmpurile de luptă, iar o parte nu dăduseră curs solicitărilor regelui și conducătorilor armatei (după cum se știe, mulți dintre aceștia din urmă aveau să sufere mult după încheierea războiului, fiind catalogați drept trădători, unii dintre ei înfundând pușcăriile).

Într-una din zile, fiind în gara din Craiova și privind de un timp la un convoi de vagoane cu militari ruși care intra în gară, el se trezi luat pe sus de doi soldați sovietici și dus într-unul dintre vagoanele ce făcea parte din convoi.

Deși escortarea spre vagoanele sovieticilor nu a durat mai mult de cinci-zece minute, lui Costache, acest moment îi păru o veșnicie. L-au năpădit gânduri sinistre de parcă zilele de viață îi erau numărate. Îi treceau parcă prin fața ochilor ororile comise pe pământ românesc de către o parte a soldaților sovietici și la care a asistat timp de aproape un an de zile cât s-a aflat în retragere, atât alături de camarazii lui cât și singur. Era la curent și cu zvonurile reale sau inventate care circulau în rândul populației civile.

Toată lumea se ascundea. În special femeile. Fie că erau căsătorite sau necăsătorite, rușilor nu le păsa cine stă în casă. În fața părinților sau a soților, le puneau jos și le violau. Unul stătea cu pistolul, ca să nu miște ceilalți. Cotrobăiau prin grajduri, cămări, beciuri și confiscau tot ce era de mâncare și de băut. Unii, obișnuiți cu carnea de oaie, făceau ravagii în rândul acestora, decimând efectivele de oi prin locurile prin care treceau. La un moment dat, fără voie, pe chipul lui Costache a apărut un fel de zâmbet, întrucât și-a amintit două glume care circulau din gură-n gură prin popor: Cică în zona Iașilor, un soldat rus ducea de curmei o oaie.

– Unde duci porcul ăsta? întrebă un moldovean hâtru.

– Ai cumva vedenii? spuse iritat soldatul. Nu vezi că-i oaie?

– Nu vorbeam cu dumneata, vorbeam cu oaia!

Și încă una, legată de băutură. Un bătrânel îmbrăcat în straie de sărbătoare, costum tradițional de Vama, fiind cu vecinul său la un pahar de afinată trăsnet, care cică este bună pentru ochi, întrucât dacă bei mai mult vezi dublu, își iscodește prietenul de suferință:

– Tu știi cine a descoperit afinata?

– Nu, răspunde colegul de petrecere.

– Soldatul sovietic, eliberatorul nostru, râde..., în șandrama, la lelea Floarea, de la Straja!

După această incursiune spre interiorul său, s-a trezit urcând scările vagonului și i s-a părut că urmează treptele spre eșafod.

Un camarad de-al lui Costache apucase să observe scena care se petrecuse și rămăsese înmărmurit, cunoscându-se deja că rușii își făcuseră un obicei din ridicarea unor anumiți soldați sau ofițeri români despre care aveau informații că ar fi făcut exces de zel în operațiunile militare din Est. Mai mult nu putea însă face, așa că a trimis, cât a putut de repede, știre acasă la Costache, spre a le aduce la cunoștință și celor din familie întâmplarea.

În vremurile de acum, aceste lucruri trezesc mirarea. Dar pe atunci, o asemenea situație, în condițiile cunoscute, s-ar fi tradus cam așa: puteți să-i faceți parastasul. De aceea, nimeni nici nu s-a mirat că biata femeie, soția lui, și-a pierdut tot curajul, intrând de-a dreptul în doliu.

Viața are și părțile ei bune, uneori, mai greu de crezut decât poveștile. În cea mai simplă realitate, s-a întâmplat că sergentul Costache nu a îngroșat rândurile celor năpăstuiți de soartă, ajungând undeva în îndepărtata Siberie sau la doi metri sub pământ, în țărâna strămoșească. Mai mult chiar, norocul a fost neobișnuit și cei doi

soldați sovietici care îl ridicaseră și îi ordonaseră în gară la Craiova să-i urmeze, s-au dovedit a fi mânați de intenții bune și l-au condus la căpitanul lor, care nu era altul decât Nichita, cel cu care Costache petrecuse așa de plăcut cele două luni de luptă împotriva partizanilor.

S-au îmbrățișat, bucurându-se că s-au întâlnit din nou. Nichita îi explică faptul că ei traversează România îndreptându-se spre Berlin și ar dori, având în vedere prietenia lor, să meargă împreună cu ei cel puțin până la granița de vest cu Ungaria. După ce a obținut aprobarea de la comandantul său, care se pare că nu avea ce face, de altfel, Costache a rămas alături de Nichita până la Carei, Maramureș. Prins de euforia petrecerilor, aproape că a uitat de ai lui. Perioada petrecută în tren, alături de brava armată sovietică, a fost cu mult mai bogată și mai îndelungată decât cea din stânga Nistrului, unde mișunau partizanii. Puține au fost orele de somn și cele de luciditate, întrucât nu era zi ori noapte în care să le lipsească navetele cu votcă sau vin.

Asta, așa ca să știți, să vedeți și să constatați și cei de acum rolul deosebit al armatelor sovietice la actul de eliberare a țării noastre de sub jugul fascist!

Obosit și „încrezător” în prezentul și viitorul luminos al tânărului căpitan Nichita, Costache s-

a alăturat camarazilor săi, intrând plin de putere și de abnegație în Cehoslovacia.

Petrecerile dispăruseră la fel de repede pe cât începuseră. Luptele pentru eliberarea teritoriilor țării prietene aveau să fie crâncene. La Banska Bistrița, lângă munții Tatra, într-o după amiază mai liniștită, când Costache inspecta poziția și starea armelor din dotarea unității de artilerie, a fost lovit de un glonț rătăcit, spune el, care i-a intrat pe sub urechea stângă și a rămas în gât. Cu eforturi deosebite și o operație ce a durat trei ore, doctorii au reușit să i-l extragă prin partea dreaptă a gâtului.

„I-a trecut un cartuș prin cap", obișnuiau acum să glumească prietenii săi. Costache se convinsese că e un mare norocos.

Războiul continua iar operațiunile de pe front erau grele și cu multe pierderi omenești.

Abia acum simțea și el frica. După cum îl învățase un soldat mai vechi pe patul de spital, pentru a amâna plecarea pe linia I-a a frontului, Costache își punea pe rănile făcute de glonț praf, care, zicea el, va amâna vindecarea, timp în care poate se va termina războiul. Mai mult, ca să impresioneze personalul medical, o făcea, priceput de altfel, pe-a surdul; priceperea îi crescuse așa de mult, încât până și o bucătăreasă de-a locului avea să spună,

nervoasă, la un moment dat „iar și-a băgat mâneca în mâncare surdul ăsta!”.

Tonul răstit și cumva provocator din spusa femeii, l-a făcut pe Costache să tresară. Mânat de problemele supraviețuirii în aceste momente cruciale din viața sa, ajunsese să uite, pe moment și pe termen lung, de tot ce a lăsat el în satul natal de la poalele Ceahlăului, părinți, nevastă, rude și prieteni.

Mai sunt oare în viață? Nu cumva tăvălugul sovietic a trecut și peste ei!? Va mai ajunge vreodată să-i vadă?

Erau întrebări la care, în starea și locul în care se afla, nu putea să răspundă. Acestea deveneau chinuitoare. Oare cu ce am greșit eu în fața lui Dumnezeu de m-a adus în această stare?

Cea mai apăsătoare frământare de suflet venea dinspre soția lui, Valeria, de care s-a despărțit cu lacrimi în ochi pe la sfârșitul lunii octombrie 1944, când a răspuns chemării regelui și s-a întors sub arme. O lăsase însărcinată cu primul lor copil. La despărțire, femeia, disperată, striga cât o țineau puterile:

– Nu mă lăsa, Costache. Dacă e nevoie, vin și eu cu tine! Mai bine să murim împreună decât să rămân singură pe lume. Ce se va alege de soarta copilului nostru care la jumătatea anului viitor se va naște?

O broboadă de lacrimi îi șiroiau din ochi, acoperindu-i fața.

Bucătăreasa, atentă la reacția sergentului, s-a speriat. A venit lângă el, l-a luat de mână, spunându-i, suspinând și ea:

– Iartă-mă! Nu am spus-o cu răutate. Am încercat să glumesc și eu, să mai ieșim din această stare de încordare.

Cert este că tactica lui nu a ținut mult, întrucât, după trei săptămâni, avea să se dea ordin ca absolut toți soldații din spital, vindecați sau aflați pe drumul vindecării, să intre cu toții în operațiunile militare, în condițiile în care la granița cu Germania se dădeau lupte crâncene, multe grupări de SS-iști opunând o rezistență deosebită.

Pe front, el și-a intrat repede în drepturi. Întregul regiment, din care făcea parte și plutonul lui Costache, era așezat într-o poziție periculoasă, fiind mereu atacat cu focuri de mitralieră care veneau de pe o colină din zonă; devenise imposibilă înaintarea pe teritoriul german și nu se întrezărea nici o soluție.

Și astfel s-a ajuns la ziua când s-a anunțat încheierea armistițiului, respectiv nouă mai 1945. Atunci, maiorul Costrâș i-a ordonat sergentului Costache să ia un steag alb și să meargă către colina cu pricina. Iar s-a văzut norocul omului! Din spital, Costache se obișnuise

atât de bine să nu răspundă din prima, considerându-se surd, încât maiorul, până să ia și alte hotărâri, a redirecționat ordinul către un caporal. Când caporalul s-a îndreptat către colină cu steagul alb în mână, mitralierele ascunse de acolo au izbucnit, secerându-l pe solul nevinovat.

Această faptă, mai ales că se întâmpla chiar în ultima zi de război, a stârnit atâta mâhnire și ură în rândul românilor, încât s-au organizat și au îndreptat toată artileria de care dispuneau către acel loc blestemat și timp de opt ore au bombardat, fără încetare, colina cu pricina.

Când au încetat focurile de mitralieră, s-au dus la fața locului, găsind cinci subofițeri SS-iști morți și zece mitraliere în stare de funcționare.

Ar merita de povestit în amănunt peripețiile prin care au trecut ostașii noștri pe drumul de întoarcere în țară și spre locurile natale. Mai cu seamă, că prin munți, mișunau dușmani care nu aflaseră sau nu voiau să ia în seamă încetarea războiului, așa că drumul le era presărat cu capcane. Iar acele capcane au făcut ca întortocheatul drum spre casă să fie presărat cu trupuri rămase de-a lungul cărărilor patriei. Amintirile neplăcute ale bravilor ostași români din cel de-al doilea război mondial, trăite după încheierea ostilităților armate, vor rămâne vii, până când sufletele celor dispăruți se vor întâlni, indiferent de limbă și preocupări, la Judecata de Apoi.

6

Ne vom limita însă la cel parcurs de sergentul nostru, Costache. Devenise cunoscut prin faptele sale și a fost recrutat să facă parte din detașamentele care urmau să defileze pe sub Arcul de Triumf la 23 august 1945. Ca un fel de compensație pentru greutățile și pericolele prin care au trecut, până să înceapă desfășurarea marelui eveniment, ostașii, subofițerii și ofițerii selecționați în acest scop au avut posibilitatea să se odihnească, să se relaxeze și să stea la orice hotel sau restaurant au dorit.

Așa e când dai de bine și când toate se petrec după fentarea de mai multe ori a morții. Costache, dimpreună cu trei prieteni, s-au apucat de jucat poker. Erau partide întinse de-a lungul serilor și nopților, cu o descărcare de energii greu de înțeles: fiind mai norocos și mai dibaci, Costache a adunat o frumușică sumă, încât putea să cumpere două perechi de boi. Cu banii în buzunar se simțea alt om și parcă așa trăise dintotdeauna!

După paradă, împreună cu un camarad ce era de loc din Vrancea, s-au urcat în același tren, el urmând să călătorească până la Piatra Neamț, iar vrânceanul până Focșani. Când au ajuns însă la Focșani, vrânceanul, insistent și convingător, a

stăruit cât a putut, până l-a făcut pe Costache să coboare din tren, pentru o confruntare vinicolă, cu vin din acela cum numai în zona Vrancei se găsește. Se vede că altcineva conducea acum drumurile sergentului, care părea împins chiar de Michiduță de la spate. Parcă i se șterseseră multe din cap și locul natal și ai lui erau încă undeva departe; cu mare poftă el își urmă camaradul și astfel se treziră amândoi în renumita zonă a Găgeștilor, acolo unde vin se găsea pe la toate casele, deși culesul strugurilor noi nu se făcuse, fiind acum în toi pregătirile, ca la orice început de septembrie. Din vorbă în vorbă și din pahar în pahar, prietenii noștri au ajuns și la popa din sat, care i-a aghesmuit așa de bine că au adormit sărmanii combatanți, de pe fronturile de est și de vest, în fânul din standola popii. Când s-a trezit Costache, soarele era sus, bătea către amiază iar lângă el nu era nimeni în afara mirosului de fân proaspăt. Și-a adunat lucrușoarele ce le mai avea pe lângă el: nu i-a trebuit mult timp ca să-și dea seama că nu mai are suma de bani câștigată la poker, în care își pusese atâtea speranțe pentru a începe o viață nouă la el acasă. Ce e de pomană, de pomană se duce, își spuse el în gând, mai cu seamă după ce, încercând să discute cu preotul, a aflat de un vecin că acesta lipsește câteva zile, fiind chemat la Protopopiat. Ducă-se, își mai

însoți el gândul cu o înjurătură, renunțând să-l mai caute pe tovarășul său petrecăreț.

În aceste condiții s-a îndreptat către gară, fără să-și mai pună problema felului în care urma să călătorească. De abia în vagon, tot mergând soldățește către Piatra Neamț și apoi spre satul de sub munte, își dădu el seama cât de tare se depărtase de ai săi și cât de mult îl transformase războiul și oamenii de tot felul cu care fusese nevoit să trăiască. Nu ținuse nicicum legătura cu biata nevastă și cu părinții, așa că atunci când păși pe ulițele satului, în dimineața zilei de opt septembrie, când la el în sat se nimerise a fi hram, se stârni mare zarvă în jurul său. Iar când a intrat pe poarta masivă ce străjuia intrarea în curtea casei, soția și părinții lui și-au făcut cruce, scuipând în sân, întrucât au crezut că văd o stafie , ei fiind aproape convinși că el fusese omorât de ruși, după cum nu mai dăduse semn de atunci de când fusese luat dintre ai săi de către soldații ruși aflați în marșul eliberării. Nu mică le-a fost bucuria și nu scurtă a fost petrecerea. Dar asta avea să fie altă poveste.

Din toate ce s-au povestit, important este că nu a fost să fie să moară sergentul și uite cum Costache, zis pădurarul, are acum ocazia să-l însoțească și să-i îndrume pașii lui Iulius Grozavul pe cărările tăinuite de timp ale Ceahlăului.

7

În acea dimineață de septembrie, a anului de grație 1952, Iulius Grozavul se afla în punctul Sahastru, cam de două ore, așteptând să-l ajungă de undeva pădurarul Costache, cu care pornise, de cu noapte, cum ar spune unii localnici, să urce taman pe Toaca. Și mergând ca un bătrân ca să ajungă pe Vârful Toaca tânăr, vorba proverbului chinezesc, nu a putut ține pasul cu experimentatul Costache. Până aici a pășit aproape singur pe cărările întortocheate ale muntelui, dându-și seama abia într-un târziu că se cam pierduseră unul de altul.

Acest lucru se întâmplase atunci când Costache, sesizând niște mișcări dubioase prin zonă și un zgomot ciudat, pe care îl putea percepe numai el, ca un iscusit și experimentat vânător ce se afla și ca un fost sergent pe două fronturi, și-a iuțit pasul pe un traseu abrupt către Vârful Toaca, drum pe care nu îl putea urma un începător în ale cărărilor de munte, cum era Iulius Grozavul. Pierderea lui în hățișul urcușului s-a făcut atât de rapid, încât tovarășul său de drum nici n-a băgat de seamă.

Văzând că pădurarul nu dă semne să apară, așa cum fusese înțelegerea, s-a oprit să-l aștepte, de oriunde s-ar fi ivit. Zona părea arsă de soare și bătătorită de oi, având în trei părți

pădurea și spre nord vârfurile Ceahlăului. Se auzea cum suspină în zare pădurea, iar lui i se părea că își aude anii trecuți de viață cum se vaită.

Se uită atent, de jur, împrejur, gândind la ceea ce fusese acolo, în timp. Pe vremuri, cabana Sahastru fusese proprietate regală și loc de trudă, poate și de răsfăț, cine mai știe, pentru slujitorii regali. Acum slujea, împreună cu o frumoasă cabană de vânătoare, precum și cu pripoarele verzi din jur, celor de la exploatări forestiere și de la administrația pădurilor; apoi, așa cum se șoptea cu băgare de seamă, era deseori folosită, mai cu seamă la vreme de seară, de mai marii de la regiune, demnitari noi, dar poftind repede la obiceiuri vechi. Și aveau și de ce, cugetă Iulius. Părea un adevărat rai ce așteaptă să fie supus păcatului cel de obște.

Cu toate acestea, în fiecare primăvară ajung aici, după cum se descurcă să facă rost de aprobări de la autorități, însemnate turme de oi, cu ocoalele animalelor și cu sălaș pentru oameni.

Iarna, în schimb, în zonă, urlă în voie haitele de lupi. Natura se închide ca o cetate și e tot mai greu de urcat. Dacă nu ar fi așa, mai gândi Iulius, omul, care oricum e nemulțumit mereu, s-ar plictisi foarte repede.

După cum se auzea prin aerul pur și rarefiat de înălțime, coliba stânei nu era departe de locul

unde se afla. Se auzeau tălăngile oilor, strigătele scurte ale ciobanilor și lătraturi gâtuite de câini. Cu toate acestea, Iulius Grozavul nu se trăgea într-acolo. Îi plăcea să stea singur, întins pe spate în iarbă, cu mâinile sub ceafă. Lângă el, doi mesteceni bătrâni își etalau argintia culoare în bătaia soarelui. O adiere tremura frunzarul și-l mișca blând dintr-o parte în alta. Era o lumină ce începuse să obosească, după căldurile verii; simțeai în blândețea ei apropierea zilelor tot mai aspre, până la arderea întâiului viscol.

Sclipea încă roua și-i simțea umezeala în iarba de sub el. Razele soarelui, care pătrundeau cu ușurință printre frunzele mestecenilor, îi încălzeau straiele și trupul, mângâindu-l ca o mână de fecioară, cu dragoste. În septembrie, gândea Iulius, pândind cerul, în continuarea celor de mai sus, soarele se trage tot mai mult spre miazăzi. Nu se mai ridică în ceasul amiezii până deasupra capului. Frunzele prind să ruginească, seva li se înmoaie. Din septembrie și până în miezul toamnei, când pornesc zloatele și frigul, aici nu mai este decât un pas. Iar omul devine încetul cu încetul tot mai dependent de căldura adăpostului său, oricare ar fi acesta, bordei sau palat.

Prin mintea sa trecură și alte gânduri, venite din cărți și din poveștile unor bătrâni de altă dată. Era vorba despre forța unică a unui munte, considerat sfânt de pe vremea unor

oameni care aveau alți sfinți decât creștinii de mai târziu.

Cu privirea ațintită către vârfurile Ceahlăului își aminti că acest munte este străbătut de cea mai puternică axă energetică a pământului, fenomen neexplicat încă de nimeni.

Ceahlăul se numără printre cele mai misterioase masive muntoase din România. În primele ore ale dimineții, la răsăritul soarelui, deasupra masivului, apar, în mod inexplicabil, niște jocuri de lumini. Nu întâmplător se spune că acest munte ar fi fost în trecut casa zeului dac Zamolxis. Nu cumva Dimitrie Leonida, inițiatorul și realizatorul mărețului proiect de pe Bistrița, cugetă pentru el Iulius Grozavul, în alegerea acestui loc, pentru a da țării lumină, a plecat de la legenda ce susține prezența ei de veacuri în această zonă!?

Zâmbi și se minună de ideea care i-a trecut prin cap. Bine că nu și-a exprimat-o în public, că ar fi fost etichetat de puternicii zilei, ca având preocupări mistice. Era totuși mulțumit de logica judecății lui, întrucât avea cunoștință că sătenii care își duc traiul de zi cu zi în așezările de la poalele muntelui, declară, fără tăgadă, că au fost martorii unor apariții misterioase pe cer, în timp ce, în alte cazuri, găsesc pe pășunile de pe dealuri cercuri perfect rotunde, despre care susțin că ar fi opera unor ființe supranaturale sau

a unor ființe venite de pe alte planete. Contrariat parcă de amintiri, încearcă să-și revină la realitate.

Trezește-te, Iulius, că ești încă pe pământ și ai o mare răspundere în zonă!

După ce își alungă din fața ochilor mirajul poveștilor încurcate, simțindu-se parcă tot mai mult de-al locului, pătruns de această splendoare a naturii, el a început să fluiere o doină. O știa de când era mic, de la bunicul său, Alexe. Parcă mișcate de zelul său artistic, ca și de frumusețea și curăția doinei, păsările i-au luat-o înainte și a simțit nevoia să se oprească și să le asculte. A trecut așa o vreme, apoi a auzit iarba foșnind, ca sub pașii cuiva care se apropia, așa că s-a ridicat. Nu era pădurarul. De fapt nici nu putea veni din partea de nord, dominată de colțuroasele stânci din piatră. Omul pe care îl avea dinainte nu era nici cioban. Nu-i cunoștea, desigur, nici mult nici puțin pe cei care păzeau turma, dar socotelile lui de-o clipă îi spuneau toate că omul acela nu avea cum să fie din partea locurilor. Și nici nu era. Venea de departe, gândindu-se cine știe unde, așa încât nici nu l-a văzut pe Grozavul, chiar dacă acesta se ridicase și se sprijinea de un brad, când l-a zărit, străinul a părut o clipă speriat sau măcar intrigat. Dar a fost o problemă de secunde. A pășit apoi către el, recâștigându-și o îndrăzneală ce-l prindea bine, aruncându-i sub ochi o legitimație, din care

Iulius a reținut cuvântul comisar și un nume care se termina cu „VICI ” sau „VSKI”.

Grozavul i-a zis mai întâi bună ziua și a întins mâna pentru a face cunoștință. Străinul s-a făcut că nu e cazul și l-a repezit prin vorbe:

– Nu am timp de asemenea politețuri. Sunt trimis de sus, de acolo de unde se dă ora exactă, să eliminăm din față dușmanii poporului. În acești munți, sunt din cei care au început să intre în roluri iubite de popor, chipurile, adică de haiduci ai acestor vremuri binecuvântate! Binecuvântate, desigur, prin grija tătucului nostru Stalin, pe care nu mă îndoiesc că îl iubiți și îl respectați cu toții. Așa că iată-mă aici în căutarea acelui tânăr bezmetic, de douăzeci și doi de ani, care se crede mare cunoscător al nevoilor oamenilor și singurul care le poate rezolva, crezându-se mare justițiar. Dar îi vom arăta noi ce înseamnă brațul lung al noii puteri. Cunosc ce încălțăminte poartă și i-am găsit urmele sub vârful Toaca. Acum descopăr și observ că în această zonă sunt mai mulți dușmani ai poporului, deoarece am sesizat mai multe urme, deși unele sunt învechite și stricate de ploi.

– Înțeleg atunci, îi replică Grozavul, că a fost și prin locul acesta, nu?

– Asta spun și eu; răul e că nu știu când....

– Dar cum arată omul dumitale? L-a mai întrebat Iulius.

– Să tot aibă un metru optzeci, dacă nu și mai bine. E zdravăn, cu păr șaten și ochii verzi. Pe obrazul stâng are o pată maronie ce seamănă cu un scorpion.

– O fi un om însemnat, replică Grozavul, pe care zânele l-au adus aici, mai aproape de Dumnezeu. Știi că prin aceste părți oamenii cred în semne și în predestinare, că ascultă mai mult de ceea ce li se prevestește decât de ceea ce li se întâmplă cu adevărat.

– Știi ce, mai lasă-mă cu asemenea palavre mistice, că ai să mă faci să cred că trebuie să gândesc un plan separat și pentru dumneata.

Iulius se arătă nepăsător și își continuă vorbele.

– După descrierea pe care ai făcut-o, înclin să bănuiesc că e pe undeva prin zonă, întrucât, dimineață, la prima oră, mi-a spus prietenul Costache, pădurarul, că ar fi la curent cu mișcările tânărului, că așa am înțeles că este, după descrierea ce i-ai făcut-o.

– Da. Este născut prin 1928 și după câte am verificat nu mai are pe nimeni din familia lui. Taică-su a șters-o în America, iar maică-sa a murit de scârbă după doi ani. Se vede ce hal de familie au fost!

– Atunci, cetățene sau comisare, că așa am reținut parcă din legitimația pe care mi-ai

aruncat-o în față, omul dumitale nu se poate afla decât în această zonă. Nu-mi face plăcere să îți spun acest lucru, deoarece nu prea îmi placi. Dar legea mă obligă, mai zise Iulius și i-a arătat locul indicat dimineața de pădurar.

– Te văd prea curajos pentru a fi un simplu om de rând. Poți să-mi spui cum te cheamă și ce hram porți prin zonă? E de datoria mea să întreb asemenea lucruri!

– Dacă ești așa curios, uite că am să-ți satisfac curiozitatea, deși nu sunt obligat și nu prea dau eu așa ușor socoteală cuiva: sunt Iulius Grozavul, dacă îți spune ceva numele acesta (și ar trebui să îți spună, dacă ești ceea ce scrie pe legitimația ta) și sunt conducătorul șantierului care are menirea de a liniști apele tumultoasei Bistrița, ca să mă exprim mai pe înțelesul tău (și accentuă cuvântul tău, în așa fel încât străinul să priceapă că deja îl deranjează prin prezența sa și că ar fi bine să se piardă în natură).

La auzul celor afirmate cu maximă seriozitate de Grozavul, musafirul nepoftit, s-a aplecat de spate, îngăimând un „să trăiți și să aveți sănătate!”, făcând stânga-mprejur și dispărând în umbra mărețului munte.

Rămânând din nou singur, Grozavul s-a ciupit ca să se convingă că totul s-a petrecut aievea, că nu apucase cumva să aținească și să tragă un pui de somn, cugetând la cunoscuta

replică: „Mare-i grădina ta, Doamne!”, completând-o cu ironie: „Dar și a ta, Românie!”.

Nu a apucat să se dezmeticească prea bine: lângă el a apărut, parcă tot din bun senin, pădurarul Costache. Nici el nu arăta prea vesel, așa că ambii tovarăși de munte se priviră cu interes.

– Am impresia că sunteți cam nedumerit sau e doar o impresie de-a mea?

– Același lucru pot să spun și eu despre tine!

– Văd că nu vă scapă nimic!

– Așa să fie oare?

– Da.

– Mai bine golește tu primul desaga cu noutăți, mai cu seamă că trebuie să remarc faptul că te-ai abătut cam mult de la programul stabilit inițial.

– Mi-i și frică să spun ceva!

– Zi-i, că ești lângă conducerea superioară de partid, îl încurajă mucalit Grozavul.

– Astăzi, sau poate azi noapte, s-a întâmplat ceva deosebit. Nici nu știu cum să o iau. Am aflat, de la oamenii mei, că a fost împușcat mortal tânărul despre care v-am vorbit că-i plăcea să cutreiere zona, nimeni nu știe cu ce scopuri, chiar dacă eu nu cred că avea ceva vinovat în planurile sale. Din acest motiv am și zăbovit atâta vreme: am umblat mai peste tot și, deși am căutat cu răbdare și pricepere, zic eu,

să-i găsesc trupul pe undeva, nu am reușit acest lucru. Am găsit în schimb, sub Vârful Toaca, acest carnet de student, pe care vi-l înmânez, cu precizarea expresă că eu nu l-am deschis deloc. Și știți dumneavoastră de ce? Că mi-a trecut așa, dintr-o dată , prin cap, că poate v-o fi undeva sau cândva de folos.

S-au întors la ale lor.

După patruzeci de zile (nu s-ar fi zis, dar se vede că era oarecum evlavios din fire acel teribil șef al șantierului) Grozavul, cu o cruce din fier forjat în mână, a urcat până la poalele vârfului Toaca, și, unde a observat pământ mai reavăn, a montat crucea, pe care, cu emoție a scris inițialele I.M.P.

Secretul acestei nefericite întâmplări avea să atârne ca o piatră de moară în sufletul marelui conducător al șantierului de pe Bistrița. Când se depărtă de locul trist, el mai privi o dată în bătaia vântului, făcându-și cruce și uitându-se, ca și cum ar fi putut să îl pândească cineva, ascuns sub munte. Poate va veni și vremea destăinuirilor, șopti pentru el Grozavul, și încheind cu: Așa să mă ajute Dumnezeu!

Doar că Dumnezeu, după cum se va vedea, încă mai avea multe altele de făcut, cu siguranță mai importante, ca să se oprească pe moment la rugăciunea șefului de șantier, așa că povestea trebuie să curgă mai departe, când iute, ca apa

Bistriței năvălind spre apeduct, când domoală, ca apele noului lac, răsfățându-se sub soarele dintre munți. Că sunt astăzi mulți oameni care încearcă să pătrundă cu ochii dincolo adâncimea și povara noianelor de apă, aceasta ar fi o altă poveste. Bistrița rămâne la fel de enigmatică și în noua ei înfățișare.

II.Umbra muntelui

1.

Mai jos, la Bicaz, după încă opt ani și după eforturi necontorizate și după mult sânge pierdut, barajul de pe Bistrița s-a așezat între munții Gicovanu și Obcina Horstei pentru totdeauna.

Este construit din treizeci de ploturi separate prin rosturi etanșate amonte cu pene de beton armat și tole de cupru și străbătut de kilometri de galerii, puțuri de aerisire și nișe de vizitare. Barajul se prezintă ca un adevărat munte artificial, având o lungime de o sută douăzeci și șapte de metri și o înălțime de o sută nouăsprezece metri.

Mare și grea a fost munca, plină de avânt, pe care constructorii au desfășurat-o pentru pregătirea amplasamentului în care s-a turnat barajul. S-a lucrat la mari înălțimi și pe taluzuri periculoase, smulgându-i muntelui cantități impresionante de pământ și stâncă până la încastrarea lui în cei doi umeri de munte. Cele mai grele probleme tehnice și de execuție au fost la excavația adâncă sub nivelul Bistriței, până s-a ajuns la o stâncă compactă și sănătoasă care să asigure o fundație trainică. Excavația până la

mari adâncimi s-a rezolvat prin sistemul abaterii succesive a apelor Bistriței de pe un mal pe altul, cu ajutorul unui batardou metalic, combinat cu un sistem mecanic de pompare a apelor de infiltrație din incinta batardului. Evacuarea sterilului a necesitat proiectarea și executarea unei instalații mecanice de mare randament, întregul proces tehnologic fiind asigurat prin organizarea unui complex bine închegat, care combină utilajul de săpare-încărcare, cu transport la înălțime, transportul la nivelul căii de comunicație normală și împrăștierea pe holda de evacuare. Peste două milioane de metri cubi de pământ și stâncă s-au scos din amplasamentul barajului. A fost o muncă titanică realizată de muncitori și ingineri de o înaltă pregătire tehnică și de o aleasă conștiință patriotică. Nu întâmplător, iată, după cincizeci de ani de la inaugurarea mărețului edificiu, sunt pomeniți în cronicile vremurilor, fiind catalogați drept eroi ai neamului.

Atât de frumoase sunt diminețile de vară pe Valea Bistriței, în zona barajului, încât merită să poposești doar câteva crâmpeie de timp, să te liniștești sufletește uitând de necazurile, care te apasă, vrând nevrând și zi de zi, mai ceva decât puterea apelor adunate în amonte de acesta. Aici, la ceasul când soarele își strecoară poleiul vișiniu printre crestele malului stâng și scânteiază în boabele de rouă din frunzișul

pădurii de pe celălalt mal, murmurul păsărilor se îngână cu șușuitul apei grăbite să treacă, după reguli precise, în partea din aval a minunatului baraj. Dincolo de frunzarele cu un colorit neegalat, poți bănui vietățile pădurii, unele mai mari, altele mai mici, îndreptându-se, care tiptil, care în salturi mari și cumva piezișe, către apele ce se prefirau din stâncă, făcându-și apoi loc cât mai sigur spre apa cea sigură și adunătoare din totdeauna, a Bistriței.

2

La următoarea întâlnire, programată ad-hoc, chiar în următoarea sâmbătă de după Sfintele Paști, de data aceasta la cabana lui Apostol, nu departe de capitala de județ, a dat curs invitației și cel de-al cincilea component al echipei de povestitori, Vasile Ursu. Era un nume frumos, mai cu seamă că unii îi spuneau Lupu, dar el nu se supăra afirmând că tot una-i, adică tot din lumea animalelor cu renume ar veni: era un împătimit al muntelui și el, ajuns acum la onorabila vârstă de șaptezeci și cinci de ani. Primul lucru făcut a fost că și-a argumentat absența de la întâlnirea cea care avusese loc în ziua de Florii, o absență, zise el, motivată, întrucât menirea lui de adevărat și convins ortodox nu i-a permis să participe la întâlniri lumești, taman în perioada postului mare, când se știe că e musai să te apleci doar spre credință, cu pioșenie și respect.

Dar să știți că, de studiat am studiat mult, având dezlegare de la părintele la care mă spovedesc, și iată, am venit cu tolba plină, pe care, cu bunăvoința luminăților voastre, că așa sunteți, niște luminați, am să le răstorn, „mintenaș", ca să folosesc și un cuvânt din altă zonă, să nu ni se reproșeze că avem ceva de împărțit cu ei.

Și pentru că scopul întâlnirilor noastre este știut, am să vă povestesc și eu ceva, ca să vă mai descrețesc frunțile, chiar dacă intenția dintâi era să vă plimb în necunoscutele legende, nimeni nu poate ști cât adevăr vor fi fiind în ele, legende ce privesc faima muntelui nostru sacru.

Nu știu cum sunt alții, dar eu, cu numele Ursu, predestinat parcă vieții din pădure și de pe munte, am cochetat cu aceste locuri sfinte, urmând îndemnul consacrat în chiar existența poporului nostru, popor care a spus scurt: „Codrul este frate cu românul". Și mi s-a tot întâmplat așa ceva, de la vârsta de nouă ani, lună de lună, an de an, și, Slavă Domnului, adun până în prezent vreo șaptezeci și cinci de anișori.

Despre muntele Ceahlău s-a vorbit și s-a scris mult, dar sunt convins că el are atâtea intimități, încât, vor trece poate veacuri, de aici încolo, să poată fi cunoscute și interpretate. Deci, glumind un pic, având obiectul muncii, nu ne rămâne decât să ne aplecăm cu drag asupra lui, ca să nu fim nevoiți să ne exprimăm cum o fac puturoșii: „Dragă ne-a fost nouă munca, dar nu am avut parte de ea!".

Și acum la fapte, că știți și domniile voastre o vorbă din vechime: „cine n-a urcat Ceahlăul, nu cunoaște Moldova"!

Prima mea descindere spre culmile Kogaionului am realizat-o în anul 1949, mergând

două ceasuri și jumătate, cu un popas la Fântâna Măcărescului. Copil fiind, locul cel mai deosebit pentru mine a fost la Piatra Lată, unde am auzit cel mai frumos ecou. Strigam în fel și chip, făcând haz, împreună cu ceilalți trei țânci, părtași la eveniment, de ecoul produs, care, la prima audiție, ne dădea de înțeles că a priceput ce spuneam noi. Învățătorul nostru, ne-a îndemnat să strigăm „România" și să-i spunem cum răspunde ecoul. Într-adevăr, la toți patru, deși aveam urechiușe fine, ni s-a părut că auzim că văile ne răspundeau grav „Dacia", punându-ne pentru prima oară pe gânduri.

Nu prea am înțeles noi ce dorea să ne spună învățătorul prin tema dată. Oricum, pot să afirm că, minunăția naturii și liniștea spirituală ce te înconjoară sus pe munte sunt lucruri unice, pe care nu le găsești oricât le-ai căuta jos, în civilizație, și eu le-am simțit chiar de la primele escaladări. Numai parcurgându-i trupul cu piciorul poți înțelege de ce Muntele Ceahlău este considerat un simbol al poporului și spiritualității românești, asimilat, pe bună dreptate cu Muntele Athos din Grecia și cu Muntele Tabor din Israel, acolo unde Iisus Hristos, în prezența apostolilor Petru, Iacov și Ioan, și-a arătat dumnezeirea.

Așa cum spunea I. Simionescu, prin anul lui Dumnezeu 1941: „Faima lui nu stă numai în amănunțita arhitectură a formelor de piatră, care

au răscolit imaginea poporului; nu i-a stabilit-o numai impunătoarea-i înfățișare înălțându-se deasupra celorlalți numiți învecinați, cât faptul că e un far zărit de la mari depărtări".

Piscurile din Ceahlău pot fi zărite, pe timp senin, la asfințitul soarelui, de la mari depărtări. Unii afirmă că poate fi văzut chiar de la Cetatea Albă care se află la aproape patru sute de km distanță. Și invers, dacă te afli pe vârful Toaca, cel mai spectaculos vârf, de formă piramidală, pe care îl cunosc europenii și poate toată lumea, vârf care se află la o sută de metri deasupra platoului, ochii pot distinge cu ușurință imagini de neuitat.

În fiecare an, în zona Ceahlăului, au loc două fenomene optice care nu au fost încă elucidate.

La răsăritul soarelui, în prima decadă a lunii august, o hologramă naturală uriașă, în formă de piramidă perfectă, denumită de localnici „Umbra Piramidei", este formată timp de o oră și jumătate pe vârfurile Piatra Ciobanului și Toaca. Tot la răsăritul soarelui și în aceeași perioadă, timp de câteva minute, are loc fenomenul denumit „Calea Cerului". Este un fenomen optic care constă în apariția unui stâlp înalt, format dintr-o lumină intensă și stranie, mărginit în laturi de două benzi întunecate.

Stâlpul luminos lasă impresia că se pierde în înălțimea spațiului ceresc. Explicația, neconfirmată, oferită acestor două fenomene, face referire la faptul că Ceahlăul ar fi amplasat exact pe una din axele energetice ale planetei. Tot ce spun, sunt lucruri văzute și trăite de mine pe viu, ca să mă exprim așa, întrucât, iată, de aproape șaizeci de ani, an de an, am fost prezent și am contemplat aceste minunății.

Am multe să vă spun în legătură cu "Pionul" românilor, cum l-a definit Dimitrie Cantemir pe acest munte sfânt, dar am s-o fac la alte întâlniri, când atenția prietenilor va fi mai potrivită, întrucât văd, cu întristare, că gândurile bătrânului Lacela se duc în altă parte, și poate pe bună dreptate, având în vedere blestemul care s-a abătut asupra familiei sale. Tot așa, mai văd că te frământă și pe dumneata, domnule Apostol, ceva deosebit. Îți cedez cuvântul, să ne împărtășești și nouă!

– Bădiță Victor! – i se adresă cu respect Apostol starostelui lor. Eu înțeleg cel mai bine suferința și dezamăgirea pe care ai trăit-o atâția ani și pot spune că nici în momentul de față, când, chipurile trăim într-o desăvârșită democrație, lucrurile nu stau altfel, în legătură cu fiul dumitale. Nu poți să-i gratulezi decât cu numele de criminali notorii pe cei care mai bine de cinci zeci de ani nu au catadicsit să-ți ofere posibilitatea de a vorbi cu unicul dumitale fiu, fie

că vorbim aici de România, fie că vorbim de America. Am folosit expresia „a vorbi”, întrucât cea de „a vedea” se pare că nici să visezi nu ți-au dat voie.

– Dragă Apostole! Argumentele aduse de cei la care m-am adresat, reprezentanți de seamă de la ministere de interne, ministere de externe, cancelarii, ambasade și alte asemenea, au fost exprimate, sau cum se spune telefonate sec: problema ridicată de dumneavoastră, deși pertinentă și corectă, având în vedere că ea nu este altceva decât dragostea de părinte, care poate și el a greșit în viață, părăsindu-și fiul la un moment nepotrivit, ne depășește și nu poate fi rezolvată întrucât este în joc siguranța națională și de ce nu, chiar internațională. Abia prin anii 1980, când eram în S.U.A., am aflat câte ceva, dar totul începețoșat, cu idei și fraze neterminate, puse la două sau mai multe capete, de îmi era frică să mai spun că cel în cauză este fiul meu. Acum îmi reproșez că nu am fost mai insistent, mai obraznic, cum fac acum unii când, din obscure și neînțelese motive intră imediat în greva foamei.

– Lasă, dragă Victore, îl liniștește Condeiescu, care era mai apropiat ca vârstă, în ziua de astăzi și-au cam dat drumul la gură majoritatea celor care l-au cunoscut, fie de la noi, fie din cele patru zări sau mai precis două,

din est și din vest. Eu recunosc că am început să aprofundez cazul și-l voi face cu răbdare deoarece, nu întâmplător am cochetat aproape patruzeci de ani cu cercetarea autentică, științifică. Am ceva probleme cu subînțelesurile găsite printre rândurile studiate până în prezent, dar, întrucât îl avem alături și pe domnul Apostol, un bun și experimentat dezlegător de știfturi informative, că nu degeaba și-a stors mintea și și-a ros coatele atâția ani în acest domeniu sensibil, practic de neînlocuit și necesar la toate națiile, încă de pe vremurile când nu eram familiarizați cu noțiunea de stat suveran și independent, ca să preiau din tezele care stau la baza tuturor tratatelor internaționale. Voi fi în măsură, sunt convins de asta, mai ales în condițiile de astăzi când nu poți trage o „bășină", iertați-mi expresia dar se potrivește de minune, fără să se audă și să miroase pe „Facebook" sau pe alte drăcovenii , cum li se mai spune.

– O primă informație, care zic eu că răspunde adevărurilor istorice, ce o dețin și este susținută și de materialele apărute de-a lungul anilor, scurși din 1952 și până în prezent, în diferite ziare și reviste, dar mai ales on-line și asupra cărora simt nevoia să mă aplec, se destăinuie Condeiescu, se referă la faptul că fiul dumneavoastră, domnule Lacela, născut la sfârșitul anului 1928, a fost recrutat și încadrat în securitatea Statului, la Secția a II-a de

Contrainformații Economice, cu câteva luni înainte de absolvirea Facultății de Chimie din București. Interesant pentru opinia mea, și cred că vom găsi răspuns la această chestiune, este că diploma de inginer și-a luat-o cu patru ani mai târziu.

Între anii 1956 – 1960 a fost șef adjunct al Misiunii Române în R.F.G. și șef al rezidenței de spionaj al României din acea țară. În aprilie 1966, având gradul de colonel este numit în funcția de adjunct al șefului Direcției de Informații Externe, deținând-o până în aprilie 1972. De menționat că în anul 1967 a fost avansat la gradul de general maior.

În perioada 19 aprilie 1972 – 24 iulie 1978, a fost consilier pentru securitate națională și dezvoltare tehnologică, prim-adjunct al șefului departamentului de Informații Externe și secretar de stat al Consiliului Securității Statului din cadrul Ministerului de Interne. Urmare a calităților deosebite în domeniul informațiilor externe, la data de 19 august 1974 a fost avansat la gradul de general locotenent.

Auzind toate acestea despre fiul său, lui Victor Lacela i-au dat lacrimile și a început să tremure de parcă l-ar fi apucat frigurile, făcându-i pe ceilalți părtași la vorbă să se întrebe dacă nu ar fi cazul să sune la salvare.

– Nu vă speriați, nu am nimic, m-am emoționat și eu întrucât aud pentru prima oară date concrete despre fiul meu cel drag și îmi reproșez că viața a fost așa de crudă cu mine ținându-mă departe de realități. Abia acum realizez cauza refuzului autorităților române de a răspunde la cererile mele. Era într-adevăr o problemă de securitate națională și conștientizez că nici măcar eu, tatăl lui adevărat, nu puteam, oricât aș fi vrut, să pătrund în intimitățile serviciilor de informații. Dacă cei la care au ajuns cererile mele ar mai fi în viață, m-aș înclina în fața lor și le-aș cere iertare. Iertați-l pe bătrânul prost și neștiutor!

– Nu-i nevoie să-ți faci „mea culpa", pentru că indiferent unde lucrezi, trebuie să mai ții cont și de starea sufletească a oamenilor, mai ales a unor părinți vitregiți de soartă. Nu are voie nimeni în lumea asta, indiferent de rang sau grad să intre atât de brutal cu bocancii în sufletele oamenilor, încercă Apostol să-l liniștească.

– Iartă-mă că te-am întrerupt cu apucăturile mele de bătrân depășit de vremuri și pe deasupra și emotiv, spuse Victor. Du-ți gândurile mai departe, dragă cercetătorule.

– În anul 1978, așa cum am reținut din sursele pe care le-am studiat, fiind trimis cu o misiune specială la cancelarul Germaniei din acea perioadă, s-a adresat ambasadei americane la Bonn, cu o cerere de azil politic. Cum cererea

sa a fost aprobată de președintele Jimmy Carter, pe douăzeci și opt iulie 1978 a fost transportat în secret cu un avion militar în America. A fost mare doliu atunci în cadrul ministerelor de interne și externe ale României, informația venind ca o bombă cu hidrogen care a cutremurat din rădăcini sistemul dictatorial al celei mai independente țări socialiste din blocul sovietic.

– Dă-mi voie să vin cu un amendament la expunerea ta, măi Condeiescule, sări din grupul liniștit al povestitorilor, Apostol. Din câte cunosc eu, și vă pot spune că sursele mele vin din interiorul sistemului, mai exact de la un general care i-a fost cândva șef fiului dumitale, general care a murit misterios într-un așa zis accident de vânătoare după 1989, lucrurile nu stau chiar așa cum le-a prezentat presa aservită unor structuri de informații cu interes major în caz. Am să redau din memorie, aproape cuvânt cu cuvânt spusele generalului, cu care m-am întâlnit pe litoralul românesc chiar la o lună după „defectarea ” fostului consilier.

Și dacă veni vorba de litoralul românesc, dați-mi voie să fac o paranteză, că simt o mare amărăciune în suflet. Spun aceasta întrucât am fost anul trecut, doar câteva zile la mare, atât mi-a permis pușculița și slavă Domnului nu-i chiar așa de amărâtă precum cea a inginerilor,

profesorilor sau medicilor, ca să mă opresc numai la tagma intelectualilor. Deși am stat, așa cum arătăm, doar cinci zile, am reușit să trec în revistă, (condiția mea de fost ofițer superior îmi permite să mă exprim așa) aproape toată zona litoralului. Ce-am văzut?! Zeci de hoteluri abandonate, în care turiștii nu au mai călcat de ani buni. Dacă înainte de anul 1989 aveai nevoie de bani și de relații pentru a te caza în stațiuni precum Neptun, Olimp sau Venus, iar hoteluri întregi erau rezervate doar străinilor , acum, stațiunile par moarte. Hoteluri precum Pajura, Vulturul, vilele Marius din Venus, Meteor, Narcis sau Aqua, parcul Cleopatra din Saturn, complexurile Maramureș, Banat și Oltenia din Olimp erau cele mai râvnite destinații turistice ale fiecărui român și nu numai. Din păcate, aproape 25% din hotelurile construite în perioada 1960-1989 sunt închise. La Neptun și Olimp, șapte clădiri sunt în paragină, printre care și faimoasele Panoramic și Amfiteatru. Alte opt hoteluri sunt abandonate în stațiunile Jupiter și Saturn. Cel mai mare dezastru este la stațiunea Venus. Aici, zece hoteluri sunt în conservare, cu lacăt pe ele. La trei hoteluri, chiar de pe malul mării, din stațiunea Olimp, care au funcționat până acu patru ani cu regim închis, doar pentru angajații S.R.I. și familiile lor, poți observa de la distanță că sunt abandonate, și exemplele pot continua.

– Dar autoritățile statului ce fac? întrebă cu mânie proletară bine găsită Sergiu Megieșu.

– La Marea Neagră, pe litoralul românesc, statul a făcut cea mai proastă afacere posibilă. Investitorii privați care au cumpărat hoteluri de la stat s-au transformat din oameni de turism în agenți imobiliari.

Hotelurile privatizate au ajuns pe mâna unora care de la bun început nu au avut chef să facă turism. Au luat hotelurile și le-au pus ipotecă la bănci pentru credite. Efectul privatizărilor de pe litoral se vede în numărul celor care își fac vacanța de vară la mare. Dacă în anul 1989 au fost cazați pe litoral nouă milioane de oameni, acum, potrivit statisticilor oficiale, numărul lor nu depășește două milioane. Dar să mă întorc la oile noastre, cum se spune în popor, și să reiau ideea în legătură cu „defectarea".

Iată ce mi-a spus generalul (Dumnezeu să-l odihnească în pace – așa se cuvine să spun întrucât a fost un om deosebit):

În momentul în care fiul dumitale se afla în misiune la cancelarul german, președintele țării, Nicolae Ceaușescu, având urgent nevoie de un document secret care se afla numai în seiful consilierului său, a dat dispoziție ca acesta să fie deschis și să i se aducă documentul. Șeful de cabinet al consilierului s-a conformat, iar când a

vorbit cu el i-a raportat acest aspect. În acel moment, consilierul a intrat la bănuieli, concluzionând că a fost deconspirat. Aceasta este cauza reală a formulării cererii către Ambasada Americană de la Bonn și nu inepțiile apărute că, vezi Doamne, numai dragostea pe care o purta el românilor de a ajunge la democrația din America, fiind un exponent fidel al luptei contra sistemului ticăloșit din România, sub o conducere dictatorială și autoritară, l-a împins să facă acest gest.

Și să știți că nu l-a primit nimeni cu pâine și sare. Iertată fie-mi intervenția, dar am să mai vin cu argumente care arată că pentru noi, cei care am lucrat în sistem, el este un mare trădător. Trebuie să o spunem, chiar dacă doare!

– Hai să nu ne abatem în disertații din astea care să-l supere pe nenea Victor, intervine Vasile Ursu, căruia îi plăcea mai mult povestea Ceahlăului, decât disputele pro și contra între serviciile secrete ale lumii. Nu deține nimeni adevărul absolut, că el nici nu există, are, ca să mă exprim așa, caracter de clasă, ca să nu spun de gașcă, să-l supăr și pe Apostol.

Au râs cu toții și s-au mai dezmorțit un pic cu zghihara scoasă nu de mult din beciul de piatră, poate singurul martor, sigur, al unor vremi trecute, dar nu încheiate.

– Are dreptate Ursu nostru, care înainte de 1989 avea coadă, și s-ar putea să aibă și acum

în democrația asta deșănțată, întrucât era și este mai slobod la gură, fiind mai mereu în atenția celor de la "Ochiul și timpanul", când ne tot îndeamnă să mai găsim și alte subiecte de discuții, că slavă Domnului le avem cu toții și le purtăm cu demnitate. Asta ca să avem grijă și de bădia Victor, că uite acuși explodează. Avem suficientă vreme să le dezbatem pe toate, că încă nu s-a supărat Doamne, Doamne pe noi, iar ghemul zilelor noastre încă nu s-a destrămat de tot.

3

– Uite, eu care am fost un maistru priceput, apreciat de toate conducerile, fie cele socialiste, fie cele din economia de piață, având în vedere, zic eu, abilitățile mele profesionale, apoi cele de adevărat artist popular și, mai ales, într-o vreme, de mânuitor al condeiului, că deh, nu întâmplător am fost selectat în colectivul „Gazetei de perete" și în redacția ziarului „Muncitorul fruntaș în întrecerea socialistă", coordonate pe atunci de comitetele de partid, de sindicat și U.T.C. din combinat, am să vă prezint câteva articole pe care le-am scris în vremea aceea și care mi-au adus elogii, diplome de merit, că pe atunci nu ne înghesuia nimeni cu premii sau stimulente în bani cum se practică în prezent, interveni în discuție Sergiu Megieșu.

Dintotdeauna, orașul Piatra Neamț și-a avut izvoarele tăriei sale în munții și codrii ce-l înconjoară, începând cu cei din masivul Ceahlău, urmând, mai aproape, cu Pietricica, Cozla, Cernegura, Bâtca Doamnei și Cârlomanul. De pe aici, și nu numai, își adunau oșteni, la vreme de restriște, marii domnitori ai neamului, Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare și Sfânt, Petru Rareș, ca să-i numim doar pe cei mai cunoscuți lumii întregi. Dar tot prin acești munți se adăposteau și trăiau bine, în siguranță, oierii cei vestiți și

buciumași în cele patru zări, de li se dusese vestea.

Din munții aceștia coborau vijelioase torente care își împreunau apele cu tumultoasa Bistriță. Din aceste zone se aducea lemnul, bogăție naturală inestimabilă, care trecea prin târgușorul Piatra Neamț în ritmul plutelor, adică încet și sigur, într-un drum care se oprea la Galați și apoi la Marea cea Mare.

Mai cu seamă acolo mergeau, după cum erau regulile comerțului de pe atunci, așa că în casele locuitorilor din târg sau în curțile multor gospodării din aval ajungeau, doar o dată pe săptămână, joia sau vinerea, când se organizau vestitele iarmaroace: atunci, din această bogăție naturală, ceva grinzi și leațuri fasonate din toporișcă puteau a fi cumpărate pe bani nu puțini; grosul lua drumul străinătății, după cum am spus, prin Galați... Și totul era la fel și atunci și acum: adică se asigura huzurul unui pumn de puternici ai zilei. Exploatatori, burghezi, baronii de azi, cum vreți să le mai spunem!

– Bine arătat și punctat, îl aprobă Ursu: mă temeam că ai să faci trimiteri numai la trecut, adică la acele lucruri petrecute înainte de 1948, când s-a făcut naționalizarea. Așa, din cumințenie neplanificată...

– Nu, nu! Multe obiceiuri din astea, din păcate, s-au păstrat și chiar înzecit față de ce era

înaintea celui de-al doilea război mondial. Dar te rog să nu mă mai întrerupi, că pierd șirul discursului și există riscul să încurc epocile sociale pe care le-am trăit. Doar vezi că avem șansa nebănuită ca doar în timpul unei vieți să schimbăm epocile mai des decât unele vedete de azi își schimbă bărbații. Sau unii îmbogățiți de „după război" casele...

– În anii puterii populare...

– Ei, ai nimerit-o! Că parcă în momentul de față nu tot de putere populară se vorbește, că doar nu o fi vreo putere aeriană sau vreo sursă de curent din asta nouă și veche totodată, eoliană...

– Ursule, nu întâmplător ai coadă! Ai să o pățești ca în povestea cunoscută! Vezi că vulpea e pe urma ta!

– Nu mă tem de vulpe nici dacă e el sau dacă e ea, dar te rog să-ți duci mai departe ideea, dragă Megieșule.

– În anii puterii populare– încep așa pentru a aduce un omagiu clasei noastre muncitoare, deoarece mai sunt două zile și sărbătorim 1 Mai, Ziua Internațională a oamenilor muncii...

– Care oameni ai muncii de la noi? Poate de peste graniță! Că pe la noi mai avem câte unul la cinci pensionari, intervine din nou Ursu, căutând în același timp, de zor, în buzunar, celularul care suna în neștire.

Parcă sensibilizat de gestul privind celularul, Apostol le spuse în șoaptă:

– Închideți imediat telefoanele, că e posibil să ne înregistreze ăștia toate spovedaniile noastre. Și nu vă văd și nu mă văd nici pe mine prea bine după aceea. E o aglomerație prin pușcării…oho!

– Mai bine ai merge, Apostole, până la gard, că am văzut pe cineva mișcându-se în tufe.

Cu un reflex și o îndemânare de profesionist, din câteva salturi, ca în tinerețe, Apostol a trecut dincolo de gard. S-au lăsat câteva clipe de liniște și spaimă. La întoarcere, cumva dezamăgit de rezultatul misiunii încredințate, i se adresă direct lui Condeiescu.

– Era nepotul tău, cu vârsta apreciabilă de zece anișori, trimis de mam-mare să te spioneze, că bag samă e geloasă și la onorabila vârstă pe care o are. Chiar, mai are mult până încheie drumul spre nouăzeci de ani?

– Nu mult…dar să-l lăsăm pe Sergiu să se dezlănțuie.

– Uite! Așa pățeam și eu la repetițiile cu ansamblul de dansuri populare. Nu puteam începe, că tot intra câte un gură cască, să ne vadă.

– Hai să nu mai facem asemenea apropieri, că dacă ne numești pe noi gură cască, intervine bătrânul Victor, înseamnă că degeaba ne-am

mâncat peste zece ani din viață ca să ne împărtășim reciproc și bucuriile și necazurile vieții.

– Gata, mi-am mușcat deja limba și îmi cer iertare; după vorbele de mai înainte, mă transportasem în timp și mă credeam deja în plină bătută moldovenească, dând drumul la faimoasele noastre strigături, cum numai pe valea Bistriței se mai aud:

„Nu te uita, lele hăi,
Că mi-s pantalonii răi,
Ci te uită la izmene,
Cum joacă hulubu-n ele”.

Au râs din nou cu toții și l-am rugat pe Sergiu Megieșu să-și continue pledoaria.

4

În anii puterii populare, Piatra Neamț, orașul acesta care nu avea decât trecut, bucurându-se de tristul statut de „rezervație" istorică pe care i-l hărăziseră cronicile, s-a încadrat voinicește în cadența contemporană a marșului victorios condus de partid, de desăvârșire a construcției societății socialiste multilateral dezvoltate. Să urmărim și acum drumul pe care îl străbate lemnul pădurilor nemțene, când, stăpân atotputernic este poporul cel mare și harnic. Lăsând la o parte unitățile de exploatări forestiere și transport de la Poiana Teiului, Bicaz, Tg. Neamț și Roznov, să ne oprim o clipă doar aici la Piatra Neamț. Aici s-au înălțat Combinatul de Fire și Fibre Sintetice, Combinatul de Celuloză și Hârtie, Combinatul de Prelucrare a Lemnului și Combinatul de Îngrășăminte Chimice, patru dintre cele mai strălucite briliante în diadema industrială a municipiului Piatra Neamț, cu care a fost împodobit, rod al înțeleptei politici de dezvoltare proporțională a tuturor colțurilor țării.

Bistriței i-a fost dată de om, pe toată porțiunea de traversare a județului, o nouă albie, construindu-se monumentalul baraj de la Bicaz, cu lacul de acumulare și Hidrocentrala de la

Stejaru, alte treisprezece micro-baraje cu tot atâtea microhidrocentrale, fiind puse să-și dea tributul în apă noilor obiective. Peste firul de beteală al Pietrei se arcuiesc acum, în salturi grațioase de ciută, linii de înaltă tensiune, conducte, convergând toate spre moderna cetate a firelor și fibrelor sintetice, a îngrășămintelor chimice, a celulozei și hârtiei, a mobilei și nu numai.

Încremenit parcă între Pietricica, Cozla, Cernegura și Cârlomanul, orașul Piatra Neamț privește cu mândrie la noile minuni.

La Piatra Neamț, lemnul nu mai ajunge doar grinzi și leațuri.

Trecut prin metamorfoza celor două combinate, de celuloză și hârtie și de prelucrare a lemnului, el devine mobilă, plăci fibrolemnoase din lemn, binale și placaj, deșeurile din fabrici și exploatări urcă la rangul de hârtie și cartoane.

La Combinatul de Celuloză și Hârtie de pe malul Bistriței regularizate, ai imaginea a ceea ce înseamnă politicile sănătoase de industrializare a zonelor țării.

O imagine edificatoare asupra dimensiunii acestui combinat, a utilajelor de care dispune și a gradului de mecanizare și automatizare, o dă producția de hârtie, celuloză și cartoane, cu a căror mărime am putea acoperi de câteva ori suprafața României.

Sute de vagoane cu șipci, buturugi, deșeuri din păduri, obținute în urma exploatărilor forestiere, tot ce rezultă din igienizarea pădurilor, rămășițe de la fabricile de mobilă, care altădată nu se întrebuințau nici pentru foc, sunt descărcate în impunătorul depozit. Aceasta este materia primă. Aproape o mie metri cubi pe zi.

Aceste deșeuri iau calea nesfârșitelor benzi transportoare. Sunt dirijate mai întâi spre tocătoare, un fel de godzile preistorice domesticite care le fărâmă cu dinții lor de oțel, pentru ca de obicei să fie îndreptate mai departe spre uriașele fierbătoare de leșie. Așa începe marea înnobilare a lemnului. Tocătura e supusă unei metamorfoze chimice complicate, până șipca sau buturuga din pădure urcă la rangul de hârtie sau carton. Mașinile de hârtie și utilajele uriașe, retorte ciclopice, toate sunt supravegheate de câțiva oameni, un indiciu al înaltului grad de automatizare.

În fața unui tablou de comandă, cu zeci de butoane, beculețele clipesc ca niște ochi roșii și verzi.

Tratat cu leșii de săruri de sodiu, calciu și alte chimicale, lemnul se transformă într-o pastă de fibre de celuloză. Abia la mașinile de hârtie, străbătând un drum de sute de metri, suportând presiunea și temperatura celor optzeci de cilindri uscători, celuloza ajunge hârtie, sub forma unei

benzi late de peste cinci metri. Cu hârtia produsă într-o singură zi se poate acoperi o suprafață de peste șapte sute de hectare. Funcție de nevoi și comenzi, hârtia este strânsă în suluri sau pachete de câte șase– opt tone. Nu se pierde absolut nimic.

În partea de sud-est a muntelui Pietricica ne așteaptă revelația întâlnirii cu tehnica cea mai modernă de transformare a lemnului în mobilă, binale și plăci fibro-lemnoase. Și tot în această direcție, dar la vreo șase kilometri distanță, tronează, cu fața zâmbind către soare, Combinatul la care cu drag și abnegație am lucrat, cât și cel de îngrășăminte chimice. Detalii vă voi oferi la o altă întâlnire, întrucât văd că v-a prins un pic moțăiala.

– Nu, sare Ursu! Aplauze puternice. Aproape că ne-ai întors în timpurile acele, halal evocare!

Parcă împinși de un puternic resort, aplaudară toți, cu o frenezie demnă de un congres al partidului de odinioară, de tristă amintire, cum ar fi scris un ziarist deontolog.

Spre final, au înghițit cu toții în sec, întrucât puțin a lipsit să nu izbucnească în cor, strigând:

„Ceaușescu, România

Stima noastră și mândria”!

Noroc de Victor, care nu prinsese perioada cultului personalității la români, fiind în America

pe atunci, care rupse tăcerea în acest moment delicat, interesându-se care mai este astăzi soarta acelor combinate.

– Au mai rămas doar ceva ușoare urme, spune Ursu. Au fost toate tocate de godzilele locale și centrale, cu dinții lor lacomi de înavuțire. Mare parte din utilaje, țevi din inox și titan au ajuns la fier vechi. Aproape douăzeci de mii de oameni și-au pierdut locurile de muncă. Mai mișună cineva, persoană importantă, pe la combinatul de îngrășăminte chimice. În rest, Dumnezeu cu mila și oamenii cu votul.

– Și acum, dacă tot am adus discuția în noua epocă socială pe care o trăim cu drag, dați-mi voie să vă prezint o analiză în legătură cu accesarea fondurilor europene pe componenta DMI 4.3 „Sprijinirea dezvoltării microîntreprinderilor pentru perioada 2007-2013”, efectuată de o firmă de specialitate în domeniu, pentru care a încasat o punguliță babană de euroi.

– Fii mai concret! replică Victor.

– Aproape zece la sută din cât au primit microîntreprinderile.

– Aoleeeeeouuu! ...Cu așa bănet, mai că-mi vine să mă reangajez și eu, că doar am experiența Americii.

– Vă rog să fiți foarte atenți la nuanțe și interpretări. Totodată, vă rog să puneți ghilimele

de rigoare întrucât materialul e descărcat de pe net, da-da, de pe net, nu vă mirați, cu dorința sinceră de a-l aduce ca suport pentru dezbaterile noastre:

„Analiza situației. Analizele SWOT și PEST ilustrează provocările cheie și nevoile de dezvoltare pentru microîntreprinderile din România din punct de vedere al mediului de afaceri, dezvoltării sectoriale, pieței forței de muncă și dezvoltării teritoriale. În ceea ce privește mediul de afaceri și dezvoltarea sectorială, principalele provocări sunt: distribuția inegală de servicii pentru afaceri la nivel de țară, dificultăți în accesarea de finanțare, cultură antreprenorială / managerială subdezvoltată, fiscalitatea excesivă și sarcinile administrative greoaie, specializare în sectoarele cu productivitate scăzută și mai puțin inovatoare. Nevoile și provocările identificate confirmă în special elementele cheie deja incluse în POR FEDR 2007-2013. Cu toate acestea, evaluarea evidențiază că DMI 4.3 «Sprijinirea dezvoltării microîntreprinderilor» a reprezentat o oportunitate de a sprijini redresarea economică din țară și, astfel, a sporit creșterea ocupării forței de muncă, chiar dacă doar la nivel de firmă. Acest lucru este crucial în România având în vedere că microîntreprinderile reprezintă o parte importantă a economiei și au fost grav afectate de criza economică.

Luând în considerare aceste provocări și nevoi ca și analiză de fond, echipa de evaluare a efectuat o serie de analize econometrice și contrafactuale pe baza unui set de date cuprinzătoare. Setul de date a fost construit direct de către echipa de evaluare prin utilizarea diferitelor surse de date. Principalele surse de date folosite pentru completarea bazei de date sunt următoarele: site-uri web ale Ministerelor din România; site-uri web ale asociațiilor naționale / regionale ale companiilor din România; alte site-uri statistice (Institutul Național de Statistică, Tempo on-line, site-uri web specifice cu informații despre firmele din România). Complexitatea setului de date a permis îndeplinirea precondițiilor metodologice pentru efectuarea analizei contrafactuale. În primul rând, un control credibil a fost proiectat prin instrumentele metodologice de statistică EVALSED. În al doilea rând, a existat un număr suficient de participanți și de unități de control pentru asigurarea relevanței statistice. Prin urmare, setul de date permite analiza performanței DMI de-a lungul timpului, permițând comparația între situația de dinainte și de după intervenție.

Principalele rezultate ale analizei cantitative (contrafactuale și econometrice) indică următoarele:

- Există un efect net constând în 2-3 angajați mai mult pe microîntreprindere, în perioada 2008-2012, pentru beneficiarii DMI 4.3, față de non-beneficiari. Acest rezultat este confirmat prin metoda Propensity Score Matching și prin metoda Designul Discontinuității Regresiei;
- Există un impact pozitiv al valorii financiare a grantului asupra creșterii gradului ocupării forței de muncă;
- În concordanță cu cele menționate anterior, beneficiarii apelului de proiecte nr. 2 au performanțe mai bune în termeni de creștere a ocupării forței de muncă decât beneficiarii primului apel de proiecte, în perioada 2010-2012. Comparând beneficiarii primului apel de proiecte și ai celui de-al doilea, variația ocupării forței de muncă crește mai mult decât proporțional odată cu creșterea valorii grantului. Incluzând variabila dummy „Apel", în cadrul specificațiilor modelului, estimările arată că Apelul de proiecte nr. 2 are un impact mai mare decât Apelul 1. Acest impact reprezintă aproximativ doi angajați în perioada 2010-2012. Acest rezultat poate fi explicat prin valoarea medie mai mare a grantului în cadrul celui de-al doilea apel de proiecte.
- Factorii cheie în accesarea DMI sunt: „deschiderea" întreprinderii, sectorul și condițiile financiare.

- Principalii factori care cresc probabilitatea ca o firmă să anuleze un proiect sunt durata îndelungată a proceselor administrative, o situație financiară precară și valoarea grantului.

Analiza calitativă a fost efectuată în scopul de a valida rezultatele analizei cantitative; de a verifica dacă există schimbări de comportament la nivel de beneficiar (de exemplu, inovare strategică, noi tipuri de organizare, capacitate crescută de management, schimbarea activității întreprinderii). Urmărind abordarea DG Regio (Comisia Europeană, 2014 b), metodele calitative au fost folosite de către echipa de evaluare pentru a identifica legăturile cauzale și mecanismele de schimbare de-a lungul fiecărei etape a logicii de intervenție, răspunzând la întrebările „de ce" și „cum" a acționat intervenția. Principalele surse de analize calitative realizate în această etapă sunt interviurile cu beneficiarii, Agențiile de Dezvoltare Regională, Ministerul Dezvoltării Regionale. Un set suplimentar de interviuri cu beneficiarii și alte analize vor fi efectuate pentru versiunea finală a raportului de evaluare.

Principalele rezultate ale analizei calitative indică:

- Există o înțelegere generală cu privire la utilitatea DMI 4.3 ca și măsură specifică pentru

abordarea nevoilor specifice ale microîntreprinderilor.

- Principalele efecte la nivel de firmă sunt:
- Îmbunătățirea capacității antreprenoriale. Efecte economice pozitive pentru beneficiari în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, cifra de afaceri și calitatea producției;
- Criza economică a avut un impact asupra implementării DMI 4.3, datorită dificultăților crescute ce țin de capital și de cash-flow (cofinanțare prin bănci). Acesta este un element care confirmă analiza cantitativă derulată de modelul analizei rezilierii.
- Principalele provocări pentru implementarea proiectului sunt următoarele: complexitatea procesului de pregătire a proiectului, durata procedurii de selecție și a procedurii de implementare, cash-flow-ul.
- În cele din urmă, în ceea ce privește procedurile administrative și politicile publice, este important de subliniat că experiența dobândită în timpul implementării DMI 4.3 a contribuit la îmbunătățirea capacității, vizibilității și credibilității autorităților implicate în implementarea POR. Au fost identificate o serie de soluții corespunzătoare pentru problemele întâmpinate, iar încrederea publicului în ceea ce privește oportunitățile de finanțare a crescut și, în același timp, a fost îmbunătățită capacitatea de gestionare și monitorizare a competențelor".

– Ați priceput ceva?! Uraa...! Trăiască Democrația și Libertatea de Exprimare! Sus și jos Guvernul, strigă clasa muncitoare, funcție de direcția vântului electoral.

– Ușor, ușor – se agită din interiorul grupului Vasile Ursu. Acestea sunt concluziile de îmbunătățire a muncii în domeniu pentru perioada 2014-2020, întrucât AM POR a aprobat deschiderea unei noi cereri de proiecte în cadrul DMI 4.3 „Sprijinirea dezvoltării microîntreprinderilor ” în toate regiunile. Bugetul total este de aproximativ douăzeci și trei milioane euro.

– Dar autoritățile centrale și cele locale ce fac? întrebă, total bulversat, Victor.

– Joacă miuța – interveni din nou Sergiu Megieșu, acum cunoscător al jocurilor de picioare. Adică pasează răspunderile către micii funcționari și salariați, iar către ei și societățile lor (prin intermediari bineînțeles), banii poporului. Și ca să intrați în taina miuței, acest joc de mare efect, uite, v-am adus câte un exemplar din regulament, scris de vecinul meu, un mare meșter în așezat cuvinte pe o hârtie.

S-a lăsat pe moment o liniște constructivă, cât timp cei cinci părtași la vorbă au pătruns textul:

Miuța

Un broscoi ș-o vrăbiuță
Și-au pus gând la o miuță.
El în rol de crai ferice,
Ea-ndemnată de amice.

Bârfa, slobodă-n oraș,
Le-a pus totul pe făraș:
Să se-ntreacă, doar în doi,
Fără mare tărăboi.

Locul pentru așa dispută,
Tocmai sus, sus se discută,
Unde șeful, mare-n gașcă,
Ține mult să îl numească.

Consultându-se frățește,
Pentru jocul care este,
Stabilesc ei, în principiu,
Zone dragi din municipiu.

Broscoiul, fiind simpatic,
Și-a făcut un plan tematic,
Pus pe planșă fir cu fir,
De la șstrand la cimitir.

Curioasă, vrăbiuța
A zburat și ea fuguța,
Să pornească acest sport

Plin de fente și efort.

Gestul micii zburătoare
Nu-i făcut la întâmplare!
Știe ea să ciripească
Și prin curtea cea domnească.

Asta-i zona cea mai mare,
Să-ți pui mintea la-ncercare,
Luptându-te cu disperare
Să nu faci în joc eroare.

Pentr-un joc bine gândit
Un balon nu-i nimerit.
Locul lui, pentru miuță,
O să-l ia doar o punguță.

Toate astea stabilite,
Merg cu gândul înainte
Pe traseu, jucând miuța,
Cum vor manevra punguța!

Sfătuită, pregătită,
Vrăbiuța amintită,
Dând ușor din aripioare,
Spune da la provocare.

Știe ea c-așa e bine
Când la joc rândul îți vine,
Gânduri mari să împlinești,
Musai e să te-nfrățești.

S-a dus pe teren fuguța
Că acuși vine miuța
Și ea vrea, chiar înadins,
Să adopte stilu-mpins.

Lui broscoi, îi cere clanul,
Să dea la-nceput cu banul.
Vrăbiuța nu se opune
Precizând ca e pe bune.

Și cum banul e pervers
A ieșit totul invers.
Cum că-n poartă să stea ea
Când dă el câte-o ghiulea.

Și cum totul s-a prezis
Trecem la jocul promis.
Nu voi merge în decor,
Stau ca simplu spectator.

La ștrand, fiind zăvoi,
Avantaj pentru broscoi.
În domneasca noastră curte,
Vrăbiuța este-n frunte,

Prin parcuri, să facă față,
S-au gândit la suprafață:
Că nu pot în doi s-alerge
Dublu cât îi dat în lege.

Au jucat și în gondolă,
Neavând la ei busolă,
Așezarea pe banchetă
Fiind doar tema lor secretă.

Mai pe seară, pe-nserate,
Joacă punga pe furate.
Dimineața, pe lumină,
N-o pasează, că e plină.

De faulturi n-au fost feriți,
Fiind ușor descoperiți,
De arbitrul influent
Și la jocul lor atent.

Cum arbitru-i De-Ne-Atins,
Jucătorii s-au convins
Să-și spargă cumințí gășcuța
Terminând aici Miuța...

Și uite așa, cunoscând "Miuța", unii dintre jucătorii pasionați de acest sport, devenit deja

popular, și-au ridicat, după briza miloasă a vremii, case de piatră cu havuzuri, cu foișoare de priveală și grădini cu izvoare curgătoare. Asta, spre liniștea celor din trecut, din acele tihnite vremi de sfârșit de secol XIX, când familii greu truditoare, vreme de-o viață de osândă făceau avere, preț de trei generații.

Și astea toate, deși din epoci diferite, se întâmplă sub ochii înlăcrimați și brațele neputincioase ale celor mulți, de aici, din sânul Moldovei și care, culmea, în calitatea lor de spectatori ai jocului „Miuța" sunt obligați și să aplaude fentele reușite sau faulturile mai mult sau mai puțin întâmplătoare, ca să nu mai vorbim de golurile care se dau în bugetul jocului.

În drum spre ieșirea din primitoarea cabană, Apostol, cel care le fusese până acum gazdă deosebită, îi șopti la ureche lui Condeiescu că dorește să vorbească cu el între patru ochi, că are ceva important să-i spună.

– Bine, răspunde Condeiescu, vorbim la telefon și stabilim unde și cum ne întâlnim.

5

Conform înțelegerii telefonice, pe treizeci și unu iulie, ziua când se împlineau cinci sute șaizeci și opt de ani de la documentul prin care Alexandru cel Bun a dăruit Mănăstirii Bistrița două prisăci și o „Casă a lui Crăciun de la Piatra", Apostol și Condeiescu, luându-și cu ei bastoanele pentru drum, îmbrăcați într-o costumație mai lejeră, demnă de o mișcare spre munte, cu pașii lor domoli, corespunzători cu anii pe care îi duceau în spate, au urcat spre Gospodinele Pietrei, un loc minunat pentru depănat amintiri, dar și numai bun pentru „belvedere", deoarece îți oferă posibilitatea să privești de la înălțime Perla Moldovei.

La ora zece punct au dat piept în piept cu harnica și gingașa patroană, o demnă urmașă a gospodinelor ce au durat această bijuterie de cabană în cel mai strategic loc pentru a contempla frumusețile zonei dar și pentru a crea sau dezlega conspirații din cele mai diverse domenii.

Fiind clienți vechi ai localului, au fost invitați în separeul din partea de sud-vest, de unde puteau să cuprindă cu privirea toată zona de la Ceahlău și până la Cernegura și Pietricica.

Mai nerăbdător să înceapă discuția, Apostol rupe tăcerea cu o întrebare numai bună de încălzire.

– Și zici, dragă Condeiescule, că astăzi e sărbătoare? Se împlinesc cinci sute șaizeci și opt de ani de la atestarea documentară a târgului nostru.

– Și da și nu. Afirm acest lucru, întrucât depinde la ce documente istorice ne referim. După unii istorici „Piatra" este o denumire geto – dacică și ar descinde, cel mai probabil din tracicul termen „piatră". Primele mențiuni scrise despre orașul Piatra se găsesc în cronicile rusești (1387 – 1392), dar, efectiv prima atestare documentară se găsește în documentul emis de Sigismund de Luxemburg, regele Ungariei, la data de 30 ianuarie 1395. Până în anul 1859, târgul de sub poalele Pietricicăi s-a numit Piatra. Abia în acest an i se adaugă cuvântul Neamț, devenind Piatra-Neamț, mai mult ca sigur din dorința de a prelua din puterea ce-o avusese în timp Târgul Neamțului, aflat lângă istorica Cetate a Neamțului. Dar asta ar fi o altă poveste!

– Constat, încă odată, cât de pregătit ești în acest domeniu al istoriei și geografiei ce privește îndeosebi locurile noastre. Aș dori, însă, să trecem la dezbaterea problemei ce mă frământă și pentru care ne-am dat astăzi întâlnire.

– Bănuiesc că este vorba despre soarta fiului bătrânului Victor.

- Da, da.
- De acord. Dar, înainte de a vorbi despre soarta bătrânului Victor, întrucât am intrat, după cum singur ai constatat, în priza aducerilor aminte din zona în care ne aflăm și când în fața noastră surâd, sclipind complice sub razele solare, apele legendarei noastre Bistrița, dă-mi voie să pomenesc câte ceva din cele auzite și trăite de mine, privind povestea acesteia.

Cu forțele sporite de sporul de ape adus de Dorna si Neagra Șarului, Bistrița lasă în urmă Depresiunea Dornelor și se îndreaptă spre Munții Bistriței, hotărâtă să-i ferestruiască.

Mai întâi ocolește prin dreapta versantul înclinat al muntelui Barnarel, apoi alunecă lin pe lângă terasele cu case și pășuni de pe malul drept. Dacă te-ai opri pentru o clipă în fânețele smălțuite cu garofițe și margarete, nu ai ști încotro să privești mai întâi: spre creasta de cocoș a Pietrosului, un crâmpei de zid crenelat, ridicat deasupra culmilor din jur, către turnurile de cetate ruinată ale Pietrelor Doamnei, sau la spinarea gârbovită a Giumalăului, unde se vede bine o cruce înălțată chiar pe vârf.

Ajunsă în locurile înguste de la Zugreni și simțindu-se împresurată, Bistrița se repede cu furie spre pereții de stancă de la Colțul Acrii. Îl ocolește descumpănită, se întoarce în loc și încearcă să îl atace pe partea opusă.

Neputând birui muntele, râul se aruncă înspumat spre alți pereți coborâți din culmea muntelui: Scara, Coiful, Moara Dracului.

Ostenite, apele tulburi ies la lărgime la Chiril și, împăcate cu sine, curg vălurite pe sub punțile întinse pe cabluri. Au fost învinse? Câtuși de puțin! Și dilema asta din jocul apei cu muntele dăinuie de la începutul veacurilor.

Meandrele pe care le vedem în Cheile Zugrenilor stau mărturie victoriei pe care Bistrița a repurtat-o în lupta cu muntele, cu acea culme care, în alte ere geologice, lega Pietrosul de Giumalău, de departe vârfuri de referință. Dacă ținem cont că aici Bistrița curge la șapte sute cinci zeci metri altitudine, vedem rezultatul trudei sale în diferența de nivel de peste o mie de metri.

De altfel, dacă ai ocazia să te afli pe creasta îngustă a Munților Bistriței, în preajma vârfurilor Pietrosu, ori Bogolin, sau la fel de bine pe culmea îngustă a Muchiei Țepușelor de sub Giumalău, în fața ochilor se deschide un peisaj grandios, ce poate rivaliza cu oricare altul din Carpați.

Una din teoriile geologice prin care se încearcă să se explice modul în care Bistrița a străpuns culmea Pietrosu-Giumalău pleacă de la premisa că inițial apele Bistriței, ajunse în Depresiunea Dornelor, se îndreptau către marea ce staționa în Depresiunea Transilvaniei, iar când

calea apelor a fost barată de lanțul vulcanic al Călimanilor, în spatele acestuia s-ar fi format un lac, iar când apele lacustre ,,au dat pe afară", Bistrița și-ar fi găsit actualul curs.

Se pare, totuși, că procesul de ridicare a culmii muntoase Pietrosu-Giumalău în calea apelor Bistriței a avut loc concomitent cu erodarea tânărului relief de către ape.

Din jocul pe verticală al celor două forțe ale naturii a rezultat spectacolul geologic la care astăzi putem fi martori pentru o clipă.

Mai jos de satul Crucea, Bistrița intră din nou într-un sector de vale îngustă: vestitele Toance.

Pragurile de cuarțite și bolovanii fixați în albie zdrențuiesc oglinda mișcătoare a apei. Aici se află ,,Piatra lui Toader" locul unde, spune legenda, și-a găsit sfârșitul un iscusit plutaș. Și, ca-n orice legendă care se respectă, tragedia s-a petrecut în ziua dinaintea nunții sale...

După cum se știe, plutăritul a reprezentat mijlocul tradițional al transportului lemnelor din bazinul montan al Bistriței.

După construcția barajului de la Izvorul Muntelui, plutele coboară pe Bistrița de la confluența Bistricioarei cu Putreda și pană pe lacul de acumulare.

Ajunse pe lac, plutele sunt remorcate până la debarcaderul din localitatea Potoci, unde bușteni

sunt scoși din apă și transportați în aval cu mijloace auto.

Mai jos de Toance, Bistrița primește afluent pârâul Neagra și valea mai lărgită a permis așezarea satului Broșteni, una dintre cele mai importante așezări de la Vatra Dornei și până la Bicaz. Și asta încă de la începutul secolului XVIII.

La Broșteni, funcționa încă de pe atunci o școală vestită, unde David Creangă și-a adus feciorul Dumitru și pe nepotul Ion Creangă să învețe aici. I-a așezat în gazdă la baba Irinuca și s-a dus peste culmea Stânișoarei, îndărăt la Pipirig.

Din ,,Amintiri din copilărie" știm că opțiunea pentru Broșteni nu a fost tocmai inspirată: s-au umplut de râie de la caprele gazdei, iar când stânca slobozită de pe coasta din spatele casei a trecut prin pereții de bârne și a căzut într-un... pahar! paharul s-a umplut și au fost nevoiți să fugă cu plutașii până la Borca, la Vasile, fratele mai mare al vărului Dumitru.

De la Broșteni și până la Farcașa, Bistrița are un curs rectiliniu, căci a părăsit zona rocilor metamorfice, mai dure și a intrat în zona sedimentară a flișului.

Pe stânga primește afluent pârâul Sabasa. Valea Sabasei e largă și luminoasă, iar pe ea urcă "Drumul Talienilor" denumit așa întrucât a fost construit de italieni în perioada 1902 – 1914, ce

trece peste culmea Stânișoarei pentru a ajunge în cele din urmă până la Fălticeni.

Prin locurile acestea a fost purtată de durere și de dorința de dreptate Vitoria Lipan, pentru a afla de soțul omorât și prădat. Ne amintim de finalul romanului lui Sadoveanu: ,,Gheorghiță, ia vezi ce scrie pe baltag!...”

De oriunde am sosi, veniți din cele patru zări, totul este fermecător, dar parcă cel mai frumos ar fi să coborâm cu pluta pe Bistrița, la coada lacului de acumulare Izvorul Muntelui, unde ne întâmpină o priveliște minunată.

În primul plan vedem Piatra Teiului, un turn cenușiu de calcare, înalt de aproape treizeci de metri.

Dincolo de aceasta, un viaduct elegant se întinde între malurile depărtate, oglindindu-și arcadele în apele limpezi.

Chiar înainte ca apele lacului să împresoare stânca, uimirea oamenilor a alunecat spre fantastic, născându-se astfel legendele.

Alecu Russo a povestit una dintre ele, în care Diavolul s-a înțeles cu Dumnezeu să-l ajute pe acesta să pedepsească lumea căzută în ticăloșie. Într-o noapte întunecoasă, după o furtună aprigă, necuratul smulge o stâncă din culmea Ceahlăului și când să o prăvălească în Bistrița, pentru a provoca inundații și potop, a

auzit un cântat de cocoș, s-a cutremurat și a scăpat piatra pe locul în care o vedem azi.

Înciudat de nereușita sa, Diavolul obișnuia să se așeze noaptea sus, pe piatră. Ca să scape de el, un cioban venit din transhumanța de la câmpie, a adus cu el un pui de tei și l-a răsădit pe vârf. Acesta s-a prins, dar a rămas închircit, neputând crește de răutatea necuratului alungat.

O altă legendă spune că în munte trăia un căpcăun care fura fetele frumoase și le ducea sus pe Ceahlău, unde le transforma în stânci...

Viaductul are menirea de a trece peste apele lacului drumuri importante, căci Poiana Teiului a fost o răscruce din cele mai vechi vremuri.

Un drum apucă pe Valea Largului, trece muntele prin pasul Patru Vodă și coboară la Pipirig. Șoseaua continuă în lungul Ozanei, ,,cea frumos curgătoare", până la Târgu Neamț.

Spre Transilvania, șoseaua pătrunde pe Valea Bistricioarei, prin Tulgheș și Borsec, până la Toplița și Ditrău.

Înainte de construcția barajului, șoseaua venită de la Vatra Dornei continua pe dreapta Bistriței, pe sub munte și trecea prin satele Călugăreni și Ceahlău. Acum ea trece viaductul și urmărește ,,golfurile" lacului până la baraj.

În mai puțin de un deceniu, omul a deschis aici niște ,,chei" artificiale și a ridicat un munte de beton în calea Bistriței.

La 1 iulie 1960 apele au fost zăgăzuite și trimise la centrala electrică de la Stejaru. Aceasta înghite o sută opt zeci de metri cubi pe secundă, în timp ce debitul Bistriței e de aproape cinci zeci de metri cubi pe secundă.

De la Piatra Neamț, Bistrița iese din sectorul montan și zbuciumul său se mai domolește. Dar nu devine un râu leneș, ca acele de câmpie, căci alte și alte centrale hidroelectrice o pun la treabă.

La vărsarea în Siret, neștiută de nimeni, Bistrița se răvășește în câteva brațe adâncite printre limbile de pietriș...

Această poveste, o cunosc de la marele iubitor de natură, nimeni altul decât Gigi Cepoiu, cu ocazia „plimbării” prin grija Ministrului Culturii, a marilor actori ai României, în frunte cu regretatul Gheorghe Cozorici, în această zonă mirifică a Moldovei.

– Felicitări, dragă Condeiescule! Se vede de la o poștă că nu ai făcut degeaba umbră pământului la locul tău de muncă, Complexul Muzeal al Județului. Dă-mi voie, însă, să revin la problema noastră spinoasă, fiul bătrânului Lacela.

– Bine, ai aprobarea mea.

6

Se așezară mai bine pe scaunele din separeu, simțind în spatele lor adierea muntelui. O umbră mare trecu peste ei, oprindu-le, pentru câteva clipe, vorbele.

– Eu unul, urmare a serviciului practicat, cunosc multe amănunte, despre unele dintre ele pot să vorbesc, despre altele mai sensibile nu, întrucât, după cum bine știi, am depus un jurământ de „credință". Apoi, dincolo de jurământ, mai există și conștiință, chiar dacă în mediile în care am lucrat, au circulat fel de fel de aprecieri la adresa lui. Știi de cine vorbesc! Unii, mai ales din Europa occidentală, l-au făcut, la un moment dat, erou internațional în lupta împotriva sistemului socialist și dictaturii, neuitând să evidențieze și faptul că e un fel de demolator al Tratatului de la Varșovia. Mulți colegi din sistem l-au supranumit însă „Curva" sau „Trădătorul de țară", cu toate că nici ei nu cunoșteau prea bine „ascensiunea" sa și nu aveau cum să i se opună în vreun fel. Abia după eliberarea marelui sistem roșu de influența sovietică și eliminarea comisarilor de tristă amintire din structura securității statului, au aflat că acest „student la chimie" a fost recrutat și ajutat să intre în D.I.E. chiar de către Alexandr

Mihailovici Saharovski, șeful consilierilor sovietici din securitatea română. La această etichetare subscriu și eu, întrucât foarte mulți colegi de-ai mei au avut de suferit, iar unii au plătit chiar cu viața. Mai mult chiar, trebuie spus și știut așa cum se cuvine că efectele multiple ale „defectării" lui din 1978 au fost evaluate la o sumă apropiată bugetului României pe doi ani. Unii nu s-au putut opri și i-au zis „șobolanul", susținând că ar fi fost capul răutăților în cei douăzeci și șapte de ani cât a condus cele mai importante departamente din cadrul serviciilor de securitate. După alții, ar fi fost chiar de la început agent al K.G.B-ului infiltrat și sprijinit de sovietici să urce treptele ierarhice până la cel mai înalt nivel, deși era un ilustru necunoscut. Când K.G.B-ul a concluzionat că el poate deveni o momeală apetisantă pentru americani, s-a procedat la orientarea sa rapidă către C.I.A., care, pe nemestecate, l-a primit cu brațele deschise și cu toate onorurile acordate transfugilor importanți. Prin această mișcare, Moscova și-a îndeplinit dorința uriașă de a compromite relațiile dintre România și S.U.A., care până în anul 1978 erau exemplare, dacă avem în vedere numai statutul acordat României –„Clauza națiunii celei mai favorizate", cu efecte benefice în plan economic și de interes reciproc în multe alte domenii.

– Dragă Apostole! Văd că ești bine informat, dar temător în a dezvălui aceste aspecte bătrânului Victor. El, ca orice părinte, trăiește cu impresia că fiul lui este cel mai frumos, cel mai deștept, un bun român, un adevărat patriot și cred că este normal să gândească așa, că doar este sânge din sângele lui, și este aproape convins, raportându-se la nivelul lui de înțelegere, că, indiferent de ce îți oferă viața, rămâi cu inima și sufletul alături de neamul tău, de tradițiile și obiceiurile înrădăcinate în acest sfânt pământ românesc. Cred că ai observat cum a primit informațiile dezvăluite de noi la întâlnirile avute anterior, era și bucuros dar și derutat. Bucuros că fiul său, în lipsa părinților, a reușit să-și facă o carieră într-un domeniu sensibil, un domeniu care îți poate aduce mari satisfacții dar și mari dezamăgiri, derutat de neputința lui de tată, care a lipsit de lângă el în momentele critice ale vieții, tocmai atunci când fiul lui, nu întâmplător, se vede, a luat deciziile cruciale de tipul „A fi sau a nu fi”.

Dacă noi, am veni acum, întrucât sufletește așa s-ar cuveni, să-i punem în față tot ceea ce cunoaștem și tot ce s-a scris despre fiul lui, mă tem că l-am pune în mare încurcătură, mai ales acum, când știm amândoi că nu stă prea bine cu sănătatea. O incursiune în viața intimă a fiului său, mai precis cea referitoare la neîmpliniri, ca să nu-i spunem negativă, i-ar fi fatală. Iată de

ce, am zis să chibzuim împreună cum ar fi nimerit să procedăm, că până la urmă, vrem noi sau nu, el va afla adevărul.

Atât de profundă era discuția încât nici n-au observat când patroana a intrat în separeu.

– Cam răruț pe la noi, domnule colonel! întrerupse șirul destăinuirilor celor doi patroana Cercului Gospodinelor.

– Ei, Irinuco! Venim și noi funcție de buget și după cum ne învoiesc sergenții casei (pentru el nevastă-sa era pe post de sergent).

-Iertați-mă, domnule colonel sau general, că se vorbește că v-au făcut general în rezervă, dar nu duceți dumneavoastră grija banilor și nici a nevestei. Ați fost mereu un mare domn, mai ales când este în joc soarta unui om.

– Ai auzit-o și pe asta! Nu întâmplător se spune că nu poți scoate o vorbă în târg că imediat ajunge aici la voi, la „Gospodine”.

– Vorbește lumea, domnule general, ce are altceva de făcut, dar vă rog și eu să-l ajutați pe bătrânul Lacela să-și găsească fiul.

– Chiar la chestiunea asta lucram!

– Vă las atunci să definitivați planul. Am să trec mai târziu să vă mai aduc din specialitățile „Cercului” nostru, că vorba unei gospodine adevărate, inspirate din zicerile tătucului Stalin: „Ideologia și munca trec prin burtă!”

7

Trezit parcă la realitate de spusele inimoasei patroane, Condeiescu, punctă definitiv, pregătindu-se de ultima necesară operațiune:

– Știi ce mi-a trecut prin capul ăsta al meu bătrân și încărcat de fapte și date, după cum știi că se acumulează o viață în munca de cercetător?!

– Ce anume?

– M-am gândit să pregătim momentul, că nu e deloc simplu ce vrem noi să facem. Poate ar fi indicat să apelăm la un psiholog, la cineva care să aibă o abordare mai nuanțată, mai sensibilă...

– Nu înțeleg, ce ai vrea să spui cu aceste cuvinte? Fă bine și mă lămurește !

– Din câte am învățat eu și din câte am dedus din experiența altora, un om, înainte de a fi supus unui asemenea tir de informații, ce l-ar putea afecta emoțional într-un mod nemaitrăit în viața sa, trebuie pregătit cumva.

- Cu ce să-l pregătim?

- Ar fi bine să apelăm, mă repet, la un psiholog, pe care să-l rugăm să realizeze un portret, o imagine complexă care să ne folosească, a unui personaj cu dublă personalitate pus în slujba unor mari servicii

secrete ale vremii. Adică să joace un rol în toată această poveste, ca un fel de model: vezi ce poate ajunge un om! Și astfel să îl pregătim pe prietenul nostru să mestece mai ușor realitatea cruntă ce i se va dezvălui!

– Nu e deloc o idee rea; are sorți de izbândă. Iar dacă stau și mă gândesc bine, am avea chiar destui clienți, mai ales că eu cunosc câțiva, îndeosebi pe cineva pregătit deja în domeniu. Am să-i ofer toate datele pe care le dețin și după ce își pregătește „imaginea", îl invităm la ședătoarea noastră, și, ca și cum ar fi pe nebăgare de seamă, îl lăsăm să „se spovedească". Cu această momeală, îl facem pe Victor să priceapă că așa sunt toți cei care au îmbrățișat meseria de lucrător de securitate și o să îl pregătim să nu fie surprins de caracterul și de acțiunile propriului fiu, atunci când le va afla.

– Atunci, hai să mai ridicăm câte-o berică rece, că și așa dă soarele peste noi ca un nebun fără de treabă.

III. Crucea uitată: I.M.P.

1

Timpul se scurgea, umbra muntelui întinzându-se tot mai strânsă. Părea că nimic nu mai poate să se întâmple, lumea având metehnele ei, dictate de sus, inviolabile și grele.

Dar acest fapt nu putea să-i descurajeze pe prietenii noștri de discuție; bine antrenați cu această nouă strategie, demnă de pus în practică, aveau să se întâlnească din nou, la un pahar de vorbă, ca pretext, dar cu treabă sănătoasă și serios pusă la punct, într-o echipă consolidată acum și cu un al șaselea membru, chiar în ajunul zilei de 23 August.

Înainte de a intra propriu-zis în derularea cronicii noastre ce privește importanta lor dezbatere programată pentru ziua de 22 August, merită să facem o mică incursiune în documentele de tot felul ce s-au scris despre evenimentele petrecute la 23 August 1944, căci Slavă Domnului, sau slavă istoricilor, sunt numeroase! Numai că, din păcate, cu mare pricepere și îndemânare, s-au ascuns neamului românesc unele adevăruri, în cele mai multe cazuri, acest fapt conducând la urmări nefaste pentru țară.

În primul rând, s-a omis, deliberat, după cum am mai spus, o prezentare reală a situației militare din primăvara și vara anului 1944. Cel mai grav aspect, trecut sub tăcere foarte mulți ani, se referă la marea trădare de la Iași, din 20 august 1944, a comandantului Armatei a 4-a, general de corp de armată Mihai Racoviță, trădare săvârșită, în egală măsură, cu știrea Casei Regale și a Partidului Comunist.

În al doilea rând, nu s-a suflat o vorbă despre sabotarea conspirativă dinspre Casa Regală și P.C.R. a tratativelor diplomatice ale guvernului Antonescu, de la Cairo și Stockholm, inițiate încă de la sfârșitul anului 1943, pentru încheierea unui armistițiu separat, privilegiat și avantajos României, având punct final arestarea lui Ion Antonescu și a guvernului său.

Încă din anul 1942 au fost schimbări importante pe linia frontului, schimbări ce l-au făcut pe Antonescu să declare: „Germania a pierdut războiul, trebuie acum să ne concentrăm să nu îl pierdem pe al nostru".

Demersurile lui Antonescu și ale echipei lui de experți s-au lovit ca de un zid în fața orgoliilor marilor puteri, Anglia și America, prin reprezentanții lor Churchill și Roosevelt, care aveau interese diametral opuse în legătură cu ieșirea României din Axă. Churchill miza pe faptul că germanii și românii vor temporiza înaintarea

rușilor spre Europa, iar o debarcare anglo-americană în Balcani ar tăia drumul rușilor spre Europa. O altă părere o avea însă Roosevelt, care susținea o capitulare necondiționată. Cu toate argumentele aduse de specialiștii militari, de diplomații de meserie, că varianta cea mai bună este încheierea armistițiului în condițiile negociate de echipa lui Antonescu, acest lucru nu avea să se întâmple. Credem însă că punctele negociate de echipa lui Antonescu meritau să fie urmate întru totul. Iată-le, spre neuitată știință:

1. Trupele române de pe front se predau rușilor sau, dacă nu, vor ataca direct trupele germane. În această situație, rușii se obligau să le aprovizioneze cu armament și alte materiale necesare și să rămână la dispoziția lui Antonescu și Maniu pentru a restabili independența și suveranitatea României;
2. Rușii acceptă ca România să dea un ultimatum de cincisprezece zile Germaniei, pentru a-i părăsi teritoriul înainte de a-i declara război. În cazul retragerii trupelor germane, România poate rămâne neutră;
3. Arbitrajul de la Viena este nul și neavenit. Transilvania revine la patria-mamă în totalitate;
4. Rușii se mulțumesc numai cu o fâșie de trecere în nordul țării, iar guvernul român poate să-și exercite funcțiile într-o parte a țării neocupată de armatele sovietice;

5. Recunoașterea anexării Basarabiei și Bucovinei de Nord de către Rusia.

Desigur, a existat și celălalt plan, redactat în paralel de comuniști, prin liderul Emil Bodnăraș, plan mai sumar care prevedea:

1. Răsturnarea prin forță a dictaturii militaro-fasciste;

2. Scoaterea țării din războiul hitlerist;

3. Întoarcerea armelor împotriva Germaniei naziste.

Regele s-a împotrivit armistițiului negociat de guvern cu rușii, temându-se de Antonescu. Este de notorietate declarația făcută de rege lui Gheorghe Brătianu: „Dacă îl lăsăm pe Antonescu să facă singur armistițiul, ne va ține sub papuc".

Dacă la toate aceste elemente adăugăm și atitudinea lui Roosevelt, care rămânea neclintit privind acțiunea de capitulare necondiționată și decizia luată la Conferința de la Teheran a șefilor de state din U.R.S.S., S.U.A. și Anglia, ca România să fie inclusă în sfera de influență a U.R.S.S., avem dimensiunea și contextul internațional care au stabilit soarta României.

Până la urmă regele și echipa lui au acceptat planul elaborat de către P.C.R.

Ce a urmat, se cunoaște și mii de minți luminate mai mult sau mai puțin, dar sigur mai puțin binevoitoare față de destinul României, s-au întrecut în a prezenta fel de fel de supoziții

sau interpretări de îți vine să pronunți, în calitate de cetățean cinstit și umil al acestei țări, întrebarea directă: Actul de la 23 August 1944 a salvat România sau a fost un act de trădare națională?

Anii au trecut, obiceiurile s-au păstrat, am făcut chiar un salt calitativ după acumulări cantitative, păstrându-se aproape nealterat sloganul „Armata rusă participă, dar nu se bagă", cum remarcăm și în prezent, când își aduce contribuția la eliberarea Ucrainei de sub „Ciuma portocalie", expresie folosită de așa zișii diplomați și analiști din zbuciumatele noastre vremuri.

Acum cum o credeți și domniile voastre, nu avea dreptate pădurarul Costache, cel care a evidențiat, în felul său, rolul armatei sovietice în eliberarea țării de sub jugul fascist. Și toată afacerea asta ne-a costat vreo trei miliarde de dolari la valoarea lor din anii 1945 – 1952, dar și existența a 175 000 de soldați români care au luat drumul lagărelor sovietice. În privința jertfei umane din cel de-al doilea război mondial nu s-a găsit încă o metodă de a plăti cineva jertfa familiilor îndoliate.

2

Livada din spatele casei lui Victor Lacela părea acum neîncăpătoare. Se zvonise deja că vor veni noi membri pentru întregirea grupului purtătorilor de vorbe. Sfătosul bătrân a comandat chiar trei noi fotolii, tot pe măsura celor vechi, adică de nuiele bine împletite, rezistente, că nu întâmplător s-a dus vestea că în Lunca Siretului (deși mare parte devastată) se mai găsesc încă aceste mlădițe care dau viață mobilei de grădină. Ordinea sosirilor, cunoscută deja, a fost: gazda, Victor Lacela, Sergiu Megieșu, Apostol, Vasile Ursu și în final Condeiescu însoțit de noul musafir. S-au așezat la locurile lor, într-o liniște ce prevestea o noutate, o schimbare a tipicului. Chipul cel mai întrebător era a lui Condeiescu, care, intrat, vrând-nevrând într-o anume consonanță cu o parte a istoricilor sau a comentatorilor de tot felul care s-au aplecat asupra evenimentelor petrecute în cei peste două mii de ani de existență a zbuciumatului neam românesc, așezat acum tihnit la „Masa purtătorilor de vorbe” din livada bătrânului Lacela, cugetă doar pentru el: „Trădătorii de neam au avut de unde învăța și tare mă tem că și fiul lui Victor s-a procopsit cu asemenea apucături! Doamne

ferește să nu-mi citească gândurile bătrânul, că face infarct!" Se uită cu subînțeles la Apostol și îl îndemnă din priviri să-l prezinte cum trebuie pe noul membru al grupului, deoarece la intrare se mulțumise doar a schița un salut reverențios în fața gazdei care îl vedea intrând alături de prieteni vechi. Răspunzând îndemnului din privirile lui Condeiescu, Apostol, folosi momentul să dea curs unui vechi protocol:

– Dragi colegi și tovarăși de suferință! Dați-mi voie să vi-l prezint pe noul nostru „purtător de vorbe" de astăzi, pre numele lui Alin Păstoru, psiholog de meserie, cu un stadiu de zece ani petrecuți în interiorul serviciilor secrete, motiv pentru care nu poate fi decât un bun cunoscător al caracterelor lucrătorilor din sistem, dar mai ales al celor cu funcții de răspundere, deoarece misia sa l-a ținut, de cele mai multe ori, aproape de aceștia.

Prezentarea succintă, dar lăsând în spatele ei o serioasă cotă de mister, a făcut ca pe fața lui Victor Lacela să apară vizibile preocupări, făcându-i pe cei prezenți să se întrebe câte dintre acestea vor putea fi descifrate vreodată. Nu puteai cuantifica exact: dacă este curios, dacă este intrigat, dacă este mirat sau pur și simplu este speriat cu totul. Alin Păstoru fiind și el pe fază, își începu discursul:

– Vă spun sincer că mă bucur de invitația făcută și de faptul că am posibilitatea de a

dialoga cu niște persoane atât de interesante, de cunoscătoare în ale vieții, atât de distinse, cum sunteți dumneavoastră. Știu că poate nu o să mă credeți. Îmi cer scuze de la cei ale căror sentimente o să le rănesc sau ale căror convingeri o să le zdruncin. Dar vreau să fiu onest de la început și până la capăt. Vă rog să țineți cont de ceea ce vine dintr-o lume despre care nici acum nu se știe mai nimic... De un mod de viață care poate părea unora, de neconceput.

Omul despre care m-a întrebat prietenul meu Apostol, și-a schimbat, și la propriu și la figurat, de cel puțin trei ori și chipul și apucăturile. Acum, după câte am studiat în legătură cu personalitatea generalului, cu care domnul Victor se mândrește pe bună dreptate, este posibil, ca puternicii lumii secrete de astăzi să caute acest, așa zis ultim chip, pentru ca, intrând în posesia lui să îi poată da de urmă cât mai rapid, întrucât și la aceste structuri este cunoscută zicala, că „timpul nu iartă pe nimeni!".

– Dar pentru ce?! Mă veți întreba.

Sunt mulți acei care nu au uitat nimic și, în interesul menținerii în actualitate a problemei cu pricina, încă mai anunță că acordă recompense de mai multe milioane de dolari pe capul generalului.

Eu, însă, i-am cunoscut bine prima înfățișare, de-a lungul a mai bine de zece ani și

apoi încă aproape unsprezece, atât cât am avut de suferit din cauza lui.

Având în vedere ce știa să facă și ce a făcut, era mereu în atenția noastră de psihologi ai sistemului. Câte declarații nu a trebuit să dau asupra modului cum interpretam apucăturile lui, care apucături conturau orice, numai un caracter nu! Era un om, ehe... Așa că vorbesc în cunoștință de cauză. Precizez, ca psiholog, că, după mine, problemele lui, fără a-l disculpa, au toate elementele care impuneau o complexă investigație de specialitate.

Am să mă străduiesc (nu știu dacă o să și reușesc) să „traduc" într-un limbaj obișnuit imaginea pe care mi-a creat-o.

În primul rând, vreau să subliniez faptul că persoana în discuție era, orice s-ar spune, o ființă înzestrată cu multe aptitudini, am putea spune un om plin de calități, care ridică sus de tot o persoană. Vorbim despre un om extrem de inteligent, supradotat chiar (un coleg care se ocupa de testările speciale mi-a spus că ar avea un coeficient de inteligență de peste o sută șaizeci!, vă dați seama ce înseamnă asta, cu ce nume mari din știință ar putea fi comparat), cu un talent neobișnuit pentru învățarea limbilor străine (din câte știu, vorbea fluent opt limbi străine și cunoștea alte unsprezece), cu aptitudini de ordin matematic (expert în sisteme de cifrare/codare) și tehnic (inginerie la cel mai

înalt nivel), cu o voință de fier și o încăpățânare pe măsură. Așadar, întrunea multe însușiri care să îl recomande pentru o ascensiune fulgerătoare în profesia sa, aceea de lucrător din umbră.

Ca specialist, însă, m-a interesat, în primul rând, personalitatea sa, dubla sa personalitate, situație care m-a determinat să îmi pun întrebarea legitimă dacă nu cumva, pe lângă atâtea secrete să fi dorit și apoi să fi încercat să intre în personalitatea altcuiva. De la acest raționament până la bănuiala că ar fi intrat realmente, nu mai era decât un pas....

Din ambele poziționări privit, părea destul de confuz, nehotărât, luând greu decizii, inclusiv datorită unui spirit critic excesiv, dar și unui simț de prevedere și suspicionare dus până la paroxism. Așa că a ajuns ceea ce a ajuns: un specialist de excepție, care a pendulat între insul credincios și devotat patriei până la sacrificiul invocat în jurământ, pe de o parte, și persoana care, într-o dedublare de zile mari, poate să trădeze totul, fără umbră de regret. Așa că mi-am zis: Se poate vorbi, fără a greși, de un caz uriaș de dublă personalitate sau, ținând cont și dintr-o altă perspectivă, de o manipulare fără pic de jenă a celor în drept și apoi a opiniei publice!”

În cadrul psihologiei și mai ales al psihopatologiei contemporane, problematica

personalității multiple se dovedește a fi un domeniu foarte dificil, fiind, categoric, foarte puțin explorat. Un aspect neclar este, spre exemplu, acela dacă un individ poate să se comporte constant, un timp îndelungat, conform exigențelor unui alter ego, fără ca, în această perioadă, personalitatea sa inițială să se manifeste. Conform rezultatelor majorității studiilor experimentale, s-ar părea că nu este posibil acest lucru.

Fiind tot mai intrigat de situație, am aprofundat studierea personalității lui și iată concluziile la care am ajuns. El era ambivert, deci nu a prezentat extraversia specifică persoanelor profund angrenate în relațiile interumane, cum sunt cadrele de informații.

Pe parcursul carierei, s-a remarcat nu numai printr-o inteligență ieșită din comun, dar și printr-un echilibru psihic desăvârșit, care i-a permis să depășească multe situații deosebit de dificile și riscante (cum ar fi perioada „războiului" purtat cu un coleg care îl acuza de trădare pe când se afla la post într-o țară occidentală).

Era un om extrem de dominator și agresiv, umilindu-i și „săpându-i" fără milă pe cei care nu i se supuneau necondiționat sau care creau impresia că ar sta în calea ambițiilor sale nemăsurate. Această conduită a fost favorizată și de faptul că, practic, nu avea nici un fel de valori stabile, reperele sale „morale" constând în ideologia agreată în momentul respectiv de șefii

ierarhici, la care se adăugau, la loc de cinste, propriile interese, profitoare de-a dreptul, dacă nu meschine. Era o persoană prudentă, mai bine zis, lașă, preferând să-i expună mai degrabă pe subordonații săi la pericole, decât să își expună cumva propria persoană.

Ceea ce m-a frapat întotdeauna la el, a fost formidabila sa insensibilitate, camuflată cu atât de multă grijă sub masca amabilității, colegialității și omeniei, încât majoritatea celor care l-au cunoscut nu au sesizat această complexă mască a unui caracter deformat sau, cum spunea un mucalit de pe la noi, în alte vremuri, „om fără nici un caracter”!

Nu i se poate nega imaginația bogată, care, combinată cu o luciditate rară, în asociere cu un calm englezesc, i-au permis să întreprindă acțiuni creative și eficiente, ce au contribuit decisiv la ascensiunea sa profesională fulminantă. S-a făcut remarcat prin spiritul său liberal, dar și prin “setea” de independență, trăsături de caracter acceptate și respectate de către șefii ierarhici din interior sau din exterior.

Această situație se datorează, poate, și faptului că avea o perfectă stăpânire de sine, datorită căreia a evitat „derapajele” de la doctrina și disciplina de breaslă, în ciuda nonconformismului său precum și a impresiei de

om foarte mulțumit și relaxat, fără frustrări, pe care o lăsa oricărui interlocutor.

A fost foarte greu pentru mine să stabilesc care sunt motivele cele mai importante care îi dirijau viața. De altfel, aceasta a fost întrebarea aflată pe buzele tuturor când a „defectat": „De ce a făcut acest gest?" Întrebarea este cu atât mai justificată cu cât sensul existenței sale avea, până în acel moment, două componente: dorința nemăsurată de ascensiune profesională, implicit socială, pe de o parte, și materialismul feroce, pe de altă parte. Ambele îi fuseseră satisfăcute din plin: la o vârstă relativ tânără ajunsese aproape de vârful carierei (când alții, deja, se pensionau cu gradul de maior sau, cel mult, de locotenent-colonel), iar din punct de vedere material, ajunsese să posede o avere impresionantă pentru un cetățean al unui stat socialist, fără ca acest amănunt să îi fie cumva imputat.

Dar acest nou paradox aparent poate fi explicat, mai cu seamă dacă interpretările oferite de unii autori bine documentați sunt veridice. Astfel, dacă a trecut în tabăra N.A.T.O., infiltrându-se de fapt ca spion sovietic, atunci poziția obținută, atât în cadrul K.G.B. cât și C.I.A., a însemnat o treaptă superioară în ascensiunea în plan profesional. Pentru „serviciile" aduse S.U.A. și recunoscute, ca atare, și-a consolidat și poziția socială în această țară,

eliberându-se, totodată, de stigmatul de „securist” care, oricând, putea căpăta și sensuri extinse către statutul nedorit de criminal, mai ales pe fondul unor evenimente deosebite. De asemenea, banii obținuți de la ambele puteri în acest context depășeau cu mult suma „modestă” confiscată imediat după plecare de statul român. În ambele cazuri, însă, discursul patriotard și total ostil securității era mai mult decât necesar pentru a-și menține și consolida poziția în cadrul celor două servicii și pentru a obține cât mai mulți bani, jucând, ce-i al lui e al lui, un rol pe măsură; să nu uităm apoi și cât a câștigat din vânzarea cărților pe care le-a publicat.

Studiindu-i-se și publicistica, s-au evidențiat o serie de aspecte care relevă prezența unor trăsături psihopatologice în personalitatea lui.

Mai întâi, constatăm o hiperbolizare a propriilor realizări profesionale, care contrazice flagrant realitatea și frizează ridicolul în multe cazuri, hiperbolizare asociată cu o imensă compasiune față de sine, un om atât de bine intenționat și pus în situații atât de ingrate de un sistem criminal, în care a ajuns să lucreze datorită naivității, ulterior fiind prea târziu pentru a-l părăsi! Ca să vedeți ce a putut gândi! Într-un cuvânt, narcisismul și egocentrismul capătă accente patologice, sugerând existența elementelor specifice tulburării de personalitate

narcisiacă sau a celei histrionice (trebuie să precizez că în ambele cazuri, subiectul face tot posibilul să se plaseze în centrul atenției, aceasta fiind dominanta sa comportamentală).

Din această perspectivă, „defectarea" sa poate fi mult mai mult pusă pe seama unei dorințe incontrolabile de a deveni un „super-erou", trezirea și exacerbarea unui spirit de aventurier mondial, și nu pe seama unui ordin primit de la Moscova. E o ipoteză pe care o susțin, cu atât mai mult, cu cât au trecut mulți ani de când personajul nostru continuă să publice materiale prin care accentuează caracterul criminal și neromânesc al Securității, aducând mereu în prim plan importanța gestului său și consecințele extraordinar de semnificative declanșate de plecarea sa. Firesc ar fi fost să renunțe la această temă sau, măcar, să o dezvolte pe altă direcție, deoarece epuizase cam tot ce se putea spune în primii zece–cincisprezece ani; ar fi fost mai productiv dacă începea să se concentreze pe un alt domeniu; sau să nu mai publice deloc, dacă nu mai avea inspirație.

Pe de altă parte, dacă ar fi revenit la valorile tinereții lui, ar fi trebuit să renunțe la reclama făcută propriei persoane, ca la o manifestare care i-ar leza demnitatea, în ultimă instanță.

Și acum, câte ceva legat de criza de identitate:

Dacă la omul obișnuit, criza de identitate se manifestă plenar în perioada adolescenței, după care se atenuează sau dispare, la trădători rămâne o problemă pentru toată viața. Jucând atâtea roluri (și trebuie să fii foarte convingător), se pune, la un moment dat problema cine sunt, în realitate? Din câte am înțeles, fiul domnului Lacela (ies din rol, dar trebuie să spunem lucrurilor pe nume) nu numai că juca aceste roluri, prin specificul meseriei, dar era și agent dublu (al Securității și K.G.B.-ului) sau, poate, chiar triplu (cum am dat de înțeles, aproape sigur că lucra și pentru C.I.A.).

Este firesc ca opțiunile sale să îi fi afectat structura personalității, în ciuda echilibrului său aparent.

În ciuda sângelui rece specific, am intuit la el, întotdeauna, o anumită „derută" cu privire la cine sau ce este. Aceasta, aveam să aflu ulterior, se evidenția mai ales când avea de îndeplinit misiuni complexe, care puneau în ecuație și serviciile secrete ruse sau chiar americane. Nu mai avea aceeași fermitate în decizii, recurgea la schimbări neașteptate de plan.

Duplicitatea sa se manifesta și în alte domenii; se folosea de calitatea pe care o avea pentru "a-și face rost" de tot felul de bunuri, greu accesibile românului de rând, și de a le comercializa, ceea ce e de mirare mare, totuși:

în primul rând dacă ne gândim la „ștaiful” personajului, în al doilea rând dacă ne amintim de faimoasa lege a "ilicitului", căruia, se vede, el îi făcea în ciudă, cu multă pricepere și curaj, de altfel.

Elementul comun, care permitea coerența de fond a comportamentului său rezidă tot în egocentrismul la care m-am referit și în setea de putere atât de exacerbată: făcea orice, numai să îi aducă profit sau să îi servească în carieră. În rest, era actorie pură (cred că ar fi ajuns departe dacă ar fi îmbrățișat această profesie)...Probabil că acest egocentrism, ajuns la cotele maxime ale neomeniei, l-a determinat să își vândă țara și colegii pentru a-și maximiza profitul.

O altă particularitate a personalității sale, de care trebuie ținut cont, ar fi aceea că era bolnăvicios de răzbunător, atacând, deseori, fără pic de milă, și pe oamenii care nu îi făcuseră niciun rău, doar dacă intraseră cumva în sfera bănuielilor sale patologice. Și acest aspect poate fi explicat drept o consecință, nu atât a egocentrismului, cât a narcisismului său extrem. Dacă i se părea că un individ X nu îl bagă suficient în seamă, narcisismul său rănit îl determina să facă tot posibilul ca să i-o plătească respectivului.

Toate aceste neconcordanțe între tânăr si bătrânul Lacela m-au convins că nu poate fi vorba de tată și fiu. Ar fi fost cu neputință o

asemenea defectare, cu atât mai mult cu cât egocentrismul și narcisismul se cristalizează încă din copilărie...

Aceasta este doar părerea mea. Rămâne de văzut la ce rezultat va ajunge cercetarea amplă pe care ați început-o.

Trec anii, trec și, de cele mai multe ori, nici nu dorești să-i numeri.

Ei lasă în urmă amintiri sau povești, care, cu vrerea sau fără vrerea noastră, vor ajunge în neuitare, funcție de importanța lor, dar mai ales datorită celor care dau caracterul de clasă istoriei scrise și nescrise.

Povestea fiului bătrânului Lacela, deși dezbătută pe toate fețele de oamenii care au pus suflet și pricepere în deslușirea ei, parcă intrase într-o fundătură greu de pătruns.

Adevărul, dacă el urma să fie scos la lumină vreodată, se încăpățâna parcă și le făcea cu ochiul, cum se spune în popor, avertizându-i că nu este prea departe.

Pe buzele și în mintea celor șase părtași la dezbateri încercau să se pronunțe anumite vorbe; în fața lor licărea totuși o luminiță, care, de cele mai multe ori, îi călăuzea spre cunoscutul îndemn creștin, readaptat acum cerințelor cazului: "Crede, dar cercetează!"

3

Surpriza sau mai bine spus cheia de la această adevărată „Cutie a Pandorei” avea să o aducă Apostol, un împătimit și un fruntaș, pe o anumită linie, mai cu seamă când era vorba de cunoașterea și interpretarea avizată ale știrilor din mass-media.

– Am pentru voi o știre bombă! Așa li se adresă, bucuros și plin de el Apostol, chiar înainte ca „ortacii lui” (dacă ne gândim la ascunzișurile muncii lor, nici nu se poate spune că nu ar fi fost corectă expresia, mai cu seamă dacă ne raportăm și la munca lor subterană în căutarea adevărului) să își fi ocupat locurile la „Masa cea de taină” din livada lui Victor.

– Hei! Nu ne lua așa repede, că suntem cu stomacul gol, întrucât cafeluța abia coboară în cești pregătite de priceputul cafegiu Sergiu, că de, are omul experiența celui mai mare combinat chimic din țară, interveni posomorât Vasile Ursu, care dădea impresia că s-a sculat cu noaptea în cap, nereușind încă să se adapteze preocupărilor de peste zi.

– Gura ta-i mereu slobodă, Ursarule! Nu cumva aluzia se referă la cafeaua de astăzi, ca fiind cumva și ea un produs chimic, se apără Megieșu.

– Și una și alta. Nu mai există produs fără acele E-uri, cum le zice științific. Cu atâtea ingurgitări din astea moderne, rezultate din economia de piață (viață ar fi mai corect), o să ne fie găsite trupurile, peste ani, mumificate, de-or crede urmașii că au fost mulți îngeri pe pământ și ne-or trece automat în rândul sfinților.

– Iar ai fost aseară pe la „Doi cocoși" ori pe la „Porumbița", scumpule Urs! râde pe sub mustață Condeiescu.

– Vouă vă arde de șotii, chiar acum când am dat de „Firul Ariadnei", spuse, relativ mânios Apostol. Nu vedeți că bădia Victor a început deja să transpire! Nu mai vorbiți pe de lături, nu se cuvine!

– El tremură și transpiră de mai bine de șaizeci și cinci de ani, interveni în discuție cel mai proaspăt și tânăr membru al grupului. Să vedem dacă și-a însușit ceva din portretul pe care l-am făcut și prezentat.

Conștient că destinul familiei sale a fost și este în centrul dezbaterilor confraților săi, și nu de azi sau de ieri, ci iată, de aproape cincisprezece ani, bătrânul Lacela își luă seamă, cum ar fi făcut strămoșul lui, Arcadie, și le ceru convivilor să facă o pauză de vorbire: după atâtea spuse la masă, se arată acum rândul său; el trebuie, numaidecât, să prezinte și varianta lui, în legătură cu mult controversatul caz.

Profitând de această binemeritată întrerupere, Condeiescu îi șoptește la ureche lui Apostol:

– Strategia noastră ar putea da roade, chiar dacă psihologul a luat-o pe de-a dreptul.

– Nu te grăbi să tragi deja concluzii! îi întoarse vorba Apostol. Mai e cale lungă până vom da de capătul firului.

Pentru a-i întări convingerea că face bine să se descătușeze de îndoielile care îi frământă sufletul, legat de fiul său drag, Alin Păstoru, familiarizat cu astfel de cazuri, se adresă familiar și cu tact fin bătrânului Lacela:

– Fă-o, bădie Victor! Curaj!

Iată la ce concluzii am ajuns, repetă în gând discursul Victor Lacela:

– Eu nu pot să mă dezic de la ce am gândit și gândesc și în prezent. Fiul meu este pe mâini bune. Nu pot să concep altceva. Sigur are o familie întemeiată, care să cuprindă și câțiva nepoți, că tare le-am dus lipsa. Dacă îmi seamănă mie, sau neveste-mii, Dumnezeu s-o odihnească în pace, mai ales că este născut în zodia balanței, cu siguranță și-a făcut un rost în viață și este, cred, un om echilibrat și la locul lui. Nu pot să concep niciodată, că acest om, trup și suflet, din neamul nostru, ar fi putut să se gândească măcar la un act de trădare, fie el de natură profesională, morală sau politică, dacă vreți, că se poartă mult astăzi și această formă

de exprimare, care, după cum a reieșit și din analizele noastre, se pare că e pe cale de a fi compromisă irevocabil.

Să nu credeți însă că eu sunt chiar de ieri, de alaltăieri pe acest pământ, după cum bine știți, de altfel. Am remarcat dibăcia voastră, și mă refer aici mai mult la stimabilii Apostol și Condeiescu, ce au complotat alături de distinsul psiholog Păstoru, care a încercat, așa cum îi este și menirea, să mă „păstorească" și pe mine spre tainele descifrării caracterului unui om cu apucături duale, cu pendulări periculoase, când spre vârful binelui, când spre fundul răului. Iertată-mi fie exprimarea, dar, nefiind pregătit în domeniul psihanalizei, am încercat să intru în pielea personajului descris în portretul realizat de Alin, te tutuiesc dragă că poți să-mi fii fiu la anii pe care îi ai, dar să știți de la mine că nu încap. Tot așa, cred, că nu poate intra nici fiul meu. Eu tot mai sper că îl voi găsi și am să fac tot posibilul să-l aduc și în fața domniilor voastre, ca să vă convingeți singuri de calitățile morale și de caracterul lui.

– Măi oameni buni! De pe scaunul pe care se lăfăia, tot tușind încetișor, se avântă acum, plin de draci, Vasile Ursu. A trecut vremea legendelor, a eroilor, a faptelor de vitejie, a poveștilor. Astăzi, deși nu mai vorbim în șoaptă, nu ne mai putem lăuda cu nimic deosebit, în

afara cancanurilor mediatice, acolo unde loviturile sub centură și datul la gioale au devenit hrana spirituală pentru cei care le mai suportă, că în rest e saturație totală de lehamite. Cine se încumetă să intre în aceste scenarii deșănțate, acum când sărăcia și lipsa locurilor de muncă a ajuns la cote alarmante, când hoția și șantajul fac casă bună cu funcțiile eligibile, nu poate fi catalogat decât dezertor și trădător de neam.

– Măi Apostole! Descifrează mai repede informația pe care o deții, că dăm în bâlbâială, spuse pe un ton răstit Condeiescu.

– Ai răbdare, cercetătorule! O asemenea informație vine o dată la șaizeci de ani.

– Te joci cu nervii noștri! Interveni bătrânul Lacela, având, de altfel, toată convingerea în glas.

– Aveți dreptate, se scuză Apostol, dar rogu-vă, așezați-vă bine în fotolii, ca nu cumva să cădeți din picioare. Am stat mult să mă gândesc dacă să spun sau nu: se afla însă și altfel… Săptămâna viitoare sosește în țară, pe calea aerului, ca să nu spun toate amănuntele, fiul dumneavoastră cel drag!

Victor Lacela și-a înfipt mâinile în mânerele fotoliului și a strâns tare din dinți, ca nu cumva să facă vreun gest necugetat, poate chiar ultimul, să-i sperie definitiv pe bunii lui amici. Dar rezistă și se uită cu speranță în juru-i.

– Am pregătit deja un plan pentru a ajunge și la capitală. Mijlocul de transport, un Mercedes, ultima generație, o adevărată regină a drumurilor, îl va asigura fiul meu, că știți și voi ce bine îi merg treburile de afaceri. M-am gândit ca delegația să-i cuprindă pe bădia Victor, pe mine și, cu voia dumneavoastră, pe psihologul Alin Păstoru. În acest fel avem asigurată securitatea deplasării, dar mai ales condițiile necesare unei reușite întrevederi.

– Cunoști mai multe detalii despre sosirea la București? reuși să întrebe cu un glas firav Victor Lacela.

– Nu. E de mirare că știu cea ce am spus mai înainte. Numai eu cunosc artificiile pe care le-am făcut ca să obțin de la un fost coleg, mult mai tânăr, informația de care v-am vorbit deja. Evenimentul este ținut la strict-secret, cod zero, întrucât autoritățile se tem de proteste, pro și contra mult controversatului personaj. La auzul acestor vorbe ochii lui Victor au scânteiat, făcându-l pe Apostol să spună: Te rog să nu te superi bădiță Victor, dar, nu am cum să prezint altfel situația.

Din aceeași sursă am aflat că s-au primit, din America, indicații cu dedicație pentru serviciile secrete românești. Cu siguranță, el trebuie să fie prezent în fața celei mai înalte instanțe din țară, care judecă suspendarea celor două condamnări la moarte pe care le are. Cine îl va primi la

aeroport, cu ce mijloace de transport se va deplasa sau hotelul la care va trage, sunt chestiuni care țin de siguranța națională și mai ales de respectarea înțelegerilor de bună colaborare între România și țările din vest. În ce o privește pe Rusia nu am auzit decât o glumă: aceea că ea tace și face, sau că semnalizează dreapta și te poți trezi cu ea pe centru sau pe stânga. Cert este că ne aflăm din nou în fața unei mari necunoscute. Dar, vorba proverbului: „Nu aduce anul ce aduce ceasul!" Vom trăi, ne vom deplasa și vom vedea. Rău e că judecata se va face cu ușile închise. Nici în mass-media nu a răsuflat nimic. Iar despre tată și fiu…asta e altă chestiune!

– Dragă Apostole! E bine că ai clarificat de la bun început problemele, că vorba aia: Paza bună trece primejdia rea! Paza bună ține de noi și de capacitatea noastră de acțiune, iar supărarea nu poate fi mai mare decât cea pe care am trăit-o și până în prezent, adică să nu îl pot întâlni și să nu pot vorbi cu el. Că doamne ferește! Nu mă vor acuza ăștia, acum când am depășit pragul de o sută de ani, de conflict de interese sau cum s-o fi chemând în termeni juridici, dragostea de tată. Am rezistat, voi rezista, orice ar fi. Eu zic să mergem la casele noastre, să ne pregătim, să punem nevestele să ne calce costumele, cămășile și cravatele, să burdușim portmoneele cu ceva lovele, să ne odihnim, așa cum se cuvine, iar mâine, bărbieriți proaspăt,

parfumați, bine dispuși (cred că nu greșesc aici, psihologule) să ne urcăm în Mercedesul băiatului tău și direcția spre capitală. Numai în felul ăsta nu vom stârni bănuieli că mergem să cerșim mila cuiva, că vezi Doamne, fiind centenari, am avea nevoie de proptele. Ba, dimpotrivă, într-o asemenea limuzină ne vor crește mult acțiunile și, slavă Domnului că avem ceva ani! Că altfel, fătucile vesele ne înconjurau cu tot cu limuzină!

– Bine, răspund ceilalți doi tovarăși de drum fără a-și da seama că vorbele lor s-au suprapus. Ne vedem în fața casei dumitale, mâine la ora patru ca să pornim pe răcoare și ca să nu ajungem chiar cu noaptea în cap la București, că și așa am înțeles că instituțiile centrale, ministerele, guvernul, etc. încep programul după orele nouă sau chiar zece. Deh, bucureșteni! Capitaliști! După cum vedeți nu m-am băgat în programul parlamentului, de unde se emană legile, că ferească sfântul, or slobozi vreun act normativ să ne lege de glie, ca pe vremea sclavagismului sau feudalismului, că exact nu mai reținîn care s-a întâmplat acest lucru și, s-a terminat cu plimbarea noastră prin țară.

Au zâmbit toți trei, bucurându-se, că în ciuda necazului bătrânului Lacela, ei rămân oameni cu picioarele pe pământ, adevărați prieteni de suferință. Cel mai mult le-a plăcut imaginea centenarului, ajuns acum să se comporte ca un mai tânăr partener ce se

îndreaptă spre o afacere nouă. Ce era în sufletul lui… Dumnezeu știe!

4

În ziua următoare, la ora stabilită, Mercedesul, condus de fiul lui Apostol, cu toate personajele la bord, după cum se stabilise, a pornit spre capitală.

– Aș monta G.P.S.-ul, li se adresă Gabi, proprietarul mașinii, dar nu ne-am hotărât asupra destinației exacte. Adică stradă, locul unde e musai să oprim.

Ca să destindă chiar de dimineață atmosfera, bădia Victor, într-o vervă deosebită pentru un om de vârsta lui, nemaivorbind de situația creată, atât de neașteptată, la care ajunsese abia acum, le comunică el însuși adresa:

– Mergem acolo unde flutură steagurile României și Uniunii Europene.

– Cred că G.P.S.-ul meu a lipsit de la lecția asta, glumi și Gabi, dar sper să-l suplinesc eu, că nu degeaba m-am pregătit vreo zece ani să fiu bine orientat.

– În ce domeniu profesezi, dacă nu-i secret, bineînțeles? veni întrebarea pe care psihologul Alin Păstoru o pregătise mai demult.

– O să vă spună tata, deoarece eu respect regula că la volan atenția trebuie să ți-o îndrepți către drum și nu către povești.

– Sper că nu te-am supărat!?

– Ei, cum să mă supăr, am intrat deja în echipă, însă a vorbi despre activitatea mea e mai greu decât a face slalom cu mașina pe o pârtie de schi.

– Înțeleg că e și întortocheată dar și alunecoasă.

– Da, da. O să vă explice tata, că-i specialist în domeniu, că nu întâmplător și-a dedicat patruzeci de ani din viață, domeniului.

– Lucrează și el în structurile serviciilor de informații, liniști Apostol disputa dintre psiholog și fiul său.

După această remarcă, în Mercedes se așternu liniștea. Parcurseseră deja vreo șaizeci de kilometri. Începuse să se lumineze și nu peste mult timp urma să își facă apariția soarele, astru sfânt pentru orice viețuitoare, ocrotitorul vieții și dătătorul de speranțe pentru oameni.

Profitând de ocazie, Apostol îl întrebă pe Victor Lacela:

– Știți ce slogan circula în România în perioada când dumneavoastră erați plecat în America?

– Ce slogan!?

– „Lumina vine de la răsărit!”

– Și a reușit cineva până azi să-i schimbe direcția? – replica bătrânului era pigmentată cu stropi dintr-un umor subțire.

– Aici ai mare dreptate; ne-ar mai trebui vreo douăzeci de ani, vorba lui Brucan, Dumnezeul nostru să-l odihnească, sau mă rog, Dumnezeul neamului lui să facă așa ceva, ca să ajungem la vreo concluzie.

Atent la replici, psihologul Alin, reuși și el să intervină în discuție cu o dezvăluire de senzație, după părerea lui: cică pe la jumătatea deceniului șase din secolul XX, pe masa de lucru a unui ministru, a ajuns o solicitare a unui grup de activiști din domeniul culturii și educației socialiste, prin care se cerea să se schimbe denumirea poeziei „Mortua Est!" în „Mortua Vest!" Această propunere, susținea ei, avea darul de a întări colaborarea frățească dintre popoarele Uniunii Sovietice și României și de a elimina orice bănuială că ar exista gânduri negre asupra lor.

– Stai un pic, psihologule! – intervine Lacela. Eu știam că Uniunea Sovietică era cumnatul României și nu fratele ei!

– De ce!? – întreabă surprins Alin.

– Păi nu o luase și o ținea pe sora noastră, Basarabia!?

Au râs din nou cu toții de s-a hurducat ditamai Mercedesul.

Această senzație nu venea numai de la bâțâiala ocupanților mașinii, ci și din cauza unei frânări, nu tocmai bănuită și executată de Gabi cu

mult aplomb, care a tras pe dreapta, în parcarea imensă ce ținea de stabilimentul celui mai mare drumar al României, neîncoronat, încă, dar considerat „Regele Asfaltului", pentru a servi cu toții câte o binecuvântată și necesară cafeluță la o oră de dimineață.

- Să știți că am oprit din două motive (le spuse talentatul și atentul șofer): primul motiv este, desigur, cafeluța; cât îl privește pe al doilea, acesta este pentru a verifica dacă bănuiala mea, izvorâtă din observațiile făcute în timpul deplasării, se confirmă.

– Despre ce bănuială vorbești? – întrebă impacientat Apostol.

– Am simțit semnele clasice ale unei urmăriri. E vorba de un BMW cu două persoane la bord. Priviți și voi, discret. E vorba de mașina care a oprit la clădirile pensiunii din stânga direcției de mers. Mă voi convinge de adevăr în momentul când ne vom relua mersul spre capitală.

Cât privește sarcina de a comanda cafelele, aceasta i-a revenit psihologului.

– Am cerut să ne fie pregătită cafeaua la ibric, întrucât n-o pot suporta pe cea din aparatele pline cu filtre. Parcă bei apă colorată și aromată cu iz de cafea. La ibric e altceva. Se apropie la gust cu cea turcească. Sper să nu vă supere această propunere a mea.

– Mergem pe mâna ta, că ai experiență în domeniu. Ce s-ar face un psiholog fără două–trei cafeluțe pe zi?! Ar deveni crescător de animale, glumi Victor.

Având cafeluța în față, Apostol, privind către fiul său, se destăinui celor doi camarazi de drum:

– Vedeți ce băiat priceput și harnic am?! A acceptat cu greu să îmbrățișeze aceeași profesie practicată de mine aproape patruzeci de ani. Nici nu a fost chiar așa de simplu să ajungem la această performanță. Desigur, datele problemei sunt total diferite, azi. Dacă pe vremuri aveai un singur stăpân, acum această chestiune este în ceață, ca să nu spun ceva mai întunecos.

– Dar câte servicii din astea sunt acum în România?, fu curios să afle Victor Lacela.

– Dumnezeu mai știe câte sunt, ce fac și pentru cine lucrează. Pe vremuri, omul știa una și bună. Există o singură entitate, ca să mă exprim așa, care, dacă suflai în front împotriva regimului, avea grijă să-ți micșoreze deschiderea gurii să nu dai în bâlbâială sau să devină un obicei căscatul la vreme nepotrivită. Acum, nici în pat cu nevasta nu mai poți vorbi, că vezi Doamne, au cu toții dotări sofisticate și te iau de la distanță, trezindu-te și aflând a doua zi dimineață că vorbele tale de mângâiere sunt deja probe în dosarul croit de D.N.A. la inițiativa

contracandidatului pentru cursa șovăielnică spre scara virtuților.

Razele soarelui au început să-și facă prezența în stânga pensiunii creând o atmosferă de vis, într-o dimineață plină de întrebări nedeslușite încă de Victor Lacela. Va fi oare cea mai însemnată zi din viața mea sau voi rămâne până închid ochii în această lume a necunoașterii sau mai bine zis a nerecunoștinței?! gândea Victor.

Pe Alin Păstoru l-au cuprins nostalgiile legate de o mai veche îndeletnicire a sa, scrisul. Mânuia bine condeiul, acoperind hârtia cu minunate versuri, în stil clasic, unii reproșându-i că nu este în pas cu moda. Rosti în gând, o strofă dintr-o poezie care se preta momentului:

Dimineața! Ce frumos sună acest cuvânt!
Când soarele golaș dă prima rază
Și picurii de rouă se scutură-n pământ,
Iar în balans, la orizonturi, luminile dansează.

– Bună al dracului cafeaua asta de la „Regele Asfaltului”. Îi făcută cu îndemânare de profesionist. Dacă așa or fi toți angajații lui, nu întâmplător a urcat până la acest titlu nobiliar, spuse Victor, mai vioi cu plus douăzeci și cinci la sută față de plecare.

– Aprecierea se acceptă, își manifestă acordul și Alin, dar am auzit că are toți desagii în căruță să devină și „Regele Constructorilor”.

– Să-l ajute Dumnezeu să i se împlinească dorința, că țara are nevoie de oameni competenți și cu sânge în boașe, că prea mulți s-au blegit în primele două cincinale după revoluție, răspunde Apostol.

– Nu numai Dumnezeu trebuie să-l ajute să-și realizeze visul, ci și cei care palmează banii de investiții, că altfel se ajunge la vorbele prietenului nostru, astăzi absent motivat din cursa noastră spre capitală, Sergiu Megieșu, care are o părere a lui în legătură cu banii, și îl citez: „Dacă nu ai bani, miroși a prost de la distanță”. Ș-apoi cum să mai ai și o coroană pe cap fără firfireii necesari.

Deja erau îmbarcați și porniți la drum. Atent la grijile lui, atent și la volan, dar și la conversația celor trei temerari în drumul spre un necunoscut sau mai multe necunoscute, Gabi li se adresă și el, cu abilitatea-i, deja cunoscută:

– Ce părere v-a lăsat județul și municipiul Bacău? Nu știu de când nu ați mai fost voi plecați în așa drum…Că uite, mintenaș îi trecem granița.

– Cred că ar trebui să răspund eu, întrucât am lucrat aici pe vremea regiunilor, se îmbățoșă Apostol. Cum să vă spun să nu mă înțelegeți greșit? Municipiul și județul Bacău sunt cele mai industrializate zone din Moldova. Dacă în alte județe și orașe din Moldova au dispărut total sau parțial întreprinderile care funcționau înainte de

anul 1989, în Bacău marea lor majoritate funcționează și în prezent. Amintesc aici unitățile aparținând de industria petrochimică, industria nutrițională, industria de prelucrare a lemnului și hârtiei, industria textilă, industria mecanică, industria aeronautică. Este meritul celor care au condus județul și municipiul Bacău în primii zece-cincisprezece ani după evenimentele din decembrie 1989, aceștia detașându-se de confrații lor din alte zone ale Moldovei, care au acceptat ca sub ochii lor să se părăduiască tot ce a ținut de producția industrială, clădită înainte de 1989, și nu de sistemul comunist, ci tot de oameni ai acestei țări.

Numai vezi că nimic nu ține prea mult și acum avem și aici o hibă a sistemului nou. Primarul Bacăului a fost trimis în judecată de Direcția Națională Anticorupție Bacău în stare de arest preventiv pentru luare de mită. În caz mai sunt implicate alte patru persoane, cu nume grele în Bacău, iar președintele consiliului județean a fost audiat deja. S-au făcut percheziții la douăzeci și opt de adrese, inclusiv la trei instituții publice, într-o cauză privind săvârșirea unor infracțiuni de corupție.

– Noi avem grija altor județe și nu știm precis ce fac oamenii din județul nostru, spuse ușor contrariat Alin.

– Ei! Ai noștri ce să facă: mai ca peste tot. Unii se fac că muncesc, politicienii se ceartă și

restul se ocupă cu o veche îndeletnicire: chibițează, râse sănătos Lacela. Uite așa sunt umbrite emblemele unităților administrativ teritoriale. Că doar județul e cea mai veche formă de organizare și de judecare din biata noastră țărișoară.

–E, biata țărișoară. Din câte au auzit eu, alt loc ar merita sub soare.

– Și, o dată cu țara, ținutul Neamțului, că tare mult este binecuvântat de Dumnezeu, intervine Apostol, care continuă, de parcă ar fi luat locul cercetătorului Condeiescu:

„Ținutul Neamțului ascunde taine pe cât de uluitoare, pe atât de greu de elucidat. Descoperirile făcute una după alta, numai de profesorul Dumitru Ioniță, au avut darul să stârnească largi controverse în rândul istoricilor și să aducă zona în centrul atenției, transformând– o într-un ținut al misterelor de nepătruns. Aici au fost găsite tăblițe din lut, imprimate cu pictograme, care s-ar putea dovedi a fi forme ale celei mai vechi scrieri din lume. Mai nou, tot aici au fost descoperite structuri ciudate din piatră, unul semănând izbitor cu un OZN, altul cu un uriaș craniu de extraterestru și ultimul cu celebrul Sfinx din Bucegi. În situl arheologic deschis la poalele masivului Ceahlău, în punctul denumit Vadu Rău, istoricul și profesorul Dumitru Ioniță a găsit, la doar o jumătate de

metru sub pământ, o ciudată structură din piatră semănând izbitor cu un OZN. Uimitor este faptul că obiectul, având greutatea de douăsprezece kilograme, înălțimea de paisprezece centimetri și circumferința de aproape un metru, nu e o creație întâmplătoare a naturii, ci, în mod clar, un produs construit în mod inteligent. OZN-ul din Ceahlău este compus din nu mai puțin de nouăzeci de plăcuțe din piatră, îmbinate între ele cu un material liant care, studiat fiind, s-a dovedit a fi cu desăvârșire necunoscut.

Nu este ciment, nici argilă și nici vreun alt adeziv cunoscut și folosit de-a lungul istoriei până azi. Probabil că respectivul liant, de o duritate extremă, nici nu are corespondent pe Terra, a spus profesorul Ioniță. La o primă examinare, straniul obiect a fost datat cu o vechime de cel puțin două mii de ani. Restul misterului va fi elucidat doar dacă specialiștii vor reuși să stabilească atât proveniența și menirea obiectului descoperit, cât și compoziția adezivului necunoscut, folosit la construcția lui.

La puțină vreme după descoperirea OZN-ului din piatră, profesorul Ioniță a avut surpriza să găsească, în perimetrul aceluiași sit arheologic, un alt obiect la fel de misterios. De data aceasta, era vorba de o structură aducând pregnant cu profilul celebrului Sfinx, din masivul Bucegi. Obiectul, cu o greutate de două kilograme și jumătate și, în mod ciudat, cu exact

aceeași înălțime de paisprezece centimetri, ca și OZN-ul pomenit anterior, s-a dovedit a fi, la rândul lui, o creație produsă în mod conștient. Sfinxul miniatural descoperit pe Ceahlău este așezat pe un mic piedestal din piatră, metoda și materialul de îmbinare rămânând deocamdată la fel ca și în cazul precedent, cu desăvârșire necunoscute. Conform primelor concluzii care s-au tras după descoperirea făcută, obiectul ar avea o vechime oarecum egală cu cea a OZN-ului pietrificat, adică de aproximativ două mii de ani, iar menirea sa inițială a fost, cel mai probabil, de folosire ca obiect de cult. Asemănarea izbitoare cu Sfinxul din Bucegi este însă de natură să întărească o ipoteză care, ani la rând, a rămas doar la stadiul de simplă presupunere: aceea că și bine cunoscutul Sfinx, la rândul lui, a fost sculptat în mod conștient, cu scopuri încă necunoscute, servind mai apoi drept model pentru unele copii făcute de civilizațiile existente cu mii de ani în urmă, pe teritoriul actual al țării noastre.

Descoperirile făcute în același perimetru nu pot fi doar simple coincidențe. Ceahlăul era considerat, cu mii de ani în urmă, munte sfânt și sălaș al zeului Zamolxis. Poate că civilizațiile de atunci, umane sau chiar extraterestre, ne-au lăsat mesaje pe care trebuie acum să le descifrăm, a spus profesorul Dumitru Ioniță.

Tăblițe scrise, vechi de șapte mii cinci sute de ani. Anul trecut, exact în același sit arheologic de la Vadu Rău, profesorul Ioniță a mai găsit un obiect pietrificat, cu greutatea de șase kilograme și înălțimea de treizeci și șapte de centimetri, care seamănă leit cu craniile extratereștrilor ce au făcut obiectul controversatului și mult-mediatizatului incident petrecut la 7 iulie 1947 la Roswell, în New Mexico, SUA. Tot în situl de la poalele Ceahlăului, Dumitru Ioniță a mai descoperit nu mai puțin de o sută douăzeci de tăblițe din lut ars, inscripționate cu simboluri protoliterate–imagini reprezentând forme primitive de scriere ale populației din perioada neolitică. Tăblițele protoliterate descoperite de profesorul Ioniță s-au dovedit a data din perioada anilor 5.500 I.H. și sunt identice, ca formă și mod de exprimare, cu cele de la Tărtăria (județul Alba), din Insula Paștelui și din anticul Sumer. Deosebirea uimitoare este însă aceea că tăblițele sumeriene, considerate până recent a constitui prima formă de scriere din istoria omenirii, sunt cu cel puțin o mie de ani mai noi decât cele descoperite în Neamț.

Dumitru Ioniță este doctor în istorie, filosofie și drept internațional. Locuiește în localitatea nemțeană Farcașa și activează ca profesor de științe socio-umane, la liceul din Borca. În palmaresul descoperirilor sale, strânse într-o impresionantă și inestimabilă colecție, sunt

incluse și sceptrul voievodal ceremonial al lui Ștefan cel Mare, sigiliul din aur al lui Cuza, icoana lui Daniil Sihastru, paftalele lui Petru Rareș, blazonul familial al domnitorului Mihail Sturdza și harta cartografului Ortelius, în care apare pentru prima oară Dacia pe globul pământesc. Profesorul a mai descoperit, pe raza localității sale de baștină, o conductă medievală de aducțiune a apei, construită din olane de ceramică, cea mai lungă de acest tip și cu această vechime, din țară. Pentru activitatea sa științifică, arheologică și publicistică, Institutul pentru Studii Politice de Apărare și Istorie Militară i-a conferit profesorului Ioniță un „Hrisov al recunoștinței" , distincție cu care foarte puține persoane din țară se pot lăuda".

Din păcate, am aflat recent, că așa se poartă la noi, munca inimosului profesor și ilustru cetățean al zonei, a fost călcată de picioarele vigilente ale organelor cu atribuții în păstrarea sub curățenie a istoriei neamului!

Tot povestind, mașina își făcea treaba, ca un bun lucru nemțesc ce se afla. Observând indicatorul următorului județ, din drumul lor către capitală, Alin Păstoru, cel care până atunci mai mult tăcuse, nu se mai putu opri, fiind un bun cunoscător al istoriei și al geografiei, inclusiv la nivelul vechilor ținuturi pe care le străbăteau. Așa că se dezlănțui:

– Când spui Vrancea, îți vin în minte cuvintele cheie: Moldova, Milcov, Siret, Război, Mărășești, Tișița, Monteoru, Straoane, Soveja, Emil Bota, Gheorghe Tattarescu, Mehedinți, Cuza, Unirea, Cutremur, Odobești, Tâmboești, Cotești, Panciu, Jariștea, Vrâncioaia, Ștefan cel Mare.

– L-ai uitat pe conducătorul suprem al județului, care apasă mereu pedala de accelerație, atât în scaunul prezidențial cât și al mașinii din dotare, fiind cam grăbit în a-și rezolva atribuțiile, intrând în vizorul vigilent al organelor, spune Apostol. Cochetând prea mult cu o „Căprioară", a făcut și el câteva salturi, optsprezece prin capitala județului și treizeci spre Ardeal. Unii cârcotași spun că nu durează prea mult până când își va pierde cele două carnete de făcut slalom, unul pentru culoarele partidului, și altul de turist mecanizat pe șoselele patriei.

– Eu propun, zice Lacela, să punem lacăt pe gurile noastre slobode și să ne oprim cu datul părerilor doar despre biata țară a Moldovei, că nu de alta, dar s-ar putea supăra frații din Muntenia, și-or propune desfacerea micii Uniri de la 1859.

– Propunerea e foarte bună și mă alătur ei întru totul, mai cu seamă că e clar că urmăritorii nu ne slăbesc din vizorul lor, închise, pentru moment, tema discuției tânărul conducător auto. Și nu era doar atât, vezi bine.

Din respect pentru eroii neamului, cei patru călători spre neștiut au oprit pentru o jumătate de oră la Mausoleul de la Mărășești, monument ridicat în memoria eroilor primului război mondial, pentru a aduce un omagiu și a se închina în fața osemintelor celor patru sute optzeci de ofițeri și ale celor peste douăzeci și unu de mii de soldați români care și-au pierdut viața în marea confruntare ce a avut loc aici între șase și șaisprezece august 1916, confruntare, considerată de istorici ca fiind cea mai importantă operațiune militară desfășurată vreodată de Armata Română.

De la Mărășești au plecat direct la București, hotărâți să nu mai oprească niciunde. Îi aștepta ceva cu totul deosebit: dacă vor avea noroc, vor da față în față nu doar cu feciorul pierdut al lui Lacela ci, mai cu seamă, cu inamicul public numărul unu al României, așa cum a fost numit el în acel an de grație 1978.

Liniștea care s-a lăsat în mașină, cu pauze scurte, sincopate, de la Mărășești și până în capitală, pentru bătrân a fost copleșitoare. Ani de zile, decenii, a tot așteptat să-și vadă fiul, să audă măcar ceva sigur despre el. Se tot gândea cum va fi întâlnirea. Unde va fi… Ce vor spune! Dacă vor fi lăsați… Își puse în gând că ar fi bine să-și roage prietenii să-l lase singur la momentul respectiv… Voia să fie doar el cu fiul său. Îl

incomodau alte priviri, chiar dacă era vorba de prieteni atât de apropiați..

Între timp, l-au năpădit amintirile... Credea că a uitat (mai ales cu suta lui de ani), dar nu... Își amintea, de parcă ar fi fost ieri, ce copil năzdrăvan era, câte pozne i-a iertat și, mai ales, ce suflet generos arătase din copilărie.

Îi revenea în minte, întâmplarea când, împreună cu vreo trei prieteni, se duseseră în pădure (cutreiera munții, ca orice odraslă de țăran din acea zonă) și, la un izvor, au găsit două căprioare care se adăpau. L-a surprins și sensibilitatea copiilor, care s-au apropiat foarte ușor, dar și nonșalanța sălbăticiunilor, care nu s-au temut de om, ci au continuat să bea până s-au săturat, după care au plecat agale.

El îi povestise și tot el i-a spus că nu ar da pe nimic o asemenea frumusețe și armonie...

Apoi își amintea verile nenumărate pe care le petrecea cu prietenii nedespărțiți în pădure, fără teama de nici o primejdie. Cât iubea natura! Poate că dragostea asta o preluase de la el, poate că nu... era, mai degrabă, o linie continuitate…Oricum, îl impresionase întotdeauna unitatea dintre el și prietenii săi, fiecare fiind gata oricând să mănânce bătaie pentru pozna altuia.

Dar cel mai tare îl răscolea o întâmplare de viață și de moarte...

Într-o zi, spre seară, să fi fost douăzeci și nouă sau treizeci noiembrie, nu-și amintea bine,

când zăpada pusese stăpânire pe pământul înghețat încă din data de opt noiembrie , marea sărbătoare creștină a Sfinților Mihail și Gavril, de Arhanghel cum spun locuitorii munților din zonă, fiul său, împreună cu prietenii, bineînțeles, s-au gândit (copiii...) să dea de mâncare la căprioare. Desigur, explicația era doar aceea că fiul său iubea nespus aceste animale atât de gingașe.

Partea proastă era că tocmai năpădiseră lupii. Simțind că băiatul lui este în pericol, a rugat un vecin să-l ajute, și-au luat armele de vânătoare și au plecat după ei. Cât au colindat, pe obcinile pline de zăpadă, numai ei știu. Ba, pe alocuri, găseau urme de sânge și resturi de animale sfâșiate de lupi. Iar spaima lor se făcuse cât casa. Unde își trimiseseră copiii? În cele din urmă, i-au găsit aproape degerați, morți de frică, realizând tardiv ce au făcut. Înșiși căutătorii erau la fel de speriați, auzind urlete de lupi la tot pasul și înghețând de frig și de frică, fără a mai conta ordinea și importanța.

Spaima lor a crescut în momentul în care vecinul lui, credincios din tată-n fiu, i-a amintit că de fapt se află înspre noaptea Sfântului Andrei, care e și prima noapte a Anului Nou dacic, când se deschid cerurile, pentru că acum se întâlnesc cele văzute, cu cele nevăzute, lumina cu întunericul, se înnoiește timpul, moare haosul și se naște armonia din om și din univers. Acum, puterea lupului e cea mai vie. Această

noapte se spune ar fi cea în care duhurile malefice numite în tradiția populară strigoi, moroi sau pricolici, au o putere mai mare decât în restul anului și sosesc printre oameni să le facă rău.

– Hai bre! Nu mă băga în boale că și așa tremură toată carnea pe mine, își aminti răspunsul dat atunci vecinului său, dar și continuarea judecății din acea seară buclucașă: îi voi spune soției mele , imediat ce ajung acasă, să coacă din belșug plăcinte cu dovleac și turte de mălai și voi unge ușile și ferestrele cu usturoi ca să fim protejați de duhurile rele. Legat de feciorul lui, cel năzdrăvan și aplecat spre viața crudă a naturii locului, reținuse încă și altele:

Ce să-l mai bați? Lecția vieții fusese suficientă. L-a strâns la piept de parcă se născuse a doua oară...

Multe amintiri îl năpădeau; își amintea ce sacrificii a făcut, cum vânduse boii să facă rost de bani pentru a urma liceul și facultatea. Și rezultatul?! Tocmai la această întrebare aștepta răspunsul.

Nu făcuse niciodată politică, viața sa au fost pășunile și munții lui, apoi America și mai presus de orice, soarta băiatului său. Nici nu se putea gândi la ceva rău. Cu atât mai puțin la ce i-au spus psihologul și prietenii. Pentru el erau lucruri de neconceput.

Când a auzit că sunt deja în capitală, a tresărit, ca un om trezit din vis.

5

Conform singurei informații primite de Apostol, trebuiau să ajungă la sediul celei mai înalte instituții juridice românești, din strada Victoriei, nr.13. Abia la intrarea în capitală, conducătorul delegației speciale, dar și al luxosului autoturism, a fixat G. P.S.-ul pe ținta propusă de tatăl său.

Din obișnuință profesională, lui Apostol, dar și fiului său nu le scăpa nici o mișcare dubioasă care să-i facă a bănui că prezența lor în capitală ar fi fost mirosită de cineva; de altfel, în ceea ce îl privea pe urmăritorul presupus a fi în coada lor, s-a dovedit până la urmă că la mijloc nu fusese altceva decât interesul a doi tineri doritori să vadă dacă BMW-ul lor, făcut cadou celui de la volan de părinții săi grozav de iubitori, nababi, ce mai, la împlinirea vârstei de optsprezece ani, face față Mercedesului din cea mai reușită, elegantă și competitivă clasă.

După mai bine de o oră de mers prin aglomeratul, la acea oră, București, au ajuns la destinație. Pentru început au crezut că au în față o fortăreață, la cât de înalte și solide erau gardurile și porțile instituției juridice naționale. Nici locuri de parcare nu erau în zonă. Dacă ar fi fost să te iei după unele guri rele, se pare că așa

ar fi fost comanda încă de pe vremea răposatului, ca nu cumva să poposească prin preajmă prea mulți neaveniți sau vreun gură-cască. În aceste condiții au fost nevoiți să parcheze mașina, în zona Arcului de Triumf. După ce s-au asigurat că mașina este în siguranță, au luat-o la pas spre porțile „fortăreței".

Fiind doar orele nouă dimineața, în zonă n-au observat nici țipenie de om. Apoi, după un timp, la intervale de câteva minute, se putea vedea cum intra câte o persoană îmbrăcată în negru, culoare vestimentară care l-a făcut pe Lacela să se întrebe dacă nu cumva au rătăcit adresa și au ajuns la vreo mănăstire.

Dar și aici s-a văzut cât de folositor poate fi Gabi, aflat aici în elementul său, ca peștele în apă. Intrarea în instituțiile de stat, fără a crea diversiuni vizibile, se vedea a fi una dintre „atribuțiile sale de serviciu", și nu numai, așa cum o probase, de altfel, pe parcursul acestei misiuni puse la cale în liniștea de la poalele Ceahlăului. Foarte calm, cu vorbe precise, i se adresă venerabilului Lacela.

– Ai ceva bani la matale? Din ăia de peste Ocean?

– Am, că nu am stat degeaba atâția ani în America! Și apoi știam și unde ajung azi!

– Sloboade aici vreo patru–cinci sutare, zice tânărul și întinse scurt palma.

Cu dolarii așezați discret lângă actul propriu de identitate, Gabi Apostol, din câțiva pași sprinteni a și ajuns la poarta "judecății de azi". Aplicând în practică o metodă, care în timp s-a dovedit a fi eficientă mereu, a mers direct la gardianul de serviciu, punându-i pe masă buletinul.

A procedat ca delegația de români care a dorit să-l vadă pe Lenin, la Kremlin, în Piața Roșie. Având prevăzut în programul turistic această vizită, devenită comună pentru toate grupurile turistice prezente la Moscova, o delegație de români, stătea de mai bine de două ore la coada formată pentru această delicatețe de suflet în comunitatea statelor socialiste. Se vor fi descurcat mulți cum au putut, dar și aici s-a văzut că românul este isteț la minte și descurcăreț, drept pentru care a venit și în acest caz cu o noutate. Au fost desemnați doi tovarăși pentru reușita acțiunii. Cei doi au dat fuga până la marele magazin GUM, situat vis-a-vis de Piața Roșie, au cumpărat patru sticle de votcă, le-au așezat strategic în buzunarele de la piept din interiorul hainelor. Astfel pregătiți, s-au dus la santinela din fața Mausoleului și, discret, descheindu-și hainele, i-au arătat întâmplător și nevinovat, tânărului soldat sovietic, frumoasele și apetisantele sticle, strecurându-i pe șoptite dorința că ar vrea să nu mai stea la coadă pentru

a-l vedea pe Lenin. Așa de mare e dragostea lor pentru legendarul conducător de noroade!

Fără a fi prea surprins de gest, militarul, după ce a făcut nevăzute cele patru sticle, li s-a adresat plin de amabilitate și de intenții cordiale: „Mergeți dumneavoastră înăuntru să-l vedeți sau îl scoatem pe Lenin afară?”

Se va vedea că nu întâmplător e amintită aici această poveste.

După ce gardianul a consultat buletinul, i se adresă lui Gabi:

– Când doriți să vi-l prezint pe domnul Foreigner, la intrarea în sala suspinelor sau la ieșire?

– Nimerit ar fi la ieșire, ca să avem timp să discutăm cu el, răspunse Gabi.

–Atunci, spuse el, după ce vor trece cam două ore, întrucât, după experiența mea, cam atât durează operațiunea din sală, am să vă invit să veniți toți patru la mine, că atunci pot să vă bag pe toți în sala de așteptare.

Au bătut palma și și-au urat succes.

Exact așa cum a gândit și prezentat viitorul apropiat acel iscusit gardian, la două ore, trecute de fix, delegația venită din ținutul de sub munte, de pe valea Bistriței, se afla față în față cu domnul Foreigner, cetățean american, venit în România, după spusele sale, pentru ca statul român să repare o mare greșeală făcută pe vremea dictatorului, de care poporul român

scăpase așa de repede, fără să apuce măcar să se gândească la acest lucru.

Politicos, gardianul care l-a condus la grupul celor patru din camera de așteptare, i se adresă, făcând o necesară introducere:

– Domnule Foreigner, acesta este grupul de români care dorește atât de mult să vă cunoască!

– Spuneți repede ce doriți de la mine, că nu am timp de pierdut! Am acceptat această întâlnire, dintr-o curiozitate ce o credeam pierdută. Nu am obiceiul de a pierde timpul cu necunoscuți.

Bătrânul Victor nu a putut să scoată o vorbă. Doar cu privirea, atât de călită în încercări de tot felul, sfichiuia fața împietrită a domnului din America. În viață, există momente dureroase peste care treci cu multă suferință. Este posibil ca uneori să nu mai vedem singuri ieșirea din impas. Așa gândea în acel moment Victor. Dar ce să facă? Cum să procedeze? Dacă trauma datorată suferinței ar fi ca o competiție, atunci ar fi de preferat să ridici steagul alb și să ceri armistițiu. Având în vedere prin ce a trecut atâția ani, Victor Lacela nu putea face acest lucru. Trebuie să reacționeze puternic, este un eveniment, unic poate, și nerezolvat, ar zdruncina tot ce știa el și toate așteptările sale de la viață. E bine să-și ascundă emoțiile și să nu

se lase pradă acelui: „Nu pot trece peste”, altfel, își va pune în primejdie sănătatea psihică sau chiar viața, așa că se îmbărbătă în sine cu expresia, cunoscută la români „Acum ori niciodată”.

Sesizând impasul la care se ajunsese, psihologul crezu că ar fi nimerită intervenția sa:

– Domnule Foreigner! Că așa am reținut că vi se spune, deși convingerea noastră e alta. Am dori de la dumneavoastră un răspuns la o întrebare simplă, aparent, totală însă pentru noi, mai cu seamă pentru unul, în mod deosebit.

– Pune întrebarea, răspunse sigur pe sine, după cum arăta acum, Foreigner.

– Sunteți născut la Hangu, în județul Neamț?

Întrebarea, atât de simplă, păru să îl răstoarne din fermitatea inițială. Supărat și agitat, domnul Foreigner atacă dur, fără să se mai ascundă:

– Cine a pus la cale această diversiune?

– Despre care diversiune vorbești, fiule? încercă bătrânul să-l liniștească, accentuând cu o voce neobișnuită acel cuvânt pe care nu îl pronunțase de atâta vreme.

Dar omul îl privi rece, cu o duritate neobișnuită, fără să arate că ar fi impresionat de ceva:

– Ascultă, bătrâne! Că nu te cunosc și altfel nu am cum să-ți spun. Aici nu suntem la

grădiniță să ne tutuim. Eu reprezint o țară, nu orice țară, am venit aici cu interese oficiale și cel puțin din acest punct de vedere, cer respectul cuvenit! Deja îmi pare rău că am acceptat să vin în fața voastră, oricine ați fi.

– Ești atât de convins că reprezinți țara tuturor posibilităților? Sau te-au convins serviciile secrete să fii tu acela care nu ești?

– Vrei să vorbești cu mine în pilde sau domnia ta nu știe pe cine reprezintă, lipsind de la lecția cu identitatea?!

Văzând impasul agresiv la care se ajunsese, Alin Păstoru făcu un pas inspirat și deplasă firul discuției în cu totul alt timp.

– Domnule Foreigner, dacă acesta este cu adevărat numele dumneavoastră, noi am venit aici în calitate de cercetători ai trecutului, dacă îmi dați voie să utilizez această metaforă. Poporul nostru, atât cât binevoiți a vă mai aduce aminte de el, are această meteahnă a exprimării figurate, asta e! Prin urmare, noi suntem în posesia seifului cu secrete, dar ne lipsește cifrul. De aceea, rogu-vă a-l asculta pe acest centenar, aureolat de timp, cu credința că nu-și poate încheia misiunea pe acest pământ românesc, până nu primește cifrul buclucașului seif.

– Dar ce treabă am eu cu seiful și cu cifrul? Iar vorbiți în șarade…

– Sunt nevoit să vă amintesc că și în viața dumneavoastră o asemenea simbioză, între seif și cifru, a avut un rol determinant în a da răspunsul la întrebarea aceea celebră, „ A fi sau a nu fi”.

– Încep să cred că ați venit aici cu scopuri subversive! Adică îndrăznești să insinuezi că aș fi fost…?

– După experiența mea, în calitate de psiholog al unui serviciu secret, înclin să răspund, fără ezitare, cu da.

Sesizând că Alin nu se joacă cu vorbele, Foreigner, vrând nevrând, bătu în retragere și schimbă subiectul, reluându-și vocea sacadată, de mitralieră obosită:

– Eu sunt stresat și tracasat din cauza întâlnirii de lucru pe care am avut-o la această instituție a statului român, dar asta nu înseamnă că dau bir cu fugiții și că nu vă pot fi de folos în continuare. După câte pricep, aveți de pus la cale ceva cu mine, vreți să îmi destăinuiți ceva…Dar vă rog și eu ceva! Am nevoie să mă dezmorțesc un pic, așa că acordați-mi un mic răgaz să mă dezmorțesc și vă stau la dispoziție, însă cu o condiție, fără supărare.

– Care? Vocile celor patru călători nemțeni răsunară aproape simultan.

– Să îmi comunicați, spre a avea timp să reflectez, ceea ce e de spus asupra scopului, duratei și a temei de discuție, li se adresă arogant, din nou stăpân pe sine Foreigner.

– Sunt trei probleme majore și nu cred că le putem discuta aici, pe hol, interveni și Apostol.

– Dacă este așa, atunci eu vă invit diseară, între orele nouăsprezece și douăzeci la Hotelul JW Marriott, unde sunt eu cazat, spune Foreigner. Veți găsi toate detaliile care vă trebuie la recepție, unde veți întreba de mine.

Înțelegându-se din priviri, echipa celor patru provinciali acceptă propunerea; oricum nu aveau altă variantă, așa că se îndreptară spre mașină.

Mai tânăr și cu ochiul format de o profesie activă, Gabi observă că musafirul, dorit sau nedorit pe pământul românesc, a urcat într-o limuzină ce avea înscrise pe plăcuțele de înmatriculare literele C.D.

Lacela, cu toată rezistența lui fizică, dar mai ales psihică, aproape s-a prăbușit. Intuia, cu experiența lui de viață că demersul făcut de a sta alături de ființa dragă și de a se spovedi împreună s-a cam încheiat. Îl mai chinuia încă ceva, parcă dându-i o speranță secretă, binefăcătoare: Deși s-a uitat atent la fața fiului său, nu a observat acea pată maronie, sub formă de scorpion, pe care o avea din naștere.

Să mai spună și prietenilor de suferință acest aspect, sesizat doar de el, care cunoștea amănuntul!? Cred că nu-i cazul! Ar râde de el că-

i prea pătimaș, și apoi, cu tehnica și știința de azi, putea oricând să-și facă operație estetică.

Oare așa să fie?!

Seara, la ora stabilită, erau cu toții în fața hotelului, privind, profund impresionați, în jur.

– Lăsați-mă pe mine să vorbesc cu recepționerul, spune Gabi, rugându-i să nu părăsească mașina.

Când a intrat în hotel, a rămas surprins cât de repede a fost luat în primire de un personaj ce dădea impresia că îl așteaptă în mod expres. După cum era îmbrăcat, părea desprins dintr-un film de epocă, semănând mult cu un majordom.

– Dumneavoastră sunteți din grupul de la Neamț, cei care aveți fixată o întâlnire specială?

– Da, răspunse Gabi.

– Întrucât domnul Foreigner a fost nevoit să se întoarcă urgent în America, un avion special venind după el în scurt timp după întrevederea care ați avut-o, m-a rugat să vă adresez scuzele de rigoare din partea lui; nu a putut să rămână, după cum vă dați seama; a lăsat însă un plic sigilat pentru domnul cel mai în vârstă, impunându-mi însă să i-l înmânez personal.

– Bine. Îl aduc imediat.

Gabi se întoarse către mașină. Parcă intuind ceva din discuția avută, bătrânul îl aștepta deja la ușă. Tăcuți, au intrat în holul imens, plin de lumini și de persoane preocupate.

– Poftim plicul, spuse majordomul, aflat acum față în față cu Victor Lacela. Mai menționez că mi s-a impus să vă precizez că trebuie să-l deschideți numai în momentul când veți ajunge acasă. Aceasta este rugămintea expresă a domnului Foreigner.

– Nu a mai zis nimic altceva? spuse epuizat, cu ochii pierduți și abia ținându-se pe picioare, Victor Lacela.

– Nu. La revedere și Domnul să vă aibă în pază.

Drumul de întoarcere către Moldova, început imediat după plecarea din fața masivului hotel, a fost făcut, în cea mai mare parte a sa, într-o tăcere de mormânt. Victor Lacela a tot frământat plicul acela în mâini, timp de mai bine de o oră, după care a adormit bușteau. Colegii de drum ar fi putut să jure că bătrânul visa ceva, întrucât tresărea mereu și părea că ar vorbi în somn cu cineva.

Să fi fost orele două de noapte când Mercedesul se afla din nou în fața casei bătrânului Lacela, din strada Speranței, nr. 15, stradă cu nume parcă special dedicat destinului acestui om; trezit din somn, cu o energie ce părea că izvorăște din întreaga sa făptură, el și-a salutat tovarășii de drum cu un simplu „noapte bună” și a dispărut în întunericul curții, lăsându-i pe ceilalți să se gândească la orice.

Primul lucru pe care l-a făcut, după ce a aprins lumina, a fost să deschidă, cu mâini tremurânde, buclucașul plic. Parcă nu-i venea să creadă ce vedea în fața ochilor. Pe o coală imaculată, format A4, într-o limbă românească desăvârșită, stăteau scrise următoarele versuri:

„Du-te sus pe Toaca și strigă-ți feciorul,
Știu cât ții la dânsul și ce mare-i dorul,
Că de jos, din poale, va veni ecoul
Și-ți va spune sigur, știe și Grozavul,
Singurul din zonă, ce i-a zis și bravul,
Unde este-acuma fiul tău, eroul”.

A izbucnit într-un hohot de plâns amestecat cu sughițuri de râs nervos, de se cutremurau hainele pe el. S-a liniștit către ora cinci dimineața hotărând să nu dezvăluie la nimeni cele citite. Poate Dumnezeu va fi milostiv și-i va îndruma mintea și pașii, acolo unde trebuie, pentru a afla adevărul.

6

Vă dați seama că nu mai planificase nimeni următoarea întâlnire; ea avea să fie însă grăbită și aranjată de nerăbdătorul Apostol care, din nou, cu același ritm de tinerețe bine adusă către maturitatea sa exemplară, atacă imediat, frontal:

– Dacă tot sunt catalogat drept campion al informațiilor din mass-media (acum, ca să fim cinstiți, singura laudă ar fi aceea că eu am mai multă răbdare să citesc și să ascult orice), hai să vă dau o știre care se potrivește ca o mănușă pentru sufletele noastre chinuite din ultima vreme, trecută aproape în uitare de mai marii zilei, urcați pe cele mai înalte fotolii prin voturile noastre secrete și uninominale și plecați mereu în treburi, ale lor…mai degrabă.

– Trece-o pe ordinea de zi, spuse Sergiu Megieșu, căutându-și locul la masă cu mișcări de picioare pe ritm de horă domoală.

– Duminică, la Bicaz, se sărbătorește semicentenarul Barajului, considerat și azi, indiferent de regim politic, unul dintre cele mai spectaculoase baraje din Europa.

– Ce repede au trecut anii, intervine Condeiescu. Îmi amintesc evenimentul inaugural, parcă a fost ieri, întrucât am participat

în calitate de tânăr cercetător, cu patalama la mână, la Complexul Muzeal Județean.

– A fost o muncă uriașă, dădu din cap Sergiu, insistând asupra acestui fapt cu plăcere și cu mândrie. Musai trebuie să-i felicităm pe acei care și-au adus contribuția la realizarea lui. Sunt convins că vor fi prezenți la eveniment veteranii „făuririi obiectivelor importante ale socialismului” – (spun așa, ca să îmi recâștig aplombul de odinioară, ca să nu îmi pierd din verva zisului, obicei căpătat pe vremea când eram mai tânăr). Merită să facem un efort pentru a onora cu prezența noastră această superbă manifestare. Uite, am să-l rog pe ginerele meu, că și el, ca să mă laud un pic, e deținător al unui superb microbuz cu douăsprezece locuri, să ne repeadă până la locul faptei. Acceptați propunerea?! Hai, vigoare, că a doua oară nu o mai pronunț. Eu sunt dintr-o bucată, că nu întâmplător am fost ditamai maistru principal, din cei care nu se dădeau pe trei ingineri, la cel mai mare combinat din regiune.

– Propunerea a fost votată în unanimitate, constată Ursu, și ca să mai învioreze atmosfera a continuat:

– Dacă este cineva contra?

– Dacă se abține cineva?

Au râs cu toții. Apoi, ca să nu mai rănească suflete, și-au descărcat amintiri plăcute, încercând să vadă cum reacționează înneguratul

Victor. Oricum, el părea impenetrabil: ca stânca de sus de pe Ceahlău.

Doar un ochi vigilent, sau un bun cunoscător al evenimentelor ce au avut loc, puteau să descifreze ceva de pe chipul bătrânului Lacela. Îl trăda totuși mâna dreaptă, care căuta mereu buzunarul de interior, de la piept, demonstrând că Victor deținea ceva, un lucru important și nu dorește să-l piardă cu nici un preț.

Nu cumva o fi enigmaticul plic primit pe holurile hotelului J.W. Marriott de la acel nestatornic și imprevizibil Foreigner!? se întrebă, pentru el doar, psihologul Alin Păstoru, răspunzându-și singur, în gând.

Așa era, cum a intuit psihologul. Victor Lacela, nu numai că strângea cu strășnicie plicul cu hârtia a cărui conținut îl frământa într-atât încât nu știa cum să acționeze pentru a-i dezlega sensurile, dar se întorsese cu gândul la anii care i-a trăit în America. Își aminti de un anunț interesant publicat într-un ziar din țara de peste ocean. Un tată, de prin părțile Moldovei, își chema fiul să se întoarcă la el. Pesemne, fiul apucase pe căile cele rele și s-a îndepărtat de casă și de țară. Plecase în lume, cu voia ori fără voia lui (asta nu se preciza). Ce-i drept, și tatăl său își părăsise plaiurile strămoșești stabilindu-se în lumea nouă. Dar tatăl rămâne tot tată. Iubirea de tată este mai mare

decât greșeala fiului. Un dor mare l-a cuprins după fiul său. Voia, cu orice preț, să-l aducă iarăși lângă el, dar nu-i putea da de urmă. Luând acest exemplu, sau mai bine spus această experiență, se gândea să procedeze și el la fel.

Ar fi necesar să compună o scrisoare pentru toată mass media din lume, prin care să-și spună oful lui. Și ar mai trebui ceva se gândi el: să-și facă o fotografie, așa cum este , amărât și îngândurat, să publice și chipul lui lângă scrisoare. Prin asta, credea el, se va sensibiliza și mai mult inima copilului său de suflet.

A doua zi, în toată presa scrisă, dar și cea on-line apăru fotografia însoțită de următoarea scrisoare:

Dragă fiule!

Sunt, iată, peste șaizeci de ani de când ne-am dus , și tu, dar și eu, într-o lume străină nouă. Nu mai stau să judec acum de ce am făcut noi aceste fapte! Or fi fost bune sau nu la vremea respectivă, numai Dumnezeu mai poate da un răspuns. Cert este că eu unul, deși încerc să trec peste ele, să iert totul, de uitat tot nu pot uita. Fă și tu la fel și vino lângă mine. De când ne-am despărțit, parcă a murit ceva în casă la noi. N-am avut nici o zi bună. Mamă-ta n-a rezistat și s-a prăpădit. Fiule dragă, mă topesc de dorul tău și tu te topești de rău în cele țări străine. Mi-am dat seama în acele câteva clipe când ne-am întâlnit la București, cât ești de apreciat dar,

totodată, și de hăituit de cei în a căror slujbă ești. Cred că ajunge! Iartă-i și pe ei și vino lângă mine!

Al tău tată, îndurerat.

(Poate bunul Dumnezeu sau onor serviciile abilitate ale lumii, prin trimișii speciali sau prin reprezentanții lor legali se vor apleca asupra conținutului acestui mesaj, cântărindu-i cu grijă însemnătatea. Despre rezultat!? Poate într-o altă etapă.)

După aceste clipe istorice, s-au îndreptat apoi cu toții către propriile locuințe să se pregătească, așa cum au învățat ei că este necesar, pentru marea sărbătoare.

Cu sacii în microbuz, cum s-ar spune într-o formă modernizată, a doua zi, au purces cu toții la locul evenimentului pentru a retrăi și rememora principalele momente istorice din viața impunătorului edificiu, clădit cu multă muncă și sudoare, cu sacrificii enorme, dar și cu multă știință de carte, de oameni excepționali, care au transformat această zonă, binecuvântată de dumnezeu, într-un „Templu de lumină”.

7

Era într-o vineri, pe cincisprezece august, când soarele nu se ridicase decât în dreptul munților Tarcăului, lăsând norii să se joace în jurul lui, prevestind o zi răcoroasă pentru această perioadă a anului, dar normală pentru partea locului, fiind cunoscută zicala „ Dacă a trecut Sfânta Mărie, te lepezi de pălărie”.

În aceste condiții, cei șase muschetari, și îi putem numi așa dacă avem în vedere duelurile lor verbale, mai tăioase și mai mortale decât săbiile renumiților spadasini din romanele lui Alexandre Dumas, au intrat în orașul Bicaz, care aniversa și el , cincizeci de ani de viață citadină, fiind de aceeași vârstă cu Barajul. Acesta îl străjuiește în partea de nord și îl apără de o eventuală furie a apelor ce ar putea crește pe nepusă masă. Așa că, după ridicarea Templului, istoriile orașului Bicaz și ale barajului nu pot fi scrise decât împreună. Cine va face contrariul riscă să conducă Bicazul spre destinul unui „oraș fantomă”.

Organizatorii serbării dedicate aniversării a jumătate de veac de la terminarea lucrărilor de la baraj s-au învrednicit să dea farmec evenimentului, transformând, măcar pentru o zi, viața molcomă a zonei de la poale de Ceahlău,

într-o zi specială, atât pentru localnici cât și pentru numărul mare de vizitatori.

Așa cum a intuit Sergiu Megieșu, la eveniment erau prezenți peste două mii de oameni, veniți din toate colțurile țării, dar și din străinătate. Alături de ei se aflau personalități marcante ale județului, întreaga conducere a Primăriei orașului Bicaz, primarii comunelor limitrofe, deputații și senatorii de Neamț, șefi și reprezentanți ai instituțiilor județene, ai ministerului economiei și dezvoltării, ai mass-media și nu în ultimul rând oameni de cultură, în special mânuitori ai condeiului care, în operele lor literare se referiseră cumva și la construirea Complexului Hidroenergetic de la Bicaz, unii mai avântat, alții mai liric, unii doar plătiți, alții chiar cu sinceritate curată, dictată de suflet.

În acest pitoresc peisaj cu personalități, un loc aparte, l-au ocupat veteranii vestitului obiectiv, în frunte cu legendarul și controversatul conducător de șantier, Iulius Grozavul, ajuns acum la onorabila vârstă de nouăzeci și cinci de ani. Observându-i mișcările trupului și agerimea minții, cu greu îi puteai da această vârstă. Cei aproape doisprezece ani trăiți sub poalele muntelui Ceahlău, cu greutățile firești ale muncii de șantier, dar și cu înclinațiile sale de a pătrunde în tainele naturii locurilor, l-au călit fizic și moral, dându-le impresia curioșilor să observe,

că nu ar avea mai mult de șaizeci de ani. Dar, să fim corecți, nici cu prietenii despre care povestim nu ne e rușine. Se pare că aerul și valea Bistriței ascund secretele conservării vârstelor frumoase!

Manifestarea a început cu intonarea Imnului de Stat și depunerea de coroane de flori în memoria celor care au făurit Bijuteria Bicazului și în prezent nu se mai află printre cei vii. Au urmat cuvintele de salut din partea autorităților locale și centrale.

Primul care a luat cuvântul a fost primarul orașului Bicaz: din spusele sale, cei șase sfătoși au reținut următoarele : „Sărbătorim astăzi împreună două mari evenimente: Semicentenarul Complexului Hidroenergetic și cincizeci de ani de la declararea Bicazului ca oraș. Au trecut, iată, cinzeci de ani din momentul în care zona noastră s-a înnobilat cu această monumentală realizare care a contribuit și la ridicarea comunei Bicaz la rangul de oraș. Acum cincizeci de ani aici s-a scris istorie. Suntem cu toții mândri de asta și apreciem eforturile care au fost făcute atunci, dar și de-a lungul vremurilor pentru ca astăzi să ne bucurăm de acest mirific peisaj unde există, cum puține locuri din lume se pot mândri, o îngemănare nemaipomenită între om și natură, între apă, pădure și munte, și toate puse în slujba cetățeanului, pentru a-i lumina casa, destinul și viața de zi cu zi. Am avut și avem oameni

destoinici care și-au făcut și își fac cu dragoste munca pentru binele legendarei noastre zone, aici sub umbra Muntelui Sfânt al românilor.

Iată de ce, cred că este nimerit, ca în numele dumneavoastră, să aducem un pios omagiu și sincere felicitări tuturor acelora care au făcut să strălucească această creație făcută de mâna și mintea omului. La mulți ani!”

– E bățos primarul ăsta! Spuse cu convingere Vasile Ursu. Se vede de la distanță că stăpânește munca de șantierist și de manager de societăți comerciale. Ce bine ar fi dacă toți primarii localităților noastre ar proveni din aceste categorii de personalități, că Slavă Domnului, unii nu au condus nici măcar doi oameni, sau vreo echipă de zidari și au ajuns ditamai miniștri. Ce fel de rezultate pot să aibă ăștia din urmă, fără nici un pic de experiență în munca cu oamenii! Nu întâmplător se spune că lucrurile sunt scăpate de sub control și în felul ăsta „Căruța administrației”, ca să mă exprim politicos, va ajunge sigur în prăpastie.

– Dragă Ursule! Interveni Apostol, nu te dezici de prostul obicei care te-a făcut să ai mereu coadă. Prezența noastră la această grandioasă manifestare are cu totul altă tentă și ai să te convingi singur de ea. Puțintică răbdare și respect pentru oamenii cărora le-am dat votul

să ne conducă sau au fost numiți vremelnic la butoanele economiei.

– Care economie! Nu se putu abține nici Sergiu Megieșu. Dacă facem o privire doar aici la Bicaz vedem ce s-a întâmplat. A mai rămas ceva din fabrica de ciment, din U.F.E.T., din întreprinderile de industrie locală, din unitățile cooperației meșteșugărești și de consum!? S-a ales praful și pulberea de toate. Noroc că mai rezistă barajul și nu a secat încă apa din Lacul Izvorul Muntelui, că altfel vorbeam, așa cum s-a mai pomenit, de un oraș fantomă.

Trecuse mult de ora amiezii și dinspre Vârful Toaca sufla un vânt răcoros, tocmai bun pentru a mai diminua din înfierbântatele dispute ale elitelor pensionarilor dispuși să se bată pe fiecare idee izvorâtă din experiența lor de viață acumulată în cele două epoci sociale având caracteristici diametral opuse.

Fermecat parcă de intenția vântului, Sergiu Megieșu, își aminti o poezie prezentată de mama vecinului său la un concurs de recitaluri pentru acest gen literar, care s-a desfășurat la Cernăuți tocmai în anul 1938 și pentru care ea a primit premiul întâi; ca dovadă, a început să o recite și el, dovedind un talent demn de un vecin a cărui mamă a excelat în acest domeniu:

Vântule, nebunule,
Nu-mi mai bate gândurile,
Că mă trec sudorile
Să aleg valorile.

Vântule, viteazule,
Iar stârnești necazurile,
Adunate de ursită
Pe o frunte obosită.

Vântule, grozavule,
Răscolești năravurile,
Așezate într-un coș
Să le uit când voi fi moș.

Vântule, turbatule,
Încordează-ți strunele
Să aduci din nou cântare
Florilor de pe cărare.

Vântule, drumețule,
Mai strunește hățurile
Hergheliilor ce poartă
Crivățul din poartă-n poartă.

Vântule, hoinarule,
Bate-mi azi mândrușele.
Să se dea gătitului
Că-i vremea pețitului.

Vântule, bătrânule,
Deranjează vârfurile,
Să privească la vecini
Cum se-ntorc spre rădăcini.

Vântule, vântosule,
Ia mai stai frumosule,
Să văd cine astăzi poate
Să facă la români dreptate.

Tu ești frate cu românul
Și i-ai fost mereu stăpânul,
Clătinându-l să nu uite
Că-i supus la cele sfinte.

Ai bătut și vei mai bate
Și din față și din spate,
Uneori chiar și pieziș
Să ne scoți în luminiș.

Au rămas cu toții marcați de versurile poeziei. Gândurile fiecăruia începură să se abată spre-naltul muntelui unde bănuiai curățenia totală a lumii dintotdeauna.

În echipa veteranilor șantierului, conduși și în trecut și în prezent de Iulius Grozavul, tonul discuțiilor era cu totul altul. Îi copleșeau amintirile și nostalgiile. Aveau acum posibilitatea să-și

amintească cu plăcere și mândrie nu „proletară”, cum o făceau cu cincizeci de ani în urmă, despre munca lor și a confraților de „suferință” depusă pentru „făurirea socialismului” și nu numai la construirea Barajului și a Lacului de acumulare ci și la obiectivele industriale, strict necesare, cum ar fi Fabricile de ciment de la Bicaz și de la Tașca, rețeaua de căi ferate și drumuri și chiar orașul însuși.

Au fost și atunci, ca și acum, lacrimi de bucurie, dar și de suferință, întrucât barajul și lacul de acumulare și toate lucrările derulate au însemnat distrugerea brutală a unor comunități cu tot ce conțineau ele din veacuri, gospodării, biserici și tradiții. Toate s-au înecat în apa care a pus stăpânire pe zonă, pe o distanță de peste patruzeci de kilometri. A dispărut o întreagă lume a satelor românești din zonă.

Din păcate, cele două mari evenimente au fost primite tot cu lacrimi și speranțe, întrucât Bicazul, orașul clădit cu sudoare, nu mai strălucește cum strălucea în urmă cu cincizeci de ani. Declinul economic, șomajul și sărăcia fac casă bună cu politicile „în viteză” ale perioadei pe care o traversăm.

În această atmosferă plină de amintiri și nostalgii, pădurarul Costache, omul de încredere și prietenul pe viață a lui Iulius Grozavul, părtaș la toate peripețiile petrecute în anii trecuți, care

se alăturase și el grupului veteranilor, cu vocea lui domoală și precisă i se adresă acestuia:

– Prieten drag! – că așa am să te numesc cât voi mai trăi și sper ca și în lumea de dincolo să rămânem la fel – dă-mi voie să te informez despre o stare de fapt observată de mine în această zi de sărbătoare.

– Spune prietene, că doar știi că pentru mine valorezi mai mult decât un frate. Recunosc sincer că mi-ai lipsit enorm în această perioadă petrecută de mine în capitala țării, azi poluată din toate punctele de vedere, economic, politic, material și spiritual, de te minunezi că mai reziști și că încă nu ți-ai luat lumea în cap. Să mă ierți pentru vorbe goale, dar să știi că mult nu mai rezist. Așa că am venit cu mare plăcere la sărbătorirea semicentenarului obiectivului nostru de suflet, nu atât pentru a primi elogii, cât, mai ales, pentru a intra din nou înlăuntrul primitoarei păduri de sub muntele Ceahlău, bineînțeles dacă vei binevoi să-mi fii din nou călăuză, ca pe vremuri.

– Am făcut-o și o voi face în continuare cu mare dragoste și plăcere mai ales că bătrânele mele picioare nu m-au trădat încă, fiind în stare să-mi ducă trupul până pe culmile munților.

– Mulțumesc! Nu cred că există pe lume un dar mai mare ca acesta de a avea un asemenea prieten care niciodată nu mi-a trădat încrederea, atât în privința deslușirii tainelor naturii dar, mai

ales, în păstrarea unor taine, care, dezvăluite în anumite perioade, ar fi produs un cutremur politic cu efecte mai dezastroase decât cel de pământ din anul 1977.

– Ei! Aici am ceva de zis și eu, ar putea fi chiar o bombă, dacă e să vin în continuarea celor spuse de domnia ta mai înainte. Cred că a venit timpul. Zilele noastre sunt numărate că doar nu o să intrăm în categoria supercentenarilor, unde cap de listă este japoneza Hamato Hongo, care a trăit o sută șaisprezece ani și patruzeci și cinci de zile. Ba am mai auzit de unul, tot asiatic, căruia actele, pierdute și regăsite, i-ar da peste o sută șaptezeci de ani...

– Da, da! E o idee. Poate așa vom intra în istorie și noi, cu zona noastră mirifică, alăturându-ne insulei Kagoshima, că nu întâmplător denumirea Muntelui Sfânt începe tot cu acele patru litere, ușor rearanjate de dacii liberi „Koga”...

– Așa o fi, că eu nu am așa de multă școală. Mai mult cu școala pădurii. Prin urmare, până să intrăm în rândul supercentenarilor, mai avem de îndeplinit o misiune, căci altfel vom rămâne în suflet cu o piatră cât cea de la moara fără noroc.

– Spune! Că acușica începe spectacolul folcloric de la care nu putem lipsi în ruptul capului.

– Am observat un grup de șase bătrâni, foarte plini de viață și de vorbă multă, vocali, în rândul cărora o persoană mi se pare cunoscută. Sper să nu mă înșel, dar cred că este vorba de tatăl studentului, despre care v-am încredințat secretul, să-l păstrați sub jurământ și să procedați cum credeți de cuviință. În acel an, când s-a întâmplat nenorocirea, tatăl băiatului, poate vă amintiți, că doar v-a zis și acel comisar „VICI" sau „VSKI", era plecat în America, nesuportând sistemul impus de sovietici românilor.

Grozavul păru că se pleoștește dintr-odată. Capul i se lăsă într-o parte și abia putu glăsui:

– Interesantă coincidență! Dă-mi un pahar cu apă să-mi revin, că parcă iese ceva din mine: e ceva care nu mi-a dat pace cincizeci de ani, dându-mi de multe ori senzația că mă sufoc. Așa că te rog: acționează ca un adevărat și priceput vânător ce ești și dacă el este cu adevărat tatăl studentului, fă demersurile necesare pentru o întrevedere în trei, pentru seara asta sau pentru mâine.

– Am înțeles! Slujitorul dvs. își va face datoria, așa cum l-ați instruit pe „câmpurile de luptă pentru construirea socialismului".

– Lasă gluma, că treaba este serioasă. Acum văd că deasupra noastră este un Dumnezeu care le rânduiește pe toate.

– Cu voia Domnului înainte, încheie Costache și se pierdu în mulțime, tot așa cum o făcuse cu jumătate de veac în urmă, în 1952, pe cărările ce urcau spre Vârful Toaca.

Deși au trecut peste șaizeci de ani de la acea zi blestemată, să fi fost sfârșitul lui septembrie, Costache nu putea uita. Parcă ar fi fost ieri. Îi răsuna și acum în urechi zgomotul asurzitor al pistolului mitralieră, mânuit de unul din cei doi comisari. Cu atâta răutate și cu atâta rapiditate au acționat comisarii, încât, ar fi trebuit să vină o putere supranaturală să-l salveze pe bietul student, care, după cum aflase Costache, își sărbătorise, cu câteva zile în urmă, ziua de naștere. Împlinise douăzeci și doi sau două zeci și patru de ani, iar cu ocazia aniversării, promisese prietenilor, că dorește, înainte de a începe anul universitar, respectiv 1 octombrie, să mai urce încă odată pe Vârful Toaca. Era convins că urcușul îl va întări sufletește și trupește, așa cum se spunea și în povestea care circula în zonă, poveste mai bine conturată în anul 1927 de către un mare povestitor al locurilor, moș Grigore Răduțu:

„Se spune că pe muntele Ceahlău ar fi trăit cândva un neam de uriași, popor de oameni grozav de înalți și de tari. Și-au adus cu dânșii niște vite, un soi de bouri, cu coarne scurte, și-i pășunau toată vara pe plaiurile muntelui, până

da omătul. Atunci coborau oamenii cu vitele lor, către apus și miazăzi, spre Valea Jitanului, care de atunci și până acum așa îi spune.

Dar într-o iarnă, a dat în ei o molimă de s-au prăpădit bătrâni și tineri și bouri. Ar mai fi scăpat doi, o fată și un băiat. Aceștia, luând puținii bouri ce erau feriți de crunta boală, s-au urcat sus în plaiul muntelui. Și numai ce le-a trecut prin gând celor doi tineri: să ridice acolo sus fiecare câte un turn, doar i-o vedea și oamenii dinspre soare răsare. Și așa au tot cărat lespezi și stânci; băiatul a ridicat un turn mai mare și mai lat, iar fata unul mai mic, după puterile ei. Oamenii din văi priveau mirați cum se ridică zi de zi aceste piscuri prea mărețe. Numai că în ziua în care își schimbă codrul fața verde, ziua de Probajine, numai ce trăsni în pereții muntelui, nori de zloată și de gheață s-au prăbușit curmând orice viață pe tot cuprinsul muntelui. Și peste ceasuri, când mândrul soare și vânturile limpeziră hăul, cu-n stânjen se săltase Ceahlăul...

După ce s-au scurs puhoaiele, oamenii din vale nemaivăzând pe cei doi tineri uriași și nici o mișcare în munte, s-au urcat pe culme și i-au căutat. Într-un târziu au dat de ei turtiți sub greutatea gheții. Le-au zidit mormânt de piatră, acolo unde-i aflară. În anul celălalt au venit iar oamenii, tot de Probajeni, și au adus o toacă pe

care au înțepenit-o acolo sus, pe vârful cel mai înalt. Și de atunci, în fiecare an, de ziua aceea, poporul de prin văi și lunci, bărbați, femei și copii, fac o slujbă în sobor, cinstind mormântul acelor uriași.

Și iaca așa, de atunci, turnului mai mare îi zice Toaca, iar celuilalt îi spune Panaghia. De sub Toaca, printre turnuri în jos, acolo unde lumina-i fără spor, îi jgheabul ista fioros de-i spunem noi Jgheabul Urieților..."

Nici nu bănuia atunci, studentul, în anul doi la Facultatea de Chimie din București, că va urca pentru ultima oară muntele, iar la baza vârfului Toaca îi va fi locul de veci.

Nu bine s-a desprins Costache de prietenul lui, că pe scena special amenajată, cu spatele către muntele din dreapta barajului și cu fața către lac, și-au făcut apariția formațiile artistice.

Primul care a urcat, pentru a face deschiderea spectacolului cultural-artistic organizat pe impunătoarea scenă care domina, cu prezența ei, cadrul natural al zonei Barajului și a Lacului de acumulare de pe Bistrița, dovadă a priceperii și profesionalismului scenografilor și regizorilor implicați, a fost Ansamblul folcloric „Floricică de la Munte", care activează sub egida actualului Centru pentru Cultură și Arte „Carmen Saeculare" al județului, având în componență formația de dansuri tradiționale și cunoscuta

orchestră de muzică folclorică: membrii ansamblului au interpretat, spre bucuria și încântarea numeroșilor participanți, cântece și jocuri populare din zona Moldovei dar și din alte importante regiuni etnofolclorice românești.

– Doresc să vă informez că acest ansamblu folcloric a fost înființat în anul 1971 și în anii care au urmat ne-a reprezentat cu cinste la prestigioase festivaluri din țară, dar și în străinătate, în țări precum Franța, Italia, Polonia, Grecia, Egipt, Bulgaria, Ungaria, Serbia, Muntenegru, Austria, Finlanda, Belgia și Olanda, adjudecându-și și importante premii naționale la festivalurile de folclor din Iași, Constanța, Bistrița, Cluj-Napoca, Bacău, Suceava, Harghita, precum și distincții internaționale la festivalurile de la Cracovia, Zakopane, Lovec, Kikinda, Champtoce, Qurtu Santa Elena Sardegna, Katerini și Adapazari, ca să enumăr doar câteva, care mi-au venit acum în minte, spune Sergiu Megieșu. Vă spun toate acestea deoarece, cu mulți ani în urmă, îmi amintesc cu plăcere acest lucru, când a fost o faimoasă deplasare în Franța, mă aflam și eu printre talentații dansatori.

– Am rămas cu amintirile, dragă Sergiule, se amestecă în discuție Vasile Ursu. Acum ne-a mai rămas doar „bătuta fasolelor”, atunci când ne lasă nevestele singuri acasă, ele intrând în programul de vizite în magazinele de rochii,

costume, gulere, pălării și căciuli, pentru întregirea garderobei, ca să fie mereu în pas cu moda vremurilor și nu cumva să se creadă că ar avea și ele o vârstă.

– Așa este, prietene. Dar acum, fii bun, și lasă-ne să savurăm minunăția de spectacol, că nu te întâlnești în fiecare zi cu asemenea virtuoși dansatori și interpreți de folclor autentici, îl rugă cu ochii umeziți de emoție cercetătorul Condeiescu.

Deși pornise destul de iute pentru niște ani pe care nu accepta să-i recunoască, deplasarea lui Costache era tot mai îngreunată de forfota participanților la eveniment, cu mișcări de du-te-vino între scaunele înțepenite parcă în fața tribunei oficiale și zonele laterale unde, o armată de meseriași învârteau micii și cârnăciorii pe grătarele special amenajate, al căror miros te făcea să te lepezi de orice protocol sau bun-simț și să te repezi într-acolo pentru a intra în posesia a cel puțin șase mici cu mușțarul aferent și nelipsita bulcă de pâine proaspătă, aburindă încă, alături de o bere la temperatura apei Bistriței.

Driblând în stânga și în dreapta, ca la fotbal, Costache înainta totuși sigur către echipa purtătorilor de vorbe. Mai avea câțiva metri și strădania cu care se pornise în misiunea sa secretă ar fi fost încununată cu succes, așa cum

și merita un om al muntelui ca el. Dar, la un moment dat se trezi prins cu două mâini zdravene de umeri și apoi o voce se auzi tunând periculos la urechea lui:

– Bădie Costache! Nu te-am văzut de vreo zece, cincisprezece ani.

– Ptiu! M-ai speriat rău de tot, măi Vasilică… Eu știam că Ursu atacă direct, pe față, nu pe la spate?!

– Dă-mi voie să te privesc mai de-aproape, că sincer îți spun: mi-ai lipsit mult. Am crezut că te-am pierdut definitiv, mai cu seamă că pe la noi începuse să adie un zvon, cum că ai fi trecut în lumea drepților!

– Vasile dragă, copilașul meu de suflet în cățăratul munților, ca să te alint un pic, cum am făcut-o permanent, de altfel, având în vedere calitățile tale de adevărat alpinist, eu am fost și voi rămâne drept ca lumânarea neîncălzită. Și ca să glumesc un pic, întrucât știu că apreciezi o glumă bună, așa am de gând să stau și în sicriu, atunci când Doamne-Doamne, va considera necesar și mă va lua la el.

– Arăți ca un flăcău (râde) – așa, de vreo șaizeci de ani.

– Măi Vasile! „Vraghia îi tot pui, dar dracul știe de când și-a făcut și ea pui!”

– Văd în privirea matale jucăușă o zvâcnire din aia de vânător căutându-și prada.

– Nu ți-o dispărut, văd, nici acum spiritul de observație, ai rămas vigilent ca prin anii 60 – 70, când tu erai pe post de pradă, iar vânătorii erau alții, adică acei cu ochii albaștri, dacă nu mă înșel.

– Ei! S-au făcut multe speculații. Nu puteau fi ei chiar peste tot. Pe cărările de munte, urmate de noi atâția ani, nu aveau cum să țină aproape, că nu aveau un miros chiar așa de fin și nici mijloace tehnice performante pentru o așa operațiune. Pe chestia asta s-a fabulat mult și mai ales după evenimentele din decembrie 1989. Noi i-am făcut mari, spunând că „erau în toate și în tot", așa cum era cică și partidul, în realitate însă se zbăteau și ei în realitățile perioadei, cu lipsa dotărilor tehnice și de multe ori cu lehamitea ascultării acelorași slogane.

Dar căutătorului îi stă bine căutatul, ca să mai schimbăm câte ceva din zicala „călătorului îi stă bine cu drumul". Încotro și cu ce gânduri?

– Vrei cam mult, inginerule! Și proiectare, și construcții și folosință. Am să-ți satisfac parțial curiozitatea. Caut un om! De fapt, ar fi trebuit să-l caut prin anii 1952, dar poate Dumnezeu mă va ierta pentru păcatul săvârșit.

– Ce păcat, bădie Costache!?

– Ei, măi Vasilică! Nu tot ce zboară se și mănâncă. Nu tot ce poți face și vorbi acum, puteai face prin anii 50 – 60. De fapt, greșesc un

pic, că și după 1989 unele lucruri au cam rămas la fel. Cine a cunoscut ceva mai mult decât trebuia nu mai e printre noi, a dat colțul, împins de cei cu puterea în mână. Și Slavă Domnului, după câte am auzit recent, printre ei ar fi vreo zece generali, ca să vorbim numai de cei cu grade care atârnă greu, că despre alții mai mititei, Dumnezeu cu mila.

– Dă-mi voie să-ți dau o mână de ajutor, că doar mă știi, când e vorba de agățat ceva, trec și prin foc și prin sabie problema, dar din mână nu o scap.

– Cred că e vorba de bătrânul acela așezat pe terasa pensiunii barajului.

– Păi ăla e grupul din care fac parte și eu. Am venit împreună la evenimentul de azi. E grupul care frământă de vreo cincisprezece ani trecutul glorios al neamului nostru și așază, pe noi culmi de progres și civilizație, prezentul.

– Îmi place că ești în mare formă și cu mintea, care văd că îți merge brici, alături de confrații tăi de suferință, îți aduci contribuția la propășirea democrației autentice în scumpa noastră patrie sub îndrumarea atentă, binevoitoare și clarvăzătoare a Uniunii Europene, dar te rog să-mi spui cum îl cheamă pe bătrânul cu părul nins total, din centrul grupului din care zici că faci parte?

– Victor Lacela.

– Dacă e acela de care știu și eu, îl credeam prin America, deși îl chema altfel.

– Da, așa este. Când a ajuns în America, să fi fost anii 1950-1951, și-a schimbat numele spunându-și Lacela care vine de la porecla din sat a bunicului său Arcadie, un om învățat și un bun cunoscător a istoriei și geografiei locurilor.

– S-a întors chiar în primul an după „revoluție", dacă mă lași să accentuez cât se poate ghilimelele de rigoare. El nu s-a împăcat niciodată cu gândul să fie înmormântat în pământ străin. Sunt aproape cincisprezece ani de când am fondat grupul nostru de „vorbitori" , în căutarea trecutului, spre a netezi cât de cât prezentul. Lacela a rezistat cu stoicism la toate analizele noastre, deși foarte multe îl vizau direct, fiind vorba de un blestem al pământului, cum zice el, că s-a despărțit de cei dragi și iată, au trecut mai bine de șaizeci de ani și el nu a reușit să întâlnească vreunul din ei. Cel mai mult suferă din cauza incertitudinilor ce îl privesc chiar pe fiul său drag, scump ca lumina din ochi pentru orice tată, despre care a auzit lucruri contradictorii, de nu mai știe ce să creadă, or fi adevărate, or fi născociri, este cineva interesat să întrețină o stare de confuzie generalizată pentru a acoperi unele fărădelegi sau prețul adevărului ar fi foarte mare, cu consecințe greu

de comensurat în politicile statale de ieri și de azi.

– Uite cum facem, că zici că îl cunoști destul de bine. Mă prezinți grupului și apoi mă lași cu el că avem de stabilit o anume strategie. Dacă va fi nevoie, am să vi-l răpesc pentru o jumătate de zi, sau cine știe, atât timp cât va fi nevoie ca să rezolvăm o problemă mai veche, care a ajuns abia acum să nu mai sufere amânare, întrucât nu se știe dacă timpul va mai fi îngăduitor cu noi, știind bine că suntem câțiva care, uite, ne-a uitat Dumnezeu în viață și acuși-acuși prindem suta de ani.

– Te referi la matale și la Victor Lacela? (sau cum îl chema înainte).

– Nu numai. Mai există un personaj important, de un leat cu mine, care are multe de spus, mai precis un secret păstrat mai bine de șaizeci de ani; nefiind el din părțile locului, dorește să desigileze acum plicul ce conține o mare enigmă, a muntelui și a oamenilor, păstrată de atât amar de ani, enigmă pe care i-am încredințat-o în anul 1952, când am jurat în fața lui, având în vedere calitatea și răspunderea ce le deținea în zonă, că n-am s-o mai spun la nimeni, lăsând în grija și competența lui să facă cum e mai bine.

– Bine! Vă las atunci să vă faceți treaba, dar să aveți grijă că bătrânul nostru, Victor Lacela, dincolo de cele aproape zece decenii de viață, în

ultimii ani s-a lăsat mâncat de gânduri negre, așa că nu stă prea bine cu sănătatea, măcinată de griji și de așteptări neîmplinite.

– Te asigur, dragă inginerule, că vom ține cont de sfaturile tale, mai ales că și noi, deși ne place să pozăm în nemuritori, avem și noi păcatele noastre, de care nu știm dacă vom scăpa vreodată ori dacă Bunul Dumnezeu va fi atât de milostiv să ni le ierte...

Acestea fiind zise, Vasile Ursu își îndemnă tovarășii de vorbă multă, eșalonată de-a lungul atâtor întâlniri prin ani, să-i îngăduie bătrânului Lacela ieșirea din rândurile lor, pentru o întâlnire de taină, cu scopul punerii la punct a unei strategii finale, o strategie care să-i permită să dezlege odată, pentru totdeauna, misterul din familia sa, mister care i-a măcinat sufletul atâția ani. Din ochi, confrații îi urară succes, privind apoi, melancolici, către muntele sfânt. Sus, deasupra Panaghiei, pentru câteva clipe, mișcarea norilor pufoși închipui o cruce uriașă, care se risipi apoi, către apus. În aceste clipe, în grupul sfătoșilor se lăsă o liniște desăvârșită, cu toții urmărind mai departe cursul festivităților de la Bicaz.

Luându-l la braț, și pentru a-i ușura deplasarea prin furnicarul de participanți preocupați de a reține cât mai multe aspecte din grandioasa manifestare, și pentru a avea

sentimentul că nu mai are cum să îl piardă, acum, după atât de mulți ani, Costache a reușit să-l ducă pe Lacela în grupul celorlalți veterani, ai construcțiilor monumentale de la Bicaz, conduse în trecut, dar și în prezent, parcă, de enigmaticul personaj, Iulius Grozavul. Ajunși în sfârșit să dea ochii unul cu altul, să stea față în față, cei doi centenari arătară atâta sfială și groază neascunsă, de ai fi crezut că sunt doi copilași care intră pentru prima oară pe poarta grădiniței.

Primul care a rupt tăcerea aproape solemnă a fost Victor Lacela.

– Dumneata nu ești cel care a condus lucrările marelui șantier, pricină de atâta bucurie dar și de atâta suferință în această zonă a țării, șantier ale cărui rezultate le sărbătorim astăzi?

– Ba da! Dar cum de ți-ai dat seama?

– Figura dumitale, cât și devotamentul depus pentru materializarea proiectului conceput de ilustrul dr. inginer Dimitrie Leonida, sunt cunoscute de majoritatea oamenilor trăitori pe valea Bistriței și se poate spune, fără urmă de exagerare, că deja ai intrat în legendele locale.

– Mulțumesc, dar nu pentru primirea unor laude mă aflu eu aici. Amândoi am trecut cu mult de vârsta bucuriilor deșarte; nici timpul nu ne mai este atât de prielnic ca pe vremuri, așa că e musai să încercăm să mai lămurim, pe final, ce se mai poate. Pentru aceasta, am comandat un

A.T.V., încă văd că mai am puterea în zonă, ceea ce nu e rău; asta pentru că nu știu dacă picioarele noastre, hărțuite și obosite de timp, mai au puterea să facă tot ce trebuie pentru a ne deplasa într-un loc tainic și sfânt, spuse Grozavul. E o treabă care trebuia făcută de mult, mai cu seamă că, dacă anii noștri erau mai puțini, rămânea o enigmă pentru totdeauna.

– Fie cum zici dumitale, întrucât am înțeles că ești un bun cunoscător al drumurilor de munte și prețuiești această zonă binecuvântată de Dumnezeu, replică Victor.

Fiind față în față, cei doi veterani experimentați, bineînțeles în domenii diametral opuse, au început un duel din priviri: lui Iulius Grozavul îi venea să spună: sunt mai slab, cedez, nu sunt îndeajuns pregătit. Acceptă-mi mâna întinsă.

Victor Lacela era mai hotărât: Hai să batem palma pentru colaborare, mă roagă ispita , salvează-mă de contradicțiile firii mele, de trebuință și respingere.

Amândoi aveau privirile reci, încordate, dar niște resorturi din ambele părți s-au declanșat susținute de o forță necunoscută.

– Ducem destăinuirile până la final – spuseră amândoi în același timp.

S-au urcat toți trei, Victor, Iulius și Costache în A.T.V-ul pus la dispoziție de o societate

comercială cu obiect de activitate în domeniul turismului, având la timonă un tânăr tăcut, dar cu mare îndemânare în stăpânirea volanului, cu destinația știută, Vârful Toaca.

Prima parte a călătoriei a decurs fără ca ocupanții locurilor din A.T.V. să rostească vreun cuvânt. Se bucurau de liniștea pădurii și de susurul izvoarelor de munte.

Din când în când păsările se chemau între ele, cu dragoste cântată, ca și cum ar fi fost început și nu sfârșit de vară și ar fi căutat hrană pentru puii abia ieșiți din ouă. Abia în momentul în care cauciucurile A.T.V-ului începură să muște hotărât și vârtos din pământul reavăn al îngustului drum ce ducea direct către vârfuri, Iulius Grozavul avea să fie cel care a rupt tăcerea, remarcând schimbările produse în anii de când nu mai avusese posibilitatea să hoinărească pe cărările muntelui drag.

– Observ că pădurea s-a mai rărit, iar cabanele, pensiunile, casele de vacanță, domeniile private au răsărit ca ciupercile după ploaie, deși ar trebui spus, mai degrabă, după „evenimente”.

– Da, remarcă și Costache. S-a exploatat mai ceva decât pe vremea „Sovromurilor”, când, totuși, parcă se mai țineau niște evidențe. Acum, totul e o apă, ș-un pământ, aruncându-se foarte lapidar vina pe proprietari, care, cică, nu au contracte cu silvicul pentru pază și protecție. S-

au băgat șmecherii să exploateze până și în zona Parcului Național Ceahlău, chipurile cu scopul declarat de a face igienizări, dar se vede că-l igienizează de tot. Doamne, câte mai poți tolera!

În legătură cu pensiunile, se vorbește că cele mai multe dintre ele au fost ridicate cu bani europeni, în cadrul programelor de turism montan sau ecoturism și nu știu cum le-o mai fi chemând. Cert este că și-au băgat cam mulți coada în bârlogul ursului, cu ideea nemărturisită că îi vor face vreo operație estetică să-i crească și lui coada la loc.

– Dar observ multe PET-uri și hârtii. Astea cum Dumnezeu au ajuns aici? întrebă Victor, mai mult ca să spună și el ceva.

Până să le aducă vechiul pădurar Costache vreo lămurire, au rămas cu toții, ca vrăjiți, în fața unui anunț lipit de un copac uriaș:

ANIMALELE NU MURDĂRESC PĂDUREA!
OAMENII, DA!
VĂ RUGĂM SĂ VĂ PURTAȚI CA ANIMALELE!

Au schițat cu toții o urmă de râs, așa că nu a mai fost nevoie de alt răspuns la întrebarea lui Victor.

– E cam dură expresia și oamenii din această zonă merită, cred, un îndemn mai pe

măsura ospitalității de care ei dau dovadă și aș propune următoarea formulare, spune Iulius Grozavul: „Călătorule! Te afli în lumea mirifică a Muntelui Ceahlău. Nu lua cu tine decât imaginile acestei lumi și nu lăsa după tine decât urmele pașilor”.

– Am s-o trec pe ordinea de zi la următorul comandament al zonei, glumi, în stilu-i caracteristic, cunoscutul și priceputul pădurar, Costache.

Au redevenit gravi după ce au coborât din ATV și au mai mers vreo două ore, ultima parte a drumului, cu piciorul. Sus, deasupra norilor, masa sfântă de piatră priveghea cerul și pământul. Jos, dincolo de poalele muntelui, oamenii mergeau, petreceau, râdeau, se odihneau, făceau planuri, mureau, se nășteau, într-un iureș vechi de când lumea, având ca unic reper, din aceeași stirpe cu începuturile, masivul Pion, în care nu numai dacii, ci și toate celelalte popoare ale trecutului vedeau centrul sacru al lumii. Nu de pomană, la început de august, se ridică peste munte, către cer, mai bine de o oră, hologramа piramidei sacre și Calea Sfântă, într-un semn pe care dumnezeirea cea necunoscută l-a lăsat oamenilor, măcar de l-ar pricepe !

În sfârșit, au ajuns la locul de taină, acolo unde era acel ceva cunoscut, până acum doar de Grozavul și Costache, și, sigur, de altcineva, chiar sub Vârful Toaca. Îndemnați ca de un semn

divin, s-au apropiat toți trei de crucea ruginită de intemperii ce se ivise în fața lor. Grozavul se stăpânea din răsputeri să nu dea drumul la lacrimile ascunse de atâția ani. Victor își opri plânsul în gât și aproape că uită să mai respire, încremenit cu totul. Și Costache rămase mut și fără putința de a mai face ceva, pe moment. În gând, toți citeau și reciteau inițialele de pe cruce, I.M.P.

Grozavul aproape că se prosternă în fața bătrânului Victor, acesta mai având un rest de putere pentru a-l apropia de umerii săi slabi. Cu palmele lipite, cu capul spre crucea uitată, marele șef al șantierului epocal i se adresă, cu o voce gâtuită de suspine:

– Iartă-mă, dragă Victore, că n-am avut tăria de suflet, la acea vreme, să te caut și să-ți spun adevărul curat despre cele întâmplate în anul 1952, când dumneata erai plecat în America iar soția Catinca trecuse de câteva luni la cele veșnice. Atunci s-a întâmplat nenorocirea iar peste mine a căzut nenorocul să o păstrez în minte și în suflet. Dar acum pot să îți spun: băiatul matale nu a făcut rău la nimeni. În tot acest timp el a fost în paza și grija lui Dumnezeu. Sunt mâhnit peste măsură și nu știu dacă voi scăpa vreodată de blestemul care s-a abătut asupra mea și a prietenilor mei. Voi păstra doar mângâierea acestei clipe când am reușit, deși

foarte târziu, să aduc liniștea și pacea în casa și în sufletul dumitale, dragă Victor.

– Care casă și care suflet!? Nu mai sunt ale mele de mult. Nu mi-a mai rămas pentru ultimele clipe ale vieții decât să mă îndrept spre alte orizonturi.

Vă rog, cu toată bărbăția pe care o mai am, să nu-mi mai amintiți niciodată de cuvântul PACE.

PA!

În loc de epilog

Acestea au fost cele două cuvinte magice rostite de Victor Lacela pentru ultima oară alături de cei doi cunoscători ai enigmei crucii de sub Toaca.

S-a despărțit de ei fără a mai scoate o vorbă. Doar privirea lui ar mai fi avut ceva de spus, dar Iulius și Costache nu au reușit să dezlege ce anume exprimă aceasta. O fi vorba de dezamăgire, de ură, de lehamite, de răzbunare, sau de înțelegere, mulțumire și împăcare sufletească. Nu erau convinși că vor putea afla adevărul în anii care-i mai au de trăit.

Se lăsă o liniște de nepătruns, timp în care Victor Lacela luneca parcă spre vârfurile semețe ale Ceahlăului, pășind ca o umbră fericită, pierdută în tihna și legendele muntelui sfânt al românilor.

Timpul, ca un vis frumos, curge domol și rătăcește, fie vremea rea ori bună, asemănându-se cu mișcarea norilor și cu sunetul duios al buciumului străvechi, având tendința de a urca mai sus, tot mai sus.

Numai Victor Lacela stătea parcă țintuit lângă Piatra Lată așteptând să audă ecoul cuvântului ce îl mai putea rosti:

Fiule, Fiule!

De fiecare dată răspunsul era:

Toaca! Toaca! Avatarul! Avatarul Roșu!

Cuprins

I. Profeția pustnicului.....12

II. Umbra muntelui 83

III. Crucea uitată: I.M.P. 136

DE ACELAŞI AUTOR:

- NOSTALGII - versuri (Ed. Universitas XXI- Iaşi, 2004);
- BUCOAVNELE BUCOLICEI BUCOVINE-versuri (Ed.DramArt, Iaşi, 2005);
- APA REGALĂ-versuri (Ed.UniversitasXXI, Iaşi, 2006);
- FRACTALIA - versuri (Ed.Universitas XXI, Iaşi, 2007);
- CONSTELAŢIA DESTINELOR-proză (Ed.Universitas XXI, Iaşi, 2008);
- BOMBE CU EFECT ÎNTÂRZIAT-proză (Ed.Universitas XXI, Iaşi, 2008);
- CRAI NOU- versuri (Ed. Universitas XXI, Iaşi, 2009);
- FLEACURI – versuri (Ed. Timpul, Iaşi, 2009);
- SUB JUDECATA TIMPULUI –proză (Ed.Samia, Iaşi, 2010);
- NEMURITORII – proză (Ed.Samia, Iaşi, 2010);
- JUDECATA DE APOI A ROMÂNULUI – versuri (Ed.Samia, Iaşi, 2010);
- DESCULŢ PRIN ROUA POEMELOR – versuri (Ed. Universitas XXI, Iaşi, 2011);
- HOINAR PRINTRE CUVINTE – versuri (Ed. Universitas XXI, Iaşi, 2012);
- TAINA ŞOAPTELOR – versuri (Ed. Timpul, Iaşi, 2013);
- CUTREIERÂND PRIN AMINTIRI – Versuri (Ed.Ateneul Scriitorilor, Bacău, 2014).